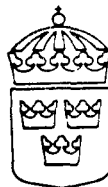

Regeringens proposition

1990/91:68

om ändring i brottsbalken m. m. (böter)

Prop.
1990/91:68

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 6 december 1990.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Laila Freivalds

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag om ändringar av bötesstraffets utformning och tillämpningsområde.

Det föreslås att maximum för penningböter höjs från 1 000 kr. till 2 000 kr. vid ett brott och från 2 000 kr. till 5 000 kr. när penningböter tillämpas som gemensamt straff för flera brott.

Propositionen innehåller också förslag om ändring av skalan för antalet dagsböter. Det lägsta antalet dagsböter som kan dömas ut föreslås bli 30 dagsböter i stället för som nu en dagsbot. Om ett brott för vilket böter är föreskrivet bör föranleda ett lägre straff än 30 dagsböter, skall penningböter dömas ut.

Maximala antalet dagsböter höjs enligt förslaget från 120 till 150 för ett brott och från 180 till 200 som gemensamt straff för flera brott.

Minsta beloppet för en dagsbot höjs enligt förslaget från 10 kr. till 30 kr. Om särskilda skäl föreligger, skall dagsbotens belopp få jämkas.

Om böter skall dömas ut som ett gemensamt straff för flera brott och det bland brotten ingår ett som bör föranleda dagsböter, föreslås att det gemensamma straffet blir dagsböter. Om det finns särskilda skäl, skall dock rätten kunna döma särskilt för brott för vilka endast penningböter är föreskrivna.

Allmänna bötesminimum differentieras och höjs till 100 kr. vid penningböter och normerade böter samt till 450 kr. vid dagsböter.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1992.

1 Förslag till

Lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken

dels att 16 kap. 16 §, 25 kap. 1-8 §§, 27 kap. 2 §, 28 kap. 2 §, 31 kap. 1 § samt 34 kap. 5 och 6 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i 25 kap. skall införas en ny paragraf, 9 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

16 §¹

Den som för oljud på allmän plats eller annars offentligen betar sig på ett sätt som är ägnat att väcka förargelse hos allmänheten, döms för förargelseväckande beteende till böter, högst ettusen kronor.

Den som för oljud på allmän plats eller annars offentligen betar sig på ett sätt som är ägnat att väcka förargelse hos allmänheten, döms för förargelseväckande beteende till penningböter.

25 kap.

1 §²

Böter döms i dagsböter.

Är för böter utsatt ett visst högsta belopp som inte överstiger ettusen kronor eller skall böter bestämmas efter särskild beräkningsgrund (normerade böter), döms de dock omedelbart i pengar.

Böter skall dömas ut, enligt vad som är föreskrivet för brottet i fråga, i dagsböter, penningböter eller normerade böter. Är viss bötesform inte föreskriven för brottet, döms böter ut i dagsböter eller, om brottet förskyller lägre straff än trettio dagsböter, i penningböter.

2 §³

Dagsböter döms till ett antal av minst en och högst etthundratjugo.

Dagsböter skall bestämmas till ett antal av minst trettio och högst etthundrafemtio.

¹ Senaste lydelse 1980:1133.

² Senaste lydelse 1980:1133.

³ Senaste lydelse 1980:1133.

Varje dagsbot fastställs i pengar till ett belopp från och med tio till och med ettusen kronor, efter vad som bedöms som skäligt med hänsyn till den tilltalades inkomst, förmögenhet, försörjningsskyldighet och ekonomiska förhållanden i övrigt. Är brottet ringa får dagsbotens belopp jämkas med hänsyn härtill.

Varje dagsbot fastställs till ett visst belopp från och med trettio till och med ettusen kronor, efter vad som bedöms som skäligt med hänsyn till den tilltalades inkomst, förmögenhet, försörjningsskyldighet och ekonomiska förhållanden i övrigt. Om det finns särskilda skäl, får dagsbotens belopp jämkas.

Minsta bötesbelopp är fyrahundrafemtio kronor.

3 §⁴

Minsta bötespåföljd är femtio kronor, om ej annat är stadgat.

Penningböter skall bestämmas till lägst etthundra kronor och högst tvåtusen kronor. Om ett lägre högsta belopp är särskilt föreskrivet, gäller dock detta.

4 §

Böter må användas såsom gemensamt straff för flera brott, om böter kunna följa på vart och ett av brotten.

Normerade böter är böter som, enligt vad som är föreskrivet för brottet, skall bestämmas efter särskild beräkningsgrund.

Gemensamt straff i böter må ej avse brott, för vilket stadgats normerade böter eller böter som icke må förvandlas till fängelse.

Minsta bötesbelopp är etthundra kronor.

5 §⁵

Böter såsom gemensamt straff för flera brott döms i dagsböter, om sådana är stadgade för något av brotten.

Böter får användas som gemensamt straff för flera brott, om böter kan följa på vart och ett av brotten.

Såsom gemensamt straff får dagsböter dömas till ett antal av etthundraåttio och böter omedelbart i pengar till ett belopp av tvåtusen kronor.

Om det finns särskilda skäl, får rätten döma till penningböter för ett eller flera brott för vilka sådan påföljd är föreskriven och samtidigt döma till annan form av böter för brottligheten i övrigt.

Är för något av brotten stadgat ett visst lägsta bötesstraff, får det straffet ej underskridas.

Gemensamt straff i böter får inte avse brott för vilket är föreskrivet normerade böter eller böter som inte får förvandlas till fängelse.

⁴ Senaste lydelse 1980:1133.

⁵ Senaste lydelse 1980:1133.

6 §

Böter skola tillfalla kronan, om ej annat är föreskrivet.

Ådömas böter såsom gemensamt straff för flera brott och skola böter för något av brotten helt eller delvis tillfalla annan än kronan eller användas för särskilt ändamål, skall efter omständigheterna förordnas huru böterna skola fördelas.

Böter som gemensamt straff för flera brott döms ut i dagsböter, om något av brotten förskyller dagsböter.

Som gemensamt straff får dagsböter bestämmas till ett antal av högst tvåhundra och penningböter till ett belopp av högst femtusén kronor.

Om det för något av brotten är föreskrivet ett visst lägsta bötesstraff, får detta inte underskridas.

7 §⁶

Om uppbörd och indrivning av böter finnes bestämmelser i bötesverkställighetslagen (1979:189).

Böter som inte betalas får, om inte annat är föreskrivet, förvandlas till fängelse i lägst fjorton dagar och högst tre månader enligt bestämmelserna i bötesverkställighetslagen.

Böter tillfaller staten.

8 §

Beträffande vite som blivit någon i särskilt fall förelagt genom beslut av domstol eller annan myndighet skola 6 § första stycket och 7 § äga motsvarande tillämpning. I fråga om annat vite skall tillämpas vad i detta kapitel är stadgat om böter.

Om uppbörd och indrivning av böter finns bestämmelser i bötesverkställighetslagen (1979:189).

Böter som inte betalas får, om inte annat är föreskrivet, förvandlas till fängelse i lägst fjorton dagar och högst tre månader enligt bestämmelserna i bötesverkställighetslagen.

9 §

Beträffande vite som blivit någon i särskilt fall förelagt genom beslut av domstol eller annan myndighet skall 7 och 8 §§ äga motsvarande tillämpning. I fråga om annat vite skall tillämpas vad i detta kapitel är föreskrivet om böter.

⁶ Senaste lydelse 1983:351.

27 kap.

2 §⁷

Villkorlig dom får förenas med dagsböter, högst *ett*hundra*ttio*, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller *ej*.

Villkorlig dom får förenas med dagsböter, högst *två*hundra, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller *inte*.

28 kap.

2 §⁸

Skyddstillsyn får förenas med dagsböter, högst *ett*hundra*ttio*, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller *ej*.

Skyddstillsyn får förenas med dagsböter, högst *två*hundra, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller *inte*.

31 kap

1 §⁹

Kan den som är under tjuogoett år och som begått brottslig gärning bli föremål för vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (1980:620) eller lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga får rätten överlämna åt socialnämnden att föranstalta om erforderlig vård inom socialtjänsten.

Om brottslighetens straffvärde eller art eller den tilltalades tidigare brottslighet påkallar det, får jämte överlämnande till vård inom socialtjänsten dömas till dagsböter, högst *ett*hundra*ttio*, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller *ej*.

Om brottslighetens straffvärde eller art eller den tilltalades tidigare brottslighet påkallar det, får jämte överlämnande till vård inom socialtjänsten dömas till dagsböter, högst *två*hundra, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller *inte*.

Om skada på egendom har uppkommit genom brottet och det bedöms vara ägnat att främja den dömdes anpassning i samhället, får rätten, i samband med överlämnande enligt första stycket, föreskriva att den dömde på tid och sätt som anges i domen skall biträda den skadelidande med visst arbete, som syftar till att avhjälpa eller begränsa skadan eller som annars i belysning av brottets och skadans art framstår som lämpligt. Sådan föreskrift får meddelas endast med den skadelidandes samtycke .

⁷ Senaste lydelse 1988:942.

⁸ Senaste lydelse 1988:942.

⁹ Senaste lydelse 1990:64.

34 kap.

5 §¹⁰

Är den tidigare *ddömda* påföljden villkorlig dom, får förordnande enligt 1 § 1 meddelas endast för brott som begåtts före prövotidens början.

Meddelas förordnande enligt 1 § 1, får rätten, om den nya brottslighetens straffvärde eller art påkallar det, även döma till dagsböter, högst *etthundraåttio*, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller inte.

Tillämpas 1 § 1 eller 2, får rätten besluta åtgärd som sägs i 27 kap. 6 § 1 eller 2 eller förlänga prövotiden till tre år, dock endast om fråga därom uppkommer i mål vari den dömda häktats eller erhållit del av åtal före prövotidens utgång.

Undanröjande av villkorlig dom enligt 1 § 3 får inte ske, med mindre fråga därom uppkommer i mål vari den dömda häktats eller erhållit del av åtal inom ett år från prövotidens utgång.

Är den tidigare påföljden villkorlig dom, får förordnande enligt 1 § 1 meddelas endast för brott som begåtts före prövotidens början.

Meddelas förordnande enligt 1 § 1, får rätten, om den nya brottslighetens straffvärde eller art påkallar det, även döma till dagsböter, högst *tvåhundra*, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller inte.

6 §¹¹

Är den tidigare *ddömda* påföljden skyddstillsyn, får rätten vid tillämpning av 1 § 1, om den nya brottslighetens straffvärde eller art eller den tilltalades tidigare brottslighet påkallar det, även döma till dagsböter, högst *etthundraåttio*, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller *ej*. Är fängelse föreskrivet för det nya brottet och kan, med hänsyn till sådana omständigheter som i 30 kap. 11 § sägs, 1 § 1 inte tillämpas med mindre än att sådant förordnande förenas med frihetsberövande, får rätten i stället för att döma till böter döma till fängelse enligt 28 kap. 3 §.

Tillämpas 1 § 1 eller 2 får rätten besluta åtgärd som avses i 28 kap. 9 § eller förlänga prövotiden till högst fem år. Har den dömda åtagit sig att följa en sådan behandlingsplan som avses i 30 kap. 9 § andra stycket 3, tillämpas bestämmelserna i 28 kap. 6 a §.

Är den tidigare påföljden skyddstillsyn, får rätten vid tillämpning av 1 § 1, om den nya brottslighetens straffvärde eller art eller den tilltalades tidigare brottslighet påkallar det, även döma till dagsböter, högst *tvåhundra*, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller *inte*. Är fängelse föreskrivet för det nya brottet och kan, med hänsyn till sådana omständigheter som i 30 kap. 11 § sägs, 1 § 1 inte tillämpas med mindre än att sådant förordnande förenas med frihetsberövande, får rätten i stället för att döma till böter döma till fängelse enligt 28 kap. 3 §.

¹⁰ Senaste lydelse 1988:942.

¹¹ Senaste lydelse 1988:942

Döms den tilltalade med tillämpning av 1 § 3 till fängelse, skall när straffets längd bestäms skälig hänsyn tas till vad han har undergått till följd av domen på skyddstillsyn och till vad han har avtjänat av fängelse som *ddömts* enligt första stycket eller 28 kap. 3 § liksom till böter som *ddömts* enligt första stycket eller 28 kap. 2 §. I fall som här avses får fängelse *ddömas* på kortare tid än vad som är föreskrivet för brottet. Har uppgift som avses i 28 kap. 6 a § första stycket lämnats i domen skall, om fängelse *ddöms*, detta beaktas, när straffets längd bestäms.

Fängelse enligt första stycket får inte *ddömas* och beslut enligt andra stycket eller beslut om undanröjande av skydstillsyn får inte meddelas, i annat fall än när fråga därom uppkommer i mål vari den dömde häktats eller erhållit del av åtal före prövotidens utgång.

Döms den tilltalade med tillämpning av 1 § 3 till fängelse, skall när straffets längd bestäms skälig hänsyn tas till vad han har undergått till följd av domen på skyddstillsyn och till vad han har avtjänat av fängelse som *dömts ut* enligt första stycket eller 28 kap. 3 § liksom till böter som *dömts ut* enligt första stycket eller 28 kap. 2 §. I fall som här avses får fängelse *dömas ut* på kortare tid än vad som är föreskrivet för brottet. Har uppgift som avses i 28 kap. 6 a § första stycket lämnats i domen skall, om fängelse *döms ut*, detta beaktas, när straffets längd bestäms.

Fängelse enligt första stycket får inte *dömas ut* och beslut enligt andra stycket eller beslut om undanröjande av skydstillsyn får inte meddelas, i annat fall än när fråga därom uppkommer i mål vari den dömde häktats eller erhållit del av åtal före prövotidens utgång.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

2. Är i äldre bestämmelser för böter utsatt ett visst högsta belopp som inte överstiger ettusen kronor skall böter dömas ut i penningböter till högst det utsatta beloppet. I fråga om brott för vilket det i en bestämmelse som har trätt i kraft före den 1 januari 1965 har utsatts ett högsta belopp för böter som överstiger femhundra kronor skall dock straffet dömas ut i dagsböter eller, om brottet förskyller lägre straff än trettio dagsböter, i penningböter.

3. Äldre bestämmelser om böter som skall tillfalla annan än staten, skall fortfarande tillämpas. Detsamma skall gälla beträffande äldre bestämmelser om viten, som blivit någon i särskilt fall förelagda av domstol eller annan myndighet och som skall tillfalla annan än staten.

Lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 1–3, 5 och 6 §§ samt 48 kap. 4 § rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

9 kap.

1 §

Part, som mot bättre vetande inleder eller föranleder rättegång i tvistemål, straffes med dagsböter.

En part, som mot bättre vetande inleder eller föranleder rättegång i tvistemål, döms till böter.

2 §

Föres av part mot bättre vetande talan mot dom eller beslut, dömes han till dagsböter; är det överrätts dom eller beslut, vare straffet lägst tjugufem dagsböter.

Om en part mot bättre vetande för talan mot dom eller beslut, döms han till böter.

3 §

Söker part i tvistemål eller målsägande i brottmål genom påståenden eller invändningar, som äro uppenbart ogrundade, eller genom innehållande av bevis eller annan otillbörlig åtgärd förhålla rättegången, straffes han med dagsböter. Vad nu sagts om part gälla ock intervenient, även om han ej äger ställning av part.

Försöker en part i tvistemål eller en målsägande i brottmål förhålla rättegången genom påståenden eller invändningar, som är uppenbart ogrundade, eller genom innehållande av bevis eller någon annan otillbörlig åtgärd, döms han till böter. Vad nu sagts om part gäller också intervenient, även om han inte har ställning som part.

5 §¹

Den som vid sammanträde inför rätten stör förhandlingen eller fotograferar i rättssalen eller bryter mot föreskrift eller förbud, som har meddelats med stöd av 5 kap. 9 §, döms till böter, högst ettusen kronor. Till samma straff döms den som muntligen inför rätten eller i rättegångsskrift uttalar sig otillbörligt.

Den som vid sammanträde inför rätten stör förhandlingen eller fotograferar i rättssalen eller bryter mot föreskrift eller förbud, som har meddelats med stöd av 5 kap. 9 §, döms till penningböter. Till samma straff döms den som muntligen inför rätten eller i rättegångsskrift uttalar sig otillbörligt.

¹ Senaste lydelse 1987:747.

6 §

Röjer någon utan giltigt skäl vad enligt rättens eller undersökningsledarens förordnande *icke* får uppenbaras, *straffes han med dagsböter.*

Röjer någon utan giltigt skäl vad enligt rättens eller undersökningsledarens förordnande *inte* får uppenbaras, *döms han till böter.*

48 kap.

4 §²

Strafföreläggande får utfärdas beträffande brott, för vilket *ej stadgas* svårare straff än böter, dock ej normerade böter, och beträffande brott, för vilket *stadgas dagsböter* eller fängelse i högst sex månader. Om dagsböter skall användas som påföljd för brottet, får dock strafföreläggande utfärdas endast när brottet ensamt eller tillsammans med annat sådant brott som nu har nämnts förskyller högst *ett*hundra dagsböter.

Strafföreläggande får utfärdas beträffande brott, för vilket *inte föreskrivs* svårare straff än böter, dock ej normerade böter, och beträffande brott, för vilket *föreskrivs böter* eller fängelse i högst sex månader. Om dagsböter skall användas som påföljd för brottet, får dock strafföreläggande utfärdas endast när brottet ensamt eller tillsammans med annat sådant brott som nu har nämnts förskyller högst *ett*hundra² dagsböter.

Det finns särskilda bestämmelser om strafföreläggande för brott som har begåtts av någon som är under arton år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

² Senaste lydelse 1988:820.

Lag om ändring i kungörelsen (1885:56 s. 1) med vissa föreskrifter till beredande av skydd för undervattenstelegrafkablar

Härigenom föreskrivs att 3 § kungörelsen (1885:56 s. 1) med vissa föreskrifter till beredande av skydd för undervattenstelegrafkablar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Bryter någon mot vad som stadgas i §§ 1 och 2, dömes till dagsböter.

Den som bryter mot vad som föreskrivs i 1 och 2 §§, döms till böter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1964:641.

Lag om ändring i kungörelsen (1915:288) angående förbud att utan särskilt tillstånd framdraga enskild telegraf-, telefon- eller annan svagströmsledning över riksgränsen

Häriigenom föreskrivs att 3 § kungörelsen (1915:288) angående förbud att utan särskilt tillstånd framdraga enskild telegraf-, telefon- eller annan svagströmsledning över riksgränsen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Om någon utan Kungl. Maj:ts tillstånd eller i strid mot föreskrifter som givits vid meddelande av tillstånd utför eller nyttjar ledning som avses i denna kungörelse, dömes till dagsböter, om ej för gärningen är stadgat straff i brottsbalken.

Den som utan tillstånd eller i strid mot föreskrifter som givits vid meddelande av tillstånd utför eller nyttjar ledning som avses i denna kungörelse, döms till böter, om inte gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1964:643.

Lag om ändring i lagen (1918:163) med vissa bestämmelser om sjöfynd

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (1918:163) med vissa bestämmelser om sjöfynd skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*8 §¹

Underlåter bärgare att göra sådan anmälan, som i 1 § sägs, eller underlåter befälhavare eller redare att, på sätt i 2 § är föreskrivet, tillkännagiva vad bärgat blivit, eller förskingrar eller undandöljer befälhavare eller redare något av de influtna medlen, straffes efter allmän lag.

Lämnar bärgare, befälhavare eller redare, i sviklig avsikt, oriktig uppgift angående omständigheterna vid bärgningen, eller *vidtager* han, i sådan avsikt, särskild åtgärd med det bärgade godset, eller underlåter befälhavare eller redare att, i enlighet med vad i 2 § *stadgas*, avlämna det bärgade eller därför influtna medel, *dömes* till *dagsböter*, om *ej* för gärningen är *stadgat* strängare straff i *allmän lag*.

Lämnar bärgare, befälhavare eller redare, i sviklig avsikt, oriktig uppgift angående omständigheterna vid bärgningen, eller *vidtar* han, i sådan avsikt, särskild åtgärd med det bärgade godset, eller underlåter befälhavare eller redare att, i enlighet med vad i 2 § *föreskrivs*, avlämna det bärgade eller därför influtna medel, *döms* till *böter*, om *inte* gärningen är *belagd med* strängare straff i *brottsbalken*.

I de fall, nu sagda äro, äge rätten förklara bärgarlön förverkad eller nedsätta dess belopp under vad eljest varit skäligt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1964:180.

Lag om ändring i lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled

Härigenom föreskrivs att 77-79 §§ lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled skall ha följande lydelse.

77 §¹*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Idkas utan behörigt tillstånd flottning i allmän flottled, innan densamma blivit till allmänt begagnande upplåten, eller eljest å tid, då flottning ej är medgiven, eller utlägges i allmän flottled obarkat virke, där sådant icke är tillåtet, vare bot från och med fem till och med femtio öre för varje stycke flottgods, dock lägst tio kronor; och skall, där olovlig flottning ägt rum innan flottleden upplåtits till allmänt begagnande, den skyldige tillika förpliktas utgiva flottledsavgifter, varom i 18 § förmäles.

Underlåter någon att vid flottning ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som till skydd för allmän farled, väg, bro eller färja blivit meddelade; eller

underlåter flottande vad honom åligger enligt 66 § andra stycket med avseende å virkesjournaler och tumningslistor; eller

bryter någon mot det i 68 § andra stycket stadgade förbud att ur allmän flottled upptaga omärkt eller otydligt märkt virke; eller

bryter någon i fråga om avbarkning mot vad som stadgas i 69 § tredje stycket eller mot föreskrift, som meddelats med stöd av samma stycke,

dömes till dagsböter.

döms till böter.

78 §²*Till dagsböter dömes:**Till böter döms:*

1) ledamot av flottningsstyrelse eller flottningschef, där han mot bättre vetande i handling, som framlägges å flottningsstämma eller ingives till länsstyrelsen, rörande flottledens eller flottningsföreningens angelägenheter meddelar oriktig uppgift;

2) styrelseledamot eller flottningschef, där han uppsåtligen i strid med bestämmelserna i 25, 32 eller 33 § använder någon flottledens eller de flottandes tillhörighet för ett annat ändamål än det, för vilket samma tillhörighet må användas;

3) revisor, där han i berättelse eller annan handling, som framlägges å flottningsstämma, mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift rörande flottledens eller flottningsföreningens angelägenheter eller uppsåtligen underlåter att göra anmärkning mot dylik uppgift i handling, som av honom granskats.

¹ Senaste lydelse 1964:183.

² Senaste lydelse 1977:671.

79§³

Åsidosätts föreskrift, som i 37 §, 41 § första stycket, 44 §, 47 § andra och tredje styckena, 51 § första stycket, 54 § sista stycket eller 76 § första och andra styckena är meddelad, eller försummar styrelseledamot att på sätt i 56 § tredje stycket *stadgas* hålla den där *omförmälda* förteckningen tillgänglig och över-sända den till flottande eller att, då flottande enligt sjätte stycket i nämnda § påyrkat hänskjutande av visst ärende till prövning på flottningsstämma, låta upptaga ärendet på förteckningen, döms den försumlige till *dagsböter*.

Åsidosätts föreskrift, som i 37 §, 41 § första stycket, 44 §, 47 § andra och tredje styckena, 51 § första stycket, 54 § sista stycket eller 76 § första och andra styckena är meddelad, eller försummar styrelseledamot att på sätt i 56 § tredje stycket *föreskrivs* hålla den där *nämnda* förteckningen tillgänglig och över-sända den till flottande eller att, då flottande enligt sjätte stycket i nämnda § påyrkat hänskjutande av visst ärende till prövning på flottningsstämma, låta upptaga ärendet på förteckningen, döms den försumlige till *böter*.

Förseelse mot 47 § tredje stycket, 51 § första stycket, 54 § sista stycket eller 56 § tredje stycket, så ock styrelseledamots försummelse att å den i 56 § omförmälda förteckning upptaga ärende, vars hänskjutande till flottningsstämma av flottande påyrkats enligt sjätte stycket i samma §, må åtalas allenast av målsägande, och skall härvid såsom målsägande anses såväl flottningsföreningen som varje flottande.

Åtal för förseelse, som i denna paragraf omförmäles, skall anhängiggöras vid allmän underrätt i den ort, där flottningsstyrelsen har sitt säte.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

³ Senaste lydelse 1983:649.

Lag om ändring i lagen (1929:116) om tillsyn över stiftelser

Härigenom föreskrivs att 19 § lagen (1929:116) om tillsyn över stiftelser skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*19 §¹

Försummar styrelseledamot att fullgöra vad enligt 3 eller 11 § åligger honom, *dömes till dagsböter*.

Försummar styrelseledamot att fullgöra vad enligt 3 eller 11 § åligger honom, *döms till böter*.

Förseelsen åtalas av allmän åklagare. Åtalet anhängiggöres vid allmän underrätt i den ort, där styrelsen har sitt säte, eller, om bestämmelse härutinnan icke är meddelad, där stiftelsens förvaltning huvudsakligen skall utövas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1964:189.

Lag om ändring i lagen (1932:55) om viktmärkning i vissa fall av gods som skall inlastas å fartyg

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1932:55) om viktmärkning i vissa fall av gods som skall inlastas å fartyg skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Saknas i fall, som avses i 1 § första-tredje styckena, viktuppgift, eller är bruttovikten för lågt angiven, dömes den för viktmärkningen ansvarige till böter; dock vare han från ansvar fri, där godset, då han mottog detsamma, var försett med uppgift om bruttovikten och anledning saknats till antagande, att uppgiften var oriktig.

Är viktuppgiften *icke* anbragt på ett tydligt och varaktigt sätt *då* godsets utsida, eller *avser uppgiften icke* bruttovikten i kilogram, dömes den för viktmärkningen ansvarige till böter, högst femhundra kronor.

Om viktuppgiften *inte är* anbragt på ett tydligt och varaktigt sätt *på* godsets utsida, eller *om uppgiften inte avser* bruttovikten i kilogram, döms den för viktmärkningen ansvarige till *penningböter*.

Följer å förseelse, som ovan nämnts, ansvar enligt brottsbalken, skall straff enligt denna lag icke tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1972:250.

Lag om ändring i checklagen (1932:131)

Härigenom föreskrivs att 74 § checklagen (1932:131) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*74 §¹

Har någon med uppsåt till annans förfång antingen utställt check utan täckning eller ock, före utgången av den tid, inom vilken av honom utställd check skall uppvisas till betalning, utan skälig anledning återkallat checken eller förfogat över täckningen, *dömes* till *dagsböter* eller fängelse i högst ett år, om *ej för* gärningen är *stadgat* straff i 9 kap. brottsbalken.

Har någon med uppsåt till annans förfång antingen utställt check utan täckning eller ock, före utgången av den tid, inom vilken av honom utställd check skall uppvisas till betalning, utan skälig anledning återkallat checken eller förfogat över täckningen, *döms* till *böter* eller fängelse i högst ett år, om gärningen *inte är belagd med* straff i 9 kap. brottsbalken.

Har någon av oaktsamhet förfarit på sätt i första stycket sägs, *dömes* till *dagsböter*. Är brottet grovt, *må dömas* till fängelse i högst sex månader.

Har någon av oaktsamhet förfarit på sätt i första stycket sägs, *döms* till *böter*. Är brottet grovt får *dömas* till fängelse i högst sex månader.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1964:192.

Lag om ändring i lagen (1932:242) om skyldighet i vissa fall att tillhandahålla förnödenheter m. m. för ordningsmaktens behov

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1932:242) om skyldighet i vissa fall att tillhandahålla förnödenheter m.m. för ordningsmaktens behov

*dels att 6 § skall upphöra att gälla,
dels att 5 § skall ha följande lydelse.*

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Vägrar eller försummar någon att fullgöra anfordran enligt denna lag, äger vederbörande polisbefäl låta uttaga det begärda.

Den som gör sig skyldig till vägran eller försummelse, som nu sagts, dömes till dagsböter.

Den som gör sig skyldig till vägran eller försummelse, som nu sagts, döms till böter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i förordningen (1933:78) angående beteckning för vissa slag av vin

Härigenom föreskrivs att 2 och 3 §§ förordningen (1933:78) angående beteckning för vissa slag av vin skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Den som bryter mot vad i 1 § föreskrivits *straffes med dagsböter*.

Har någon under tid, då han är ställd under åtal för förseelse mot denna förordning, fortsatt samma förseelse, skall han för varje gång åtal därför *anhängiggöres* fällas till särskilt ansvar.

Den som bryter mot vad i 1 § föreskrivits *döms till böter*.

Har någon under tid, då han är ställd under åtal för förseelse mot denna förordning, fortsatt samma förseelse, skall han för varje gång åtal därför *väcks* fällas till särskilt ansvar.

3 §

Förseelse mot denna förordning åtalas av allmän åklagare vid allmän domstol.

Böter, som dömas enligt denna förordning, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas gäldande, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i skeppsklarerarförordningen (1934:119)

Härigenom föreskrivs att 14 § skeppsklarerarförordningen (1934:119) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

14 §

Ombesörjer någon skeppsklaring utan att vara därtill berättigad eller överskrider någon honom meddelat tillstånd till skeppsklaring, straffes med dagsböter.

Ombesörjer någon skeppsklaring utan att vara därtill berättigad eller överskrider någon honom meddelat tillstånd till skeppsklaring, skall han dömas till böter.

Lag samma vare, där den, som innehar tillstånd till skeppsklaring, fordrar högre ersättning än taxan medgiver eller gör sig skyldig till förseelse mot de i 5 och 13 §§ meddelade föreskrifterna.

Fortsätter någon under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, som i första stycket är nämnd, samma förseelse, skall han, när han därtill varder lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits fällas till särskilt ansvar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i kungörelsen (1935:47) angående viss uppgiftsskyldighet i fråga om hamnar och lastageplatser ävensom kanaler och andra vattentrafikleder

Härigenom föreskrivs att 4 § kungörelsen (1935:47) angående viss uppgiftsskyldighet i fråga om hamnar och lastageplatser ävensom kanaler och andra vattentrafikleder skall upphöra att gälla vid utgången av år 1991.

Lag om ändring i lagen (1935:113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (1935:113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***8 §¹**

Den som utan tillstånd bedriver arbetsförmedling i förvärvssyfte dömes till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som eljest utan tillstånd bedriver arbetsförmedling mot ersättning dömes till böter.

Den som försummar att göra anmälan enligt 5 § dömes till böter högst femhundra kronor.

Den som försummar att göra anmälan enligt 5 § döms till penningböter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1976:156.

Lag om ändring i lagen (1939:299) om förbud i vissa fall mot överlåtelse eller upplåtelse av fartyg m. m.

Härigenom föreskrivs att 5–7 §§ lagen (1939:299) om förbud i vissa fall mot överlåtelse eller upplåtelse av fartyg m.m. skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

5 §

Har i strid mot bestämmelserna i 2 § 1 mom. överlåtelse eller upplåtelse skett, *straffes* överlåtaren eller upplåtaren *med dagsböter* eller fängelse i högst ett år.

Har i strid mot bestämmelserna i 2 § 1 mom. överlåtelse eller upplåtelse skett, *döms* överlåtaren eller upplåtaren *till böter* eller fängelse i högst ett år.

Fälles någon, som i strid mot bestämmelserna i 2 § 1 mom. a) eller b) överlåtit egendom, till ansvar enligt första stycket, må domstolen, efter ty skäligt finnes, förklara egendomen förverkad eller, om den ej kan tillrättas, förplikta honom att utgiva ersättning för egendomens värde. Den som eljest förbrutit sig som i första stycket sägs må, efter ty skäligt finnes, dömas att utgiva betingat vederlag.

Har överlåtelse av aktie förmedlats av någon, som yrkesmässigt i kommission köper och säljer fondpapper, skall vad i denna paragraf är stadgat om överlåtare äga tillämpning å kommissionären; hava såväl överlåtaren som förvärvaren anlitat kommissionär, skall vad nu sagts gälla den som handlat för förvärvarens räkning.

6 §

Har vad i 3 § *stadgas ej* iakttagits vid utfärdande av teckningslista, *varde* stiftare eller, där fråga är om ökning av aktiekapital, ledamot i bolagets styrelse *dömd* till *dagsböter*.

Har vad i 3 § *föreskrivs inte* iakttagits vid utfärdande av teckningslista, *skall* stiftare eller, där fråga är om ökning av aktiekapital, ledamot i bolagets styrelse *dömas* till *böter*.

Har på grund av aktieteckning, som skett i strid mot bestämmelserna i denna lag, aktiebrev *utgivits* till utlänning eller bolag, som i 2 § 1 mom. a) är nämnt, *varde* styrelseledamot, med vars *begivande* brevet *utgivits*, *straffad med dagsböter* eller fängelse i högst ett år.

Har på grund av aktieteckning, som skett i strid mot bestämmelserna i denna lag, aktiebrev *utgetts* till utlänning eller bolag, som i 2 § 1 mom. a) är nämnt, *skall* styrelseledamot, med vars *medgivande* brevet *utgetts*, *dömas till böter* eller fängelse i högst ett år.

7 §

Böter, som dömas enligt denna lag, ävensom samt ersättning och vederlag, varom i 5 § förmäles, tillfalla kronan.

Förverkad egendom samt ersättning och vederlag, som i 5 § sägs, tillfaller staten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i kungörelsen (1939:707) angående skyldighet för förvaltare av fastighet att biträda vid utlämnande av inköpskort, m. m.

Härigenom föreskrivs i fråga om kungörelsen (1939:707) angående skyldighet för förvaltare av fastighet att biträda vid utlämnande av inköpskort, m.m.

dels att 5 § skall upphöra att gälla,
dels att 4 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Underlåter någon att fullgöra honom enligt 1 § åliggande uppgiftsskyldighet eller *avgiver* någon vid fullgörande av sådan uppgiftsskyldighet veterligen oriktig uppgift eller åsidosätter någon *eljest* vad honom enligt 1 eller 2 § *åligger*, *straffes med dagsböter*.

Underlåter någon att fullgöra honom enligt 1 § åliggande uppgiftsskyldighet eller *avger* någon vid fullgörande av sådan uppgiftsskyldighet veterligen oriktig uppgift eller åsidosätter någon *annars* vad *som åligger* honom enligt 1 eller 2 §, *döms till böter*.

Har den felande genom förseelsen velat bereda sig eller annan fördel eller skada annan, må till fängelse i högst sex månader dömas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i lagen (1940:176) med vissa bestämmelser om fraktfart med svenska fartyg

Häri genom föreskrivs att 4 § lagen (1940:176) med vissa bestämmelser om fraktfart med svenska fartyg skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Förelagen lydelse*

4 §

Företages med fartyg resa utan tillstånd, då sådant erfordras, eller *iakttages icke* för tillstånd uppställt villkor, *straffes* befälhavaren med *dagsböter* eller fängelse i högst ett år.

Företas med fartyg resa utan tillstånd, då sådant erfordras, eller *iakttas inte* för tillstånd uppställt villkor, *döms* befälhavaren till *böter* eller fängelse i högst ett år.

Har någon bjudit, legt, trugat eller eljest uppsåtligt förlett befälhavaren till förseelsen eller med råd eller dåd främjat densamma eller har redare eller annan, som i redares ställe haft befattning med fartyget, med vetskap om förseelsen underlåtit att, såvitt det stått i hans makt, hindra dess utförande, dömes han till straff som i första stycket sägs.

Där frakt för godsets fortskaffande eller ersättning för bogsering skolat enligt därom träffat avtal tillkomma den brottslige, må domstolen, efter ty skäligen finnes, förplikta honom att utgiva fraktens eller ersättningens belopp. Är den, vilken frakten eller ersättningen skolat tillkomma, ej förfallen till straff efter ty ovan sägs, må han förpliktas att av frakten eller ersättningen utgiva det belopp, vartill för honom uppkommen vinst å den olovliga åtgärden högst kan skattas.

Har uppläggning, avrustning eller avmönstring av fartyg skett i strid mot vad i 3 § är *stadgat*, *straffes* fartygets ägare eller den, som *eljest* äger förfoga över fartyget, *med dagsböter* eller fängelse i högst ett år.

Har uppläggning, avrustning eller avmönstring av fartyg skett i strid mot vad i 3 § är *föreskrivet*, *döms* fartygets ägare eller den, som *annars* äger förfoga över fartyget, *till böter* eller fängelse i högst ett år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt

Härigenom föreskrivs att 69 § lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt skall upphöra att gälla vid utgången av år 1991.

Lag om ändring i värnpliktslagen (1941:967)

Härigenom föreskrivs att 36 och 37 §§ värnpliktslagen (1941:967) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*36 §¹

Värnpliktig, som utan laga förfall uteblir från inskrivningsförrättning, till vilken han kallats, eller som underlåter att fullgöra skyldighet att anmäla laga förfall enligt 18 §, döms till böter, högst ettusen kronor.

Värnpliktig, som utan laga förfall uteblir från inskrivningsförrättning, till vilken han kallats, eller som underlåter att fullgöra skyldighet att anmäla laga förfall enligt 18 §, döms till penningböter.

37 §²

Värnpliktig, som utan laga förfall underlåter att fullgöra skyldighet enligt 34 eller 35 §, döms till böter, högst ettusen kronor.

Värnpliktig, som utan laga förfall underlåter att fullgöra skyldighet enligt 34 eller 35 §, döms till penningböter.

Lämnar han vid fullgörande av sådan skyldighet uppsåtligen eller av grov oaktsamhet oriktig uppgift, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1980:1137.

² Senaste lydelse 1980:1137.

Lag om ändring i kungörelsen (1942:155) angående förbud mot försäljning av vissa kemikalier

Härigenom föreskrivs att 2 § kungörelsen (1942:155) angående förbud mot försäljning av vissa kemikalier skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Bryter någon mot det i 1 § första stycket stadgade förbudet, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Den som bryter mot det i 1 § första stycket föreskrivna förbudet, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Utdömda böter tillfalla kronan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i lagen (1942:335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar m. m.

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (1942:335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar m.m.

*dels att 19 § skall upphöra att gälla,
dels att 18 § skall ha följande lydelse.*

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 §¹

Underlåter *någon* att fullgöra anmälningsskyldighet, *varom stadgas i 11 §, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.*

Den som underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet enligt 11 §, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Samma lag vare, där någon utför i denna lag avsedd anläggning eller verkställer väsentlig ombyggnad, ändring eller utvidgning av sådan anläggning i strid mot prövningsmyndighetens föreskrifter.

Den som utan skälig anledning vägrar att låta anläggning besiktigas enligt vad i 15 § sägs *straffes med dagsböter.*

Den som utan skälig anledning vägrar att låta anläggning besiktigas enligt vad i 15 § sägs *döms till böter.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1982:488.

Lag om ändring i lagen (1942:723) om skyddsympning inom försvarsväsendet

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1942:723) om skyddsympning inom försvarsväsendet skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Den som underlåter att fullgöra ympningsplikt enligt denna lag, straffes med böter från och med fem till och med femtio kronor; och äge domstolen att vid vite förelägga honom att fullgöra sin ympningsplikt.

Den som underlåter att fullgöra ympningsplikt enligt denna lag döms till penningböter. Rätten får vid vite förelägga honom att fullgöra sin ympningsplikt.

Böter och viten tillfalla kronan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1948:471.

Lag om ändring i lagen (1943:459) om tillsyn över hundar och katter

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (1943:459) om tillsyn över hundar och katter¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8§

Den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot 2 §, 3 § tredje stycket andra meningen eller 7 § andra meningen eller mot beslut som har meddelats med stöd av 3 § första stycket, döms till böter.

Den som försummar att lämna underrättelse enligt 4 § första stycket döms till böter, högst ettusen kronor.

Den som försummar att lämna underrättelse enligt 4 § första stycket döms till penningböter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Lagen omtryckt 1987:260. Senaste lydelse av lagens rubrik 1987:260.

Lag om ändring i lagen (1944:133) om kastrering

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (1944:133) om kastrering skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som verkställer kastrering i strid med denna lag eller mot bättre vetande till myndighet eller läkare *avgiver* osann utsaga i ärende angående kastrering, *dömes*, om *ej för* gärningen är *stadgat* straff i brottsbalken, till *dagsböter* eller fängelse i högst sex månader.

*Föreslagen lydelse*8 §¹

Den som verkställer kastrering i strid med denna lag eller *som* mot bättre vetande till myndighet eller läkare *avger* osann utsaga i ärende angående kastrering, *döms*, om gärningen *inte är belagd med* straff i brottsbalken, till *böter* eller fängelse i högst sex månader.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1975:692.

Lag om ändring i kungörelsen (1945:174) med vissa bestämmelser till skydd mot skada från gengasdrivet fordon eller redskap

Härigenom föreskrivs i fråga om kungörelsen (1945:174) med vissa bestämmelser till skydd mot skada från gengasdrivet fordon eller redskap

dels att 11 § skall upphöra att gälla,
dels att 10 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

Den, som vid förande eller skötsel av eller vidtagande av annan åtgärd med gengasdrivet fordon eller redskap åsidosätter någon av de i 1--6 och 8 §§ meddelade föreskrifterna eller som inför fordon eller redskap i lokal i strid mot anslag, *varom* i 7 § andra stycket sägs, *straffes med dagsböter*. Har åtgärden vidtagits i lokal, som är inrymd i fritt liggande byggnad, där människor *icke bo* eller *eljest vistas*, och under sådana förhållanden, att lagen om arbetarskydd *icke* är tillämplig, må dock åsidosättande av föreskrifterna *icke* föranleda ansvar enligt denna kungörelse.

Den, som vid förande eller skötsel av eller vidtagande av annan åtgärd med gengasdrivet fordon eller redskap åsidosätter någon av de i 1--6 och 8 §§ meddelade föreskrifterna eller som inför fordon eller redskap i lokal i strid mot anslag, *som* i 7 § andra stycket sägs, *döms till böter*. Har åtgärden vidtagits i lokal, som är inrymd i fritt liggande byggnad, där människor *inte bor* eller *annars vistas*, och under sådana förhållanden, att lagen om arbetarskydd *inte* är tillämplig, må dock åsidosättande av föreskrifterna *inte* föranleda ansvar enligt denna kungörelse.

Begås förseelse, som i första stycket avses, av arbetstagare, vare jämväl arbetsgivaren ansvarig för förseelsen, liksom vore den begången av honom själv, så framt ej omständigheterna göra sannolikt, att förseelsen skett utan hans vetskap och vilja.

Med dagsböter straffes ock ägare eller innehavare av garage eller annan lokal, *varom* i 7 § *förmäles*, som underlåter att iakttaga där givna föreskrifter så ock arbetsgivare som, utan att samma föreskrifter iakttagits, använder arbetare till att i dylik lokal föra fordon eller

Till böter döms också ägare eller innehavare av garage eller annan lokal, *som* i 7 § *sägs*, som underlåter att iakttaga där givna föreskrifter så ock arbetsgivare som, utan att samma föreskrifter iakttagits, använder arbetare till att i dylik lokal föra fordon eller redskap eller verkställa an-

redskap eller verkställa annat arbete under sådana förhållanden, att lagen om arbetarskydd är tillämplig.

Åsidosätter ägare eller innehavare av garage eller annan lokal vad i 9 § stadgas, straffes med böter, högst tvåhundra kronor.

nat arbete under sådana förhållanden, att lagen om arbetarskydd är tillämplig.

Åsidosätter ägare eller innehavare av garage eller annan lokal vad i 9 § är föreskrivet döms till penningböter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i kungörelsen (1945:494) angående lån från värnpliktslånefonden

Härigenom föreskrivs att 13 § kungörelsen (1945:494) angående lån från värnpliktslånefonden skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

13 §

Den, som i ansökan om värnpliktslån lämnar medvetet oriktig uppgift *straffes med dagsböter, där ej gärningen enligt allmänna strafflagen är belagd med strängare straff. Böterna tillfalla kronan.*

Den som i ansökan om värnpliktslån lämnar medvetet oriktig uppgift *döms till böter, om inte gärningen är belagd med strängare straff i brottsbalken.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i lagen (1947:164) om förbud mot politiska uniformer

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1947:164) om förbud mot politiska uniformer

*dels att 3 § skall upphöra att gälla,
dels att 2 § skall ha följande lydelse.*

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Bryter någon mot vad i 1 § är stadgat, straffes med dagsböter. Vad olovligen burits vare förbrutet.

Den som bryter mot vad i 1 § är föreskrivet, döms till böter. Det som olovligen har burits skall förklaras förverkat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i kungörelsen (1947:175) angående
postverkets ensamrätt till brevbefordran m. m.

Härigenom föreskrivs i fråga om kungörelsen (1947:175) angående postverkets ensamrätt till brevbefordran m.m.

dels att 5 § skall upphöra att gälla,
dels att 4 § 1 mom. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §
1 mom.

Den som för annans räkning än postverkets bedriver sådan postbefordran som avses i 1 § *straffes med dagsböter*, och vare dessutom pliktig att till postverket *utgiva* ersättning med belopp motsvarande postavgiften för försändelse, som obehörigen befordrats.

Den som för annans räkning än postverkets bedriver sådan postbefordran som avses i 1 § *döms till böter*, och vare dessutom pliktig att till postverket *utge* ersättning med belopp motsvarande postavgiften för försändelse, som obehörigen befordrats.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i lagen (1949:183) om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar

Häri genom föreskrivs att 6 kap. 35 § lagen (1949:183) om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*6 kap.
35 §

Utlägges i flottleden obarkat virke då sådant icke är tillåtet eller verkställes avbarkning i strid mot bestämmelserna i 4 § andra stycket, vare straffet dagsböter.

Den som i flottleden lägger ut obarkat virke då sådant inte är tillåtet eller verkställer avbarkning i strid mot bestämmelserna i 4 § andra stycket, döms till böter.

Om någon uppsåtligen eller genom uppenbar vårdslöshet överstänger gränsälven eller vid flottning orsakar skada, hinder eller uppehåll för annan, straffes den felande, där ej ansvar efter allmän lag bör följa, med dagsböter.

Om någon uppsåtligen eller genom uppenbar vårdslöshet överstänger gränsälven eller vid flottning orsakar skada, hinder eller uppehåll för annan, döms den felande, om gärningen inte är belagd med straff i brottsbalken, till böter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i kungörelsen (1949:491) om förbud att använda bensolhaltigt ämne vid tillverkning av läderskodon

Häri genom föreskrivs att 3 § kungörelsen (1949:491) om förbud att använda bensolhaltigt ämne vid tillverkning av läderskodon skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Arbetsgivare, som bryter mot vad i 1 § stadgas, straffes med dagsböter.

Arbetsgivare, som bryter mot vad i 1 § är föreskrivet, döms till böter.

Böter tillfalla kronan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i lagen (1949:722) om pantlånerörelse

Härigenom föreskrivs att 24 § 1 och 2 mom. lagen (1949:722) om pantlånerörelse skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

24 §
1 mom.

Den som idkar pantlånerörelse utan att enligt föreskrifterna i denna lag vara därtill berättigad, straffes med dagsböter.

Den som idkar pantlånerörelse utan att vara berättigad till det enligt föreskrifterna i denna lag, döms till böter.

Till samma ansvar vare den förfallen

1) som utövar rörelse, som i 3 eller 4 § avses, annorledes än genom behörig föreståndare, eller

2) som bryter mot de av länsstyrelsen med stöd av 6 § meddelade föreskrifterna eller mot bestämmelserna i 7 §, 9 §, 11 § andra eller tredje stycket, 14 § andra stycket, 17 §, 19 § första eller andra stycket eller 21 §.

2 mom.

Förseelse mot 8, 12, 15, 16 eller 18 §, 19 § tredje stycket, 20 eller 23 § straffes med böter från och med fem till och med trehundra kronor.

För förseelse mot 8, 12, 15, 16 eller 18 §, 19 § tredje stycket, 20 eller 23 § döms till penningböter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige

Härigenom föreskrivs att 36 § lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*36 §¹

Till *dagsböter dömes* i denna lag avsett företags generalagent, ombud eller personal som bryter mot föreskrift i 19 eller 21 § eller i annat fall än i sistnämnda lagrum åsyftas i meddelanden, som *äro* avsedda för allmänheten, lämnar oriktiga eller vilseledande uppgifter angående företag, varom i denna lag är fråga.

Till *böter döms* i denna lag avsett företags generalagent, ombud eller personal som bryter mot föreskrift i 19 eller 21 § eller i annat fall än *som* i sistnämnda lagrum åsyftas i meddelanden, som *är* avsedda för allmänheten, lämnar oriktiga eller vilseledande uppgifter angående företag, varom i denna lag är fråga.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1982:1083.

Lag om ändring i sjönödskungörelsen (1952:581)

Härigenom föreskrivs att 13 § sjönödskungörelsen (1952:581) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

13 §

Uraktdåter redare för fartyg, som i 11 § avses, att göra i nämnda paragraf föreskriven anmälan, *straffes med dagsböter.*

Underlåter redare för fartyg, som i 11 § avses, att göra i nämnda paragraf föreskriven anmälan, *döms till böter.*

Till samma ansvar vare ock befälhavare å dylikt fartyg förfallen, där han av annan anledning än fullgörande av räddningsskyldighet, varom i 1 § är stadgat, eller avvärjande av fara för fartyget samt besättningen och passagerarna därå låter detsamma framgå annan väg över norra Atlanten än den, som befälhavaren vederligen blivit av redaren anmäld.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i lagen (1952:270) om skyddsympning vid krig eller krigsfara m. m.

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1952:270) om skyddsympning vid krig eller krigsfara m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Den som underlåter att fullgöra ympningsplikt, varom förordnande meddelats enligt denna lag, *straffes med böter från och med fem till och med femtio kronor; och äger rätten att vid vite förelägga honom att fullgöra sin ympningsplikt.*

Den som underlåter att fullgöra ympningsplikt, varom förordnande meddelats enligt denna lag, *döms till penningböter. Rätten får vid vite förelägga honom att fullgöra sin ympningsplikt.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i lagen (1956:245) om uppgiftsskyldighet rörande pris- och konkurrensförhållanden

Härigenom föreskrivs att 10 § lagen (1956:245) om uppgiftsskyldighet rörande pris- och konkurrensförhållanden skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet, som *ej* är ringa, underlåter att inom förelagd tid lämna uppgift enligt denna lag eller vid uppgiftsskyldighetens fullgörande lämnar oriktig uppgift, *straffes med dagsböter*.

Är brottet grovt, *dömes* till fängelse i högst ett dr eller dagsböter.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet, som *inte* är ringa, underlåter att inom förelagd tid lämna uppgift enligt denna lag eller *som* vid uppgiftsskyldighetens fullgörande lämnar oriktig uppgift, *döms till böter*.

Är brottet grovt, *döms* till böter eller fängelse i högst ett dr.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i förordningen (1956:413) om klassificering av kött

Härigenom föreskrivs att 12 och 13 §§ förordningen (1956:413) om klassificering av kött skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

12 §

Utlämnar *ndgon* kött utan iakttagande av föreskrifterna i 1 §, eller bryter *ndgon* mot i 4 §, 6 § eller 7 § meddelat förbud,

Den som utlämnar kött utan iakttagande av föreskrifterna i 1 §, eller bryter mot i 4, 6 eller 7 § meddelat förbud,

straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader, *där ej gärningen enligt allmän lag är med straff* belagd.

döms till böter eller fängelse i högst sex månader, *om gärningen inte är belagd med straff i brottsbalken.*

Gör klassificerare med uppsåt orätt vid klassificering eller stämpling, eller åsidosätter klassificerare föreskriften i 2 § eller klassificerar och stämplar han kött, som icke blivit godkänt vid besiktning varom i 1 § förmäles,

eller åsidosätter klassificerare honom jämlikt 3 § åliggande skyldighet att, därest han ej själv stämplar av honom klassificerat kött, närvara vid och kontrollera stämplingen av sådant kött,

straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Gör klassificerare *ouppsdåtligen* av grov vårdslöshet orätt vid klassificering eller stämpling, *straffes med dagsböter.*

Gör klassificerare av grov vårdslöshet orätt vid klassificering eller stämpling, *döms till böter.*

Vad i denna paragraf är stadgat angående klassificerare skall äga tillämpning jämväl beträffande den, som enligt med stöd av 2 § meddelad bestämmelse biträder vid verkställandet av sådan ny klassificering, varom i sistnämnda paragraf förmäles.

13 §

Underlåter *ndgon* att fullgöra vad enligt 9 § åligger honom, *straffes med dagsböter* eller fängelse i högst sex månader. Till samma straff *dömes, där* gärningen innebär fara i bevishänseende men *ej enligt allmän lag* är belagd med straff, den

Den som underlåter att fullgöra vad enligt 9 § åligger honom, *döms till böter* eller fängelse i högst sex månader. Till samma straff *döms, om* gärningen innebär fara i bevishänseende men *inte* är belagd med straff i brottsbalken, den som upp-

som uppsåtligen *giver* oriktigt eller ofullständigt innehåll åt anteckningar eller uppgifter som avses i nämnda stadgande. Sker sådan förseelse utan uppsåt men av grov oaktsamhet, *vare straffet dagsböter.*

såtligen *ger* oriktigt eller ofullständigt innehåll åt anteckningar eller uppgifter som avses i nämnda stadgande. Sker sådan förseelse utan uppsåt men av grov oaktsamhet, *döms till böter.*

Om straff för vägran att lämna tillträde för kontroll enligt 10 § stadgas i allmänna strafflagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i allmänna ordningsstadgan (1956:617)

Härigenom föreskrivs att 28 och 29 §§ allmänna ordningsstadgan (1956:617) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*28 §¹

Den som bryter mot 2--6 §§ eller mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 7 § första stycket eller i reglemente eller taxa, som avses i 25 §, eller underlåter att följa en föreskrift eller ett förbud eller påbud som har meddelats med stöd av 2 eller 8 § döms till böter, högst femhundra kronor.

Den som bryter mot 2--6 §§ eller mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 7 § första stycket eller i reglemente eller taxa, som avses i 25 §, eller underlåter att följa en föreskrift eller ett förbud eller påbud som har meddelats med stöd av 2 eller 8 § döms till penningböter.

Om förseelsen har avsett en skyldighet av större vikt eller om avsevärd skada eller olägenhet har förorsakats genom förseelsen, döms till böter. Till böter döms också den som har framkallat fara för personskada genom att bryta mot 2 § eller föreskrift som har meddelats med stöd av 2 §.

Om ett barn, som inte har fyllt femton år, handlar i strid mot 6 § första eller andra stycket, skall den som har vårdnaden om barnet straffas enligt första eller andra stycket denna paragraf. Detta gäller inte, om vårdnadshavaren har gjort vad som ankommer på honom för att förhindra förseelsen.

29 §²

Till böter eller fängelse i högst sex månader döms

1) den som anordnar offentlig tillställning i strid mot 10 § eller mot förbud som meddelats enligt 11 § eller anordnar offentlig tillställning utan att ha fått tillstånd, där sådant fordras enligt 12 §;

2) den som fortsätter offentlig tillställning sedan beslut meddelats om dess upplösning eller i strid mot förbud enligt 20 § förnyar offentlig tillställning;

3) den som anordnar offentlig tillställning, varom anmälan skall ske, utan att anmälan blivit rätteligen gjord, eller som, då polismyndigheten medgivit befrielse från anmälningsskyldighet, icke ställer sig till efter rättelse för befrielsen stadgat villkor;

4) den som lämnar oriktig uppgift eller underlåter att meddela begärd uppgift angående förhållande, varom polismyndigheten äger infordra upplysning;

¹ Senaste lydelse 1982:1171.

² Senaste lydelse 1982:344.

5) den som icke efterkommer av polismyndigheten för offentlig tillställning meddelade föreskrifter; samt

6) den som bryter mot bestämmelserna i 21 § första eller andra stycket.

Vid förseelse mot 21 § första stycket skall jämväl den som har vårdnaden om barnet straffas på sätt i första stycket denna paragraf sägs, därest han icke gjort vad på honom ankommit för att förhindra förseelsen.

Den som bryter mot bestämmelsen i 16 § andra stycket <i>dömes, där ej gärningen är belagd med straff i annan författning, till böter, högst femhundra kronor.</i>	Den som bryter mot bestämmelsen i 16 § andra stycket <i>döms, om gärningen inte är belagd med straff i annan författning, till penningböter.</i>

Försummelse i fråga om anmälningsskyldighet eller med avseende å uppgiftsskyldighet beträffande tillställning som må hållas utan tillstånd skall dock ej föranleda ansvar, om försummelsen med hänsyn till omständigheterna kan anses ursäktlig och ej vållat någon olägenhet, samt ej heller om tillställningen icke kommit till stånd.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i taxeringslagen (1956:623)

Härigenom föreskrivs att 120 § taxeringslagen (1956:623) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

120 §¹

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet underlåter att fullgöra skyldighet enligt 37 eller 38 § skall dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Till böter, högst femhundra kronor, dömes

Till penningböter döms

1) den som ej fullgör skyldighet enligt 30 § 1 mom. eller 34 § 3 mom. att avlämna där avsedda handlingar eller uppgifter,

2) den som ej fullgör skyldighet att utan anmaning avlämna uppgift, som avses i 33 §, rörande inkomst och förmögenhet, som icke i självdeklaration uppgivits till beskattning,

3) den som ej fullgör vad honom åligger på grund av förordnande, som i 40 § sägs,

4) den som ej fullgör i 42 § eller 42 a § 1 mom. föreskriven skyldighet att utan anmaning avlämna särskilda uppgifter från bostadsförening eller bostadsaktiebolag eller sådan juridisk person som förvaltar samfällighet,

5) den som ej fullgör i 43 § 1 mom., 2 mom. andra stycket samt 3 mom. föreskriven skyldighet att avlämna uppgifter om utdelningar och räntor, samt

6) den som ej fullgör skyldighet enligt 44 § att lämna uppgift till ledning vid beskattning utom riket.

I ringa fall dömes ej till ansvar enligt första eller andra stycket.

Ansvar enligt första eller andra stycket inträder ej, om gärningen är belagd med straff i skattebrottslagen,

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1985:406.

Lag om ändring i allmänna tjänstepliktslagen (1959:83)

Härigenom föreskrivs att 24 § allmänna tjänstepliktslagen (1959:83) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

24 §¹

Med dagsböter straffes

Till böter döms

a) den som bryter mot förbud eller föreskrift enligt 4 § eller 5 § första stycket första punkten,

b) arbetstagare som icke inom utsatt tid efterkommer föreläggande enligt 6 §,

c) tjänstepliktig, som icke inom utsatt tid efterkommer behörig myndighets föreläggande att taga arbete eller eljest olovligen uteblir från arbetet eller nedlägger detsamma eller på annat sätt i väsentlig grad brister i fullgörandet av tjänsteplikten,

d) den som vid fullgörande av upplysningsskyldighet, som föreskrivits med stöd av 20 §, lämnar medvetet oriktig uppgift, samt

e) den som icke fullgör upplysnings- eller inställelseskyldighet, som föreskrivits med stöd av 20 §.

Är brott, som ovan vid a) -- d) sägs, med hänsyn till omständigheterna vid brottet att anse som grovt, skall till fängelse i högst sex månader eller dagsböter, lägst trettio, dömas.

Är brott, som ovan vid a) -- d) sägs, med hänsyn till omständigheterna vid brottet att anse som grovt, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Allmänt åtal för brott som avses i denna paragraf får väckas endast efter medgivande av länsarbetsnämnden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1984:415.

Lag om ändring i lagen (1959:118) om krigsansvarighet för liv- och invaliditetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 25 § lagen (1959:118) om krigsansvarighet för liv- och invaliditetsförsäkring skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

25 §

Styrelseledamot, verkställande direktör eller likvidator, som uppsåtligen eller av vårdslöshet i strid mot bestämmelsen i 22 § första stycket låter verkställa tilldelning av återbäring eller utbetalning av vinst eller ränta, *straffes med dagsböter eller fängelse.*

Styrelseledamot, verkställande direktör eller likvidator, som uppsåtligen eller av vårdslöshet i strid mot bestämmelsen i 22 § första stycket låter verkställa tilldelning av återbäring eller utbetalning av vinst eller ränta, *döms till böter eller fängelse i högst ett år.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i civilförsvarlagen (1960:74)

Härigenom föreskrivs att 79 § 1 - 4 mom. civilförsvarlagen (1960:74) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

79 §
1 mom.

Den som underlåter att lämna upplysningar i enlighet med 15 § straffes med böter, högst trehundra kronor.

Den som underlåter att lämna upplysningar i enlighet med 15 § döms till penningböter.

2 mom.

Med böter, högst trehundra kronor, straffes civilförsvarspliktig, som utan laga förfall underlåter att efterkomma kallelse jämlikt 18 §, ävensom civilförsvarspliktig, som i sådant fall för sin utevaro har laga förfall men underlåter att anmäla detta så snart ske kan.

Civilförsvarspliktig, som utan laga förfall underlåter att efterkomma kallelse jämlikt 18 §, ävensom civilförsvarspliktig, som i sådant fall för sin utevaro har laga förfall men underlåter att anmäla detta så snart ske kan, döms till penningböter.

3 mom.¹

Den som är civilförsvarspliktig eller *eljest* inskriven i civilförsvarsorganisationen och som av oaktsamhet, som *ej* är ringa, underlåter att efter vederbörlig kallelse inställa sig till tjänstgöring eller *eljest* olovligen undanhåller sig därifrån straffes med dagsböter. Har han laga förfall för sin utevaro men underlåter han att anmäla detta så snart ske kan, straffes med böter, högst trehundra kronor.

Den som är civilförsvarspliktig eller *annars* inskriven i civilförsvarsorganisationen och som av oaktsamhet, som *inte* är ringa, underlåter att efter vederbörlig kallelse inställa sig till tjänstgöring eller *annars* olovligen undanhåller sig därifrån döms till böter. Har han laga förfall för sin utevaro men underlåter han att anmäla detta så snart ske kan, döms han till penningböter.

Har civilförsvarspliktig eller den, som *eljest* är inskriven i civilförsvarsorganisationen, om rekommenderad försändelse mottagit avi, av

Har civilförsvarspliktig eller den, som *annars* är inskriven i civilförsvarsorganisationen, om rekommenderad försändelse mottagit avi, av

¹ Senaste lydelse 1984:1026.

vilken framgår att försändelsen av-
sänts av civilförsvarsmyndighet,
och underlåter han utan laga förfall
att avhämta försändelsen och taga
del av dess innehåll eller vägrar han
att utkvittera eller mottaga försän-
delse från civilförsvarsmyndighet,
då den tillhandahålles honom, *dö-
mes till dagsböter*

vilken *framgår* att försändelsen av-
sänts av civilförsvarsmyndighet, och
underlåter han utan laga förfall att
avhämta försändelsen och taga del
av dess innehåll eller vägrar han att
utkvittera eller mottaga försändelse
från civilförsvarsmyndighet, då den
tillhandahålles honom, *döms han till
böter.*

4 mom.

Med dagsböter straffes

Till böter döms

1. den som underlåter att tillhandahålla upplysningar eller handlingar i
enlighet med vad som stadgas i 47 § första stycket e); samt
2. den som underlåter att tillhandagå med anskaffning av upplysningar
eller att förmedla ålägganden och andra meddelanden efter vad som stadgas
i 52 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i lagen (1960:409) om förbud i vissa fall mot verksamhet på hälso- och sjukvårdens område

Härigenom föreskrivs att 7 och 8 §§ lagen (1960:409) om förbud i vissa fall mot verksamhet på hälso- och sjukvårdens område skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*7 §¹

Den som bryter mot någon av bestämmelserna i 2 eller 3 § eller under utövning av verksamhet, som i 1 § första stycket sägs, uppsåtligen eller av oaktsamhet *dsamkar* den undersökte eller behandlade skada, som *ej* är ringa, eller framkallar fara för sådan skada, vare sig skadan eller faran orsakats av olämplig behandling eller genom avbrott i eller dröjsmål med läkarvård, *dömes, såframt* gärningen *ej* är belagd med straff enligt 10 § lagen (1984:542) om behörighet att utöva yrke inom hälso- och sjukvården m.m., för hälsofarligt kvacksalveri till *dagsböter* eller fängelse.

Den som bryter mot någon av bestämmelserna i 2 eller 3 § eller under utövning av verksamhet, som i 1 § första stycket sägs, uppsåtligen eller av oaktsamhet *tillfogar* den undersökte eller behandlade skada, som *inte* är ringa, eller framkallar fara för sådan skada, vare sig skadan eller faran orsakats av olämplig behandling eller genom avbrott i eller dröjsmål med läkarvård, *döms*, om gärningen *inte* är belagd med straff enligt 10 § lagen (1984:542) om behörighet att utöva yrke inom hälso- och sjukvården m.m., för hälsofarligt kvacksalveri till *böter* eller fängelse *i högst ett år*.

Den omständigheten att gärningsmannen på grund av brist i utbildning och erfarenhet *ej* kunnat inse sjukdomens natur eller förutse skadan eller faran befriar honom *ej* från ansvar.

8 §²

Den som bryter mot någon av bestämmelserna i 4 och 5 §§ *straffes med dagsböter*.

Den som bryter mot någon av bestämmelserna i 4 och 5 §§ *döms till böter*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1984:544.

² Senaste lydelse 1984:544.

Lag om ändring i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling

Härigenom föreskrivs att 2 och 7 §§ lagen (1960:418) om straff för varusmuggling skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*2 §¹

Är varusmuggling som avses i 1 § första stycket med hänsyn till godsets värde och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, döms till *böter, högst ettusen kronor*. Gäller gärningen narkotika döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är varusmuggling som avses i 1 § första stycket med hänsyn till godsets värde och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, döms till *penningböter*. Gäller gärningen narkotika döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

7 §

Påträffas gods undandolt i fartyg, luftfartyg eller tåg på plats, som *icke* är upplåten till medföljande resandes personliga begagnande, och framgår av omständigheterna, att varusmuggling, som *ej* är att anse som ringa, är tillämnad eller har ägt rum, *dömes* befälhavaren för bristande tillsyn över transportmedel till *dagsböter*, där *ej* ansvar *bör dömas honom* enligt annan bestämmelse i denna lag. Har befälhavaren gjort vad på honom skäligen ankommit för att förhindra varusmuggling, *vare* han fri från ansvar. Vad nu sagts om befälhavare skall, där tillsynen över transportmedlet i det avseende, varom här är fråga, genom skriftlig instruktion eller på annat dylikt sätt anförtrotts annan person av befälsgrad, i stället gälla denne.

Påträffas gods undandolt i fartyg, luftfartyg eller tåg på plats, som *inte* är upplåten till medföljande resandes personliga begagnande, och framgår av omständigheterna, att varusmuggling, som *inte* är att anse som ringa, är tillämnad eller har ägt rum, *döms* befälhavaren för bristande tillsyn över transportmedel till *böter, om han inte bör dömas till* ansvar enligt annan bestämmelse i denna lag. Har befälhavaren gjort vad på honom skäligen ankommit för att förhindra varusmuggling, *skall* han *vara* fri från ansvar. Vad nu sagts om befälhavare skall, där tillsynen över transportmedlet i det avseende, varom här är fråga, genom skriftlig instruktion eller på annat dylikt sätt anförtrotts annan person av befälsgrad, i stället gälla denne.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1985:10.

Lag om ändring i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat

Härigenom föreskrivs att 11 och 12 §§ lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

11 §

Den som för obehörigt ändamål använder teknisk sprit, som han inköpt eller till riket infört enligt bestämmelserna i denna *förordning*, så ock den som icke ställer sig till *efterrättelse villkor*, *förbundet med inköps- eller införseltillstånd*, *dömes*, där han ej är förfallen till ansvar enligt lagen om straff för varusmuggling, till *dagsböter*.

Den som för obehörigt ändamål använder teknisk sprit, som han inköpt eller till riket infört enligt bestämmelserna i denna *lag*, *döms*, om *gärningen inte är belagd med straff* enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling, till *böter*.

Detsamma gäller den som inte rättar sig efter villkor, som är förbundet med inköps- eller införseltillstånd.

12 §²

Bryter någon i annat fall än i 9–11 §§ sägs mot vad i denna lag är *stadgat* eller mot föreskrift, som meddelats med stöd av lagen, *dömes* till *böter*, *högst femhundra kronor*.

Den som i annat fall än i 9–11 §§ sägs *bryter* mot vad i denna lag är *föreskrivet* eller mot föreskrift, som meddelats med stöd av lagen, *döms* till *penningböter*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1975:716.

² Senaste lydelse 1977:294.

Lag om ändring i lagen (1961:394) om tobaksskatt

Härigenom föreskrivs att 11 § lagen (1961:394) om tobaksskatt skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §

Bryter *ndgon* mot föreskrift som meddelats med stöd av 9 § *dömes* till *dagsböter* eller fängelse i högst sex månader. I ringa fall skall dock *ej till straff dömas*.

Den som bryter mot föreskrift som meddelats med stöd av 9 § *döms* till *böter* eller fängelse i högst sex månader. I ringa fall skall dock *inte dömas till ansvar*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i lagen (1961:655) om undanförsel och förstöring

Härigenom föreskrives att 8 § lagen (1961:655) om undanförsel och förstöring skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*8 §¹

Till *dagsböter* eller fängelse i högst ett år eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst två år *dömes*

Till *böter* eller fängelse i högst ett år eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst två år *döms*

1. den som med vetskap om att beslut om undanförsel meddelats underlåter att verkställa undanförsel eller verkställer undanförsel i strid mot därom givna bestämmelser eller bryter mot 1 § tredje stycket eller underlåter att iakttaga i 3 § föreskriven anmälningsskyldighet; samt

2. den som med vetskap om att föreskrift meddelats jämlikt 2 § bryter mot förbud, som genom föreskriften meddelats eller underlåter att iakttaga villkor, som jämlikt nämnda lagrum uppställs.

Har någon *övertygats om gärning*, som enligt denna paragraf är belagd med straff, må rätten, i den mån det finnes skäligt, förklara egendom, som undanhållits genom gärningen, förverkad till kronan eller, om egendomen *ej* kan tillrättaskaffas, *förplikta* honom att till kronan *utgiva* ersättning för egendomens värde.

Har någon *gjort sig skyldig till brott*, som avses i första stycket, får rätten, i den mån det finnes skäligt, förklara egendom, som undanhållits genom gärningen, förverkad eller, om egendomen *inte* kan *skaffas till rätta*, *dlägga* honom att till *staten utge* ersättning för egendomens värde.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1964:217.

Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 20 kap. 9 § lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

20 kap.

9 §

Statliga och kommunala myndigheter ävensom arbetsgivare och försäkringsinrättningar äro pliktiga att på begäran lämna försäkringsdomstol, riks-försäkringsverket, allmän försäkringskassa eller lokalt organ som i 1 kap. 2 § sägs uppgift för namngiven person rörande förhållande, som är av betydelse för tillämpningen av denna lag.

Arbetsgivare, som underlåter att fullgöra *honom enligt första stycket* *ävilande* uppgiftsskyldighet, *straffes med böter, högst etthundra kronor.*

Arbetsgivare, som underlåter att fullgöra uppgiftsskyldighet *enligt första stycket, döms till penningböter.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

Lag om ändring i läkemedelsförordningen (1962:701)

Härigenom föreskrivs att 20 § 2 mom. läkemedelsförordningen (1962:701) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §
2 mom.¹

Till dagsböter dömes den som

Till böter döms den som

a) tillverkar, saluhåller eller försäljer läkemedel utan att vara berättigad därtill eller eljest i strid mot 15 § eller mot villkor, som gäller för åtnjutande av tillstånd till sådan verksamhet;

b) i ansökan om registrering eller tillstånd enligt denna förordning lämnar oriktig uppgift rörande förhållande av betydenhet;

c) bryter mot villkor, som föreskrivits med stöd av 1 § 3 mom. andra stycket, eller mot vad som eljest föreskrivits rörande märkning;

d) åsidosätter nödig aktsamhet vid hantering av läkemedel eller vid handhavandet av emballage eller redskap, som använts till läkemedel;

e) åsidosätter i 1 § 3 mom. sista stycket eller i 14 c § föreskriven skyldighet att göra anmälan eller i anmälan lämnar oriktig uppgift rörande förhållande av betydenhet; eller

f) bryter mot villkor, som föreskrivits med stöd av 5 § rörande utlämnande av läkemedel.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1983:467.

Lag om ändring i lagen (1963:76) om kreditaktiebolag

Härigenom föreskrivs att 13 § lagen (1963:76) om kreditaktiebolag skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

13 §

Styrelseledamot, likvidator eller befattningshavare hos bolaget, vilken uppsåtligen eller av grov vårdslöshet till bankinspektionen eller den befattningshavare hos inspektionen som företräder denna meddelar oriktig eller vilseledande uppgift angående omständighet *varom* det ålegat honom att lämna upplysning, *straffes med dagsböter* eller fängelse.

Styrelseledamot, likvidator eller befattningshavare hos bolaget, vilken uppsåtligen eller av grov vårdslöshet till bankinspektionen eller den befattningshavare hos inspektionen som företräder denna meddelar oriktig eller vilseledande uppgift angående omständighet *som* det ålegat honom att lämna upplysning *om*, *döms till böter* eller fängelse *i högst ett år*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i lagen (1963:583) om avveckling av fideikommiss

Härigenom föreskrivs att 39 § lagen (1963:583) om avveckling av fideikommiss skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*39 §¹

Försummar *ndgon* vad som åligger honom enligt 21 §, *dömes* till *dagsböter*. Allmänt åtal får väckas endast efter medgivande av fideikommissnämnden.

Den som försummar vad som åligger honom enligt 21 §, *döms* till *böter*. Allmänt åtal får väckas endast efter medgivande av fideikommissnämnden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1984:419.

Lag om ändring i krigshandelslagen (1964:19)

Härigenom föreskrivs att 4 och 5 §§ krigshandelslagen (1964:19) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Handlar *ndgon* i strid mot en för honom gällande utfästelse som avses i denna lag, *dömes* till *dagsböter* eller fängelse i högst sex månader. Detsamma skall gälla, om någon, som genom sådan utfästelse förbundet sig att *icke* utföra vara till utlandet eller visst främmande land, gör försök att i strid mot utfästelsen utföra varan.

Utbyte av brott som avses i första stycket skall förklaras förverkat, om det *ej* är uppenbart *obilligt*.

*Föreslagen lydelse*4 §¹

Den som handlar i strid mot en för honom gällande utfästelse som avses i denna lag, *döms* till *böter* eller fängelse i högst sex månader. Detsamma skall gälla, om någon, som genom sådan utfästelse förbundet sig att *inte* utföra vara till utlandet eller visst främmande land, gör försök att i strid mot utfästelsen utföra varan.

Utbyte av brott som avses i första stycket skall förklaras förverkat, om det *inte* är uppenbart *oskäligt*.

5 §²

Den som genom att lämna under rättelse om egen eller annans verksamhet eller genom att främja inhämtande av dylik underrättelse medverkar till övervakning rörande sådan in- eller utförsel eller förfogande över eller befordran av vara, som *omförmäles* i 2 §, *dömes*, om han insett eller bort inse att övervakningen utövas av främmande makt eller *eljest* är av beskaffenhet att tjäna främmande makts intresse, till *dagsböter* eller fängelse i högst ett år, *såframt ej för* gärningen är *stadgat* strängare straff i 19 kap. brottsbalken.

Den som genom att lämna under rättelse om egen eller annans verksamhet eller genom att främja inhämtande av dylik underrättelse medverkar till övervakning rörande sådan in- eller utförsel eller förfogande över eller befordran av vara, som i 2 § *sägs*, *döms*, om han insett eller bort inse att övervakningen utövas av främmande makt eller *annars* är av beskaffenhet att tjäna främmande makts intresse, till *böter* eller fängelse i högst ett år, *om* gärningen *inte* är *belagd med* strängare straff i 19 kap. brottsbalken.

¹ Senaste lydelse 1968:168.

² Senaste lydelse 1980:196.

Har åtgärden vidtagits med stöd av lag, handelsbruk eller annan sedvänja eller har den som vidtog åtgärden handlat i överensstämmelse med anvisning, som för visst fall eller eljest meddelats av regeringen eller av myndighet, vilken enligt regeringens förordnande är behörig därtill, eller har han allenast på brukligt sätt bevakat rätt eller utfört talan eller har han av annan sådan anledning ägt fog för gärningen, skall vad i första stycket stadgas icke äga tillämpning.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i lagen (1965:61) om behörighet att utöva veterinäryrket m. m.

Häri genom föreskrivs att 11 och 12 §§ lagen (1965:61) om behörighet att utöva veterinäryrket m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §

Utövar veterinär, vars legitimation är återkallad eller vars behörighet att utöva veterinäryrket upphört av annan anledning, likväl veterinäryrket mot ersättning eller åsidosätter veterinär med begränsad behörighet, när han utövar veterinäryrket mot ersättning, de föreskrifter om behörigheten som *gälla* för honom, *dömes* för obehörig utövning av veterinäryrket till *dagsböter* eller fängelse i högst ett år.

Veterinär, som bryter mot 9 § första stycket, *dömes* till *dagsböter*.

Utövar veterinär, vars legitimation är återkallad eller vars behörighet att utöva veterinäryrket upphört av annan anledning, likväl veterinäryrket mot ersättning eller åsidosätter veterinär med begränsad behörighet, när han utövar veterinäryrket mot ersättning, de föreskrifter om behörigheten som *gäller* för honom, *skall han dömas* för obehörig utövning av veterinäryrket till *böter* eller fängelse i högst ett år.

Veterinär, som bryter mot 9 § första stycket, *döms* till *böter*.

12 §

Den som bryter mot 10 § första stycket, *dömes* för smittfarligt kvacksalveri på djur till *dagsböter* eller fängelse i högst ett år, om gärningen *ej* är belagd med straff enligt 11 §. Den omständigheten att han på grund av brist i utbildning och erfarenhet *ej* kunnat inse sjukdomens natur befriar honom *ej* från ansvar.

Den som bryter mot 10 § andra eller tredje stycket, *dömes* till *dagsböter*.

Den som bryter mot 10 § första stycket, *döms* för smittfarligt kvacksalveri på djur till *böter* eller fängelse i högst ett år, om gärningen *inte* är belagd med straff enligt 11 §. Den omständigheten att han på grund av brist i utbildning och erfarenhet *inte* kunnat inse sjukdomens natur befriar honom *inte* från ansvar.

Den som bryter mot 10 § andra eller tredje stycket, *döms* till *böter*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i förordningen (1966:36) om vissa uppgifter från näringsidkare

Härigenom föreskrivs att 5 § förordningen (1966:36) om vissa uppgifter från näringsidkare skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som underlåter att fullgöra sin uppgiftsskyldighet eller uppsåtligt eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift *dömes*, om *ej för* gärningen är *stadgat* straff i brottsbalken, till *böter*, *högst femhundra kronor*. Allmänt åtal får väckas endast efter anmälan av kollegiet.

Föreslagen lydelse

5 §

Den som underlåter att fullgöra sin uppgiftsskyldighet eller uppsåtligt eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift *döms*, om gärningen *inte är belagd med* straff i brottsbalken, till *penningböter*. Allmänt åtal får väckas endast efter anmälan av kollegiet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i kungörelsen (1966:37) om statistiska uppgifter från rörelseidkare och ägare till flerfamiljshus

Härigenom föreskrivs att 11 § kungörelsen (1966:37) om statistiska uppgifter från rörelseidkare och ägare till flerfamiljshus skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §

Den som underlåter att fullgöra sin uppgiftsskyldighet eller uppsåtligt eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift *dömes*, om *ej för* gärningen är *stadgat* straff i brottsbalken, till *böter*, *högst femhundra kronor*. Allmänt åtal får väckas endast efter anmälan av statistiska centralbyrån.

Den som underlåter att fullgöra sin uppgiftsskyldighet eller uppsåtligt eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift *döms*, om gärningen *inte är belagd med* straff i brottsbalken, till *penningböter*. Allmänt åtal får väckas endast efter anmälan av statistiska centralbyrån.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i lagen (1966:413) om vapenfri tjänst

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1966:413) om vapenfri tjänst skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*17 §¹

Vapenfri tjänstepliktig, som utan laga förfall underlåter att fullgöra skyldighet enligt 9 §, döms till böter högst ettusen kronor.

Vapenfri tjänstepliktig, som utan laga förfall underlåter att fullgöra skyldighet enligt 9 §, döms till *penningböter*.

Lämnar han vid fullgörande av sådan skyldighet uppsåtligen eller av grov oaktsamhet oriktig uppgift, dömes till böter eller fängelse i högst sex månader.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1980:1139.

Lag om ändring i lagen (1966:742) om hotell- och pensionatrörelse

Härigenom föreskrivs att 18 § lagen (1966:742) om hotell- och pensionatrörelse skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Förelagen lydelse

18 §¹

Till böter, högst femhundra kronor, döms den som underlåter att

Till penningböter döms den som underlåter att

- a) fullgöra anmälningsskyldighet enligt 8 §;
- b) enligt 11 § föranstalta om undersökning eller anskaffa eller förvara intyg.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1980:345.

Lag om ändring i radiolagen (1966:755)

Härigenom föreskrivs att 11 § radiolagen (1966:755) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*11 §¹

Till böter dömes den som

1. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som avses i 9 § första eller andra stycket, eller
2. uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar ofullständig eller oriktig uppgift i anmälan som avses i 9 § första eller andra stycket, om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

Till böter, högst femhundra kronor, dömes den som bryter mot föreskrifterna i 3 § andra stycket eller 3 a § första eller andra stycket. Detsamma gäller den som vid fullgörande av uppgiftsskyldighet som avses i 9 § tredje stycket uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift, om *ej* gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

Till penningböter döms den som bryter mot föreskrifterna i 3 § andra stycket eller 3 a § första eller andra stycket. Detsamma gäller den som vid fullgörande av uppgiftsskyldighet som avses i 9 § tredje stycket uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift, om gärningen *inte* är belagd med straff i brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1979:152.

Lag om ändring i folkbokföringslagen (1967:198)

Härigenom föreskrivs att 56 § folkbokföringslagen (1967:198) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som underlåter att göra anmälan enligt 33--35 §§ *dömes*, om förseelsen *ej* är ringa, till böter, högst femhundra kronor.

Föreslagen lydelse

56 §

Den som underlåter att göra anmälan enligt 33--35 §§ *döms*, om förseelsen *inte* är ringa, till *penningböter*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i patentlagen (1967:837)

Häri genom föreskrivs att 57 och 62 §§ patentlagen (1967:837) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*57 §¹

Gör någon intrång i den ensamrätt som patent medför (patentintrång) och sker det uppsåtligen, skall han dömas till *dagsböter* eller fängelse i högst sex månader. Den som har överträtt ett vitesförbud enligt 57 a § får inte dömas till straff för intrång som omfattas av förbudet.

Gör någon intrång i den ensamrätt som patent medför (patentintrång) och sker det uppsåtligen, skall han dömas till *böter* eller fängelse i högst sex månader. Den som har överträtt ett vitesförbud enligt 57 a § får inte dömas till straff för intrång som omfattas av förbudet.

Brottet må åtalas av allmän åklagare endast om målsägande anger det till åtal och åtal av särskilda skäl finnes påkallat ur allmän synpunkt.

62 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet som *ej* är ringa underlåter att fullgöra vad som åligger honom enligt 56 § *dömes* till *dagsböter*.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet som *inte* är ringa underlåter att fullgöra vad som åligger honom enligt 56 § *döms* till *böter*.

Sådan påföljd skall även ådömas den som i fall som avses i nämnda paragraf uppsåtligen eller av oaktsamhet som *ej* är ringa lämnar felaktig upplysning, om för gärningen *ej* är stadgat straff i brottsbalken.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att fullgöra vad som åligger honom enligt 56 § eller i fall som där avses lämnar felaktig upplysning skall ersätta uppkommen skada. Är oaktsamheten ringa må ersättningen jämkas.

Brott som avses i första och andra styckena må åtalas av allmän åklagare endast om målsägande anger det till åtal och åtal av särskilda skäl finnes påkallat ur allmän synpunkt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1986:233.

Lag om ändring i delgivningslagen (1970:428)

Härigenom föreskrivs att 30 § delgivningslagen (1970:428) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*30 §¹

Den som uppsåtligen underlåter att lämna uppgifter enligt 27 § eller lämnar oriktiga uppgifter döms till böter, högst ettusen kronor.

Den som uppsåtligen underlåter att lämna uppgifter enligt 27 § eller lämnar oriktiga uppgifter döms till penningböter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1985:266.

Lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291)

Härigenom föreskrivs att 38 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*38 §¹

Den som vid muntlig förhandling stör förhandlingen eller fotograferar i rättssalen eller bryter mot föreskrift eller förbud, som har meddelats med stöd av 16 §, jämfört med 5 kap. 9 § rättegångsbalken, döms till *böter, högst femhundra kronor*. Till samma straff döms den som muntligen inför rätten eller i skrivelse till rätten uttalar sig otillbörligt.

Den som vid muntlig förhandling stör förhandlingen eller fotograferar i rättssalen eller bryter mot föreskrift eller förbud, som har meddelats med stöd av 16 §, jämfört med 5 kap. 9 § rättegångsbalken, döms till *penningböter*. Till samma straff döms den som muntligen inför rätten eller i skrivelse till rätten uttalar sig otillbörligt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1980:263.

Lag om ändring i lagen (1971:965) om straff för trafikbrott som begåtts utomlands

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1971:965) om straff för trafikbrott som begåtts utomlands skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Till böter högst ettusen kronor döms, om ansvar *ej* kan följa enligt 1 eller 2 §, den som i Danmark, Finland, Island eller Norge överträder där gällande föreskrift angående

Till *penningböter* döms, om ansvar *inte* kan följa enligt 1 eller 2 §, den som i Danmark, Finland, Island eller Norge överträder där gällande föreskrift angående

1. förbud mot framförande av motorfordon utan föreskriven trafikförsäkring,
2. skyldighet att följa polismans anvisningar i trafiken,
3. fordons hastighet,
4. fordons plats på vägen under färd, fordons färdriktning, möte med eller omkörning av annat fordon, ändring av färdriktning eller passerande av järnvägs korsning,
5. förkörsrätt,
6. skyldighet att bereda fri väg för utryckningsfordon,
7. skyldighet att följa anvisning som ges genom vägmärke, signal eller körbanemarkering,
8. förbud mot parkering eller stannande av fordon,
9. förbud mot användning av fordon eller särskild fordonstyp på vissa vägar,
10. säkerhetsanordningar för fordon eller last,
11. märkning av fordon eller last,
12. fordonsbelysning och dess användning,
13. fordons last eller lastförmåga eller
14. fordons registrering, registreringsskyltar eller nationalitetsbeteckning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1983:681.

Lag om ändring i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom

Härigenom föreskrivs att 12 och 36 §§ lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*12 §¹

Har frihetsberövande påföljd ådömts genom den utländska domen, får rätten ej bestämma strängare påföljd än i denna dom. Detta gäller även om den ådömda påföljden är lindrigare än den lindrigaste påföljd som enligt svensk lag kan följa på brottet eller brotten.

Utgör den ådömda påföljden böter, bestämmer rätten, med tillämpning av den växelkurs som gäller vid tiden för beslutet, ett bötesbelopp som i svenska kronor motsvarar beloppet av de ådömda böterna. Är i svensk lag för motsvarande brott stadgat böter omedelbart i pengar, får dock icke bestämmas högre bötesbelopp än ettusen eller, om påföljden avser flera brott, tvåtusen kronor. Är i svensk lag ej stadgat svårare straff än dagsböter, får ej bestämmas högre bötesbelopp än etthundratjugotusen, eller, om påföljden avser flera brott, etthundraåttiotusen kronor.

Är påföljden böter, bestämmer rätten, med tillämpning av den växelkurs som gäller vid tiden för beslutet, ett bötesbelopp som i svenska kronor motsvarar beloppet av böterna. Är i svensk lag för motsvarande brott föreskrivet penningböter, får dock inte bestämmas högre bötesbelopp än tvåtusen eller, om påföljden avser flera brott, femtusen kronor. Är i svensk lag inte föreskrivet svårare straff än böter, får inte bestämmas högre bötesbelopp än etthundrafemtio-tusen, eller, om påföljden avser flera brott, tvåhundra-tusen kronor.

36 §²

Böter som bestäms enligt denna lag samt penningbelopp eller annan egendom som förklarats förverkad med stöd av denna lag tillfaller kronan. Har föremål förklarats förverkat, kan regeringen på begäran av den stat som gjort framställningen om verkställighet av förverkande-beslut förordna, att föremålet skall återlämnas till den staten.

Penningbelopp eller annan egendom som förklarats förverkad med stöd av denna lag tillfaller staten. Har föremål förklarats förverkat, kan regeringen på begäran av den stat som gjort framställningen om verkställighet av förverkande-beslut förordna, att föremålet skall återlämnas till den staten.

¹ Senaste lydelse 1980:1135.

² Senaste lydelse 1984:876.

*Böter som avses i första stycket
får icke förvandlas.*

*Böter som bestämts enligt denna
lag får inte förvandlas.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i förordningen (1973:568) om vissa uppgifter från rörelseidkare

Härigenom föreskrivs att 5 § förordningen (1973:568) om vissa uppgifter för rörelseidkare skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

5 §

Den som underlåter att fullgöra sin uppgiftsskyldighet eller uppsåtligt eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift *dömes*, om *ej* gärningen är belagd med straff i brottsbalken, till *böter*, *högst femhundra kronor*. Allmänt åtal får väckas endast efter anmälan av verket.

Den som underlåter att fullgöra sin uppgiftsskyldighet eller uppsåtligt eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift *döms*, om gärningen *inte* är belagd med straff i brottsbalken, till *penningböter*. Allmänt åtal får väckas endast efter anmälan av verket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157)

Härigenom föreskrivs att 22 § handelsregisterlagen (1974:157) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

22 §

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift i ansökan eller anmälan till registreringsmyndigheten eller i handling som fogas därvid dömes till böter, om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

Den som försummar föreskriven ansökan eller anmälan eller, där sådan ansökan eller anmälan avskrivits eller avslagits eller registrering hävts, försummar att göra ny föreskriven ansökan eller anmälan, dömes till böter, högst femhundra kronor.

Den som försummar föreskriven ansökan eller anmälan eller, där sådan ansökan eller anmälan avskrivits eller avslagits eller registrering hävts, försummar att göra ny föreskriven ansökan eller anmälan, döms till penningböter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i terrängkörningslagen (1975:1313)

Härigenom föreskrivs att 4 § terrängkörningslagen (1975:1313) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot 1 § första stycket 1 eller 2 eller mot förbud eller föreskrift som har meddelats med stöd av lagen döms till *böter*, *högst ettusen kronor*, om *ej gärningen* är ringa.

*Föreslagen lydelse*4 §¹

Den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot 1 § första stycket 1 eller 2 eller mot förbud eller föreskrift som har meddelats med stöd av lagen döms till *penningböter*. Om gärningen är ringa *skall dock inte dömas till ansvar*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1986:1249.

Lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410)

Härigenom föreskrivs att 33 och 34 §§ trafikskadelagen (1975:1410) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Saknas föreskriven trafikförsäkring när motordrivet fordon som *ej* är registrerat i bilregistret eller som är avställt brukas i trafik här i landet av den försäkringspliktige eller av annan med dennes tillstånd, döms den försäkringspliktige till *böter, högst ettusen kronor.*

*Föreskriven lydelse*33 §¹

Saknas föreskriven trafikförsäkring när motordrivet fordon som *inte* är registrerat i bilregistret eller som är avställt brukas i trafik här i landet av den försäkringspliktige eller av annan med dennes tillstånd, döms den försäkringspliktige till *penningböter.*

Fortsätter den försäkringspliktige under tid då han står under åtal för förseelse som avses i första stycket att begå sådan förseelse, skall vad han har gjort sig skyldig till före varje åtal anses som särskilt brott.

34 §²

Förare av moped och förare av motorredskap som, utan att vara registrerat i bilregistret, omfattas av denna lag skall under färd här i landet medföra bevis om att fordonet är trafikförsäkrat och på anmodan visa upp beviset för bilinspektör eller polisman.

Den som bryter mot första stycket döms till *böter, högst ettusen kronor.* Han är dock fri från ansvar, om han senast tredje vardagen efter förseelsen styrker hos polismyndighet att han hade bevis om trafikförsäkring vid tiden för förseelsen samt omständigheterna ger vid handen att förseelsen har berott på tillfälligt förbiseende.

Den som bryter mot första stycket döms till *penningböter.* Han är dock fri från ansvar, om han senast tredje vardagen efter förseelsen styrker hos polismyndighet att han hade bevis om trafikförsäkring vid tiden för förseelsen samt omständigheterna ger vid handen att förseelsen har berott på tillfälligt förbiseende.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1986:1251.

² Senaste lydelse 1989:701.

Lag om ändring i lagen (1976:157) om skyldighet för arbetsgivare att anmäla ledig plats till den offentliga arbetsförmedlingen

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1976:157) om skyldighet för arbetsgivare att anmäla ledig plats till den offentliga arbetsförmedlingen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Arbetsgivare, som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet underlåter att anmäla ledig plats enligt vad som *föreskrives* i denna lag, *dömes* till böter, högst 500 kronor. Detsamma skall gälla arbetsgivare som i anmälan uppsåtligen eller av grov oaktsamhet lämnar oriktig uppgift, vilken ej saknar betydelse.

Föreslagen lydelse

6 §¹

Arbetsgivare, som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet underlåter att anmäla ledig plats enligt vad som *föreskrivs* i denna lag, *döms* till penningböter. Detsamma skall gälla arbetsgivare som i anmälan uppsåtligen eller av grov oaktsamhet lämnar oriktig uppgift, vilken ej saknar betydelse.

Allmänt åtal för brott som avses i första stycket får väckas endast efter medgivande av arbetsmarknadsstyrelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1984:425.

Lag om ändring i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet

Härigenom föreskrivs att 47 § lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

47 §

Är någon enligt 45 § skyldig att lämna varsel, skall han inom tid och på sätt som där anges göra detta även till förlikningsmannae Expeditionen. Den som bryter häremot dömes till böter, högst trehundra kronor.

Är någon enligt 45 § skyldig att lämna varsel, skall han inom tid och på sätt som där anges göra detta även till förlikningsmannae Expeditionen. Den som bryter häremot döms till penningböter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i lagen (1977:292) om tillverkning av drycker, m. m.

Härigenom föreskrivs att 33 § lagen (1977:292) om tillverkning av drycker, m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

33 §

Den som *ej iakttag*er i 15 eller 16 § föreskriven anmälningsskyldighet *dömes* till böter, *högst femhundra kronor*.

Den som *inte iakttar* i 15 eller 16 § föreskriven anmälningsskyldighet *döms* till *penningböter*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i lagen (1977:293) om handel med drycker

Härigenom föreskrivs att 77 § lagen (1977:293) om handel med drycker skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

77 §

Bryter gäst på serveringsställe mot 54 eller 56 § döms till böter, högst femhundra kronor.

Bryter gäst på serveringsställe mot 54 eller 56 § döms till penningböter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i lagen (1979:377) om registrering av båtar för yrkesmässig sjöfart m. m.

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (1979:377) om registrering av båtar för yrkesmässig sjöfart m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §¹

Anmälan om avregistrering skall ske skriftligen.

Skall båt avregistreras är ägaren skyldig att inom en månad hos registermyndigheten anmäla båten för avregistrering. Skall en båt på grund av överlåtelse ej längre vara införd i båtregistret, svarar förutvarande ägaren jämte förvärvaren för att båten anmäls för avregistrering.

Den som underlåter att fullgöra sina skyldigheter enligt andra stycket skall dömas till böter, högst ettusen kronor.

Den som underlåter att fullgöra sina skyldigheter enligt andra stycket döms till penningböter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1987:774.

Lag om ändring i jaktlagen (1987:259)

Härigenom föreskrivs att 45 § jaktlagen (1987:259) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

45 §

Till böter döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot 5 § andra stycket, 6 § första stycket eller 13 §,
 2. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 26 §, om ansvar för gärningen inte kan ådömas enligt lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott,
 3. bryter mot 27 §, om ansvar för gärningen inte kan ådömas enligt brottsbalken,
 4. underlåter att fullgöra skyldighet enligt 28 § eller vad som åligger honom enligt 38 § andra stycket,
 5. bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 6 § andra stycket, 29 § 4, 30 § tredje stycket eller 31 § tredje stycket eller
 6. bryter mot 35 § eller mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 36 §, 37 §, 38 § första stycket, 40 § första stycket eller 41 § första stycket.
- Den som med uppsåt bryter mot 34 § döms till böter.

Den som i annat fall än som avses i 43 § 1 med uppsåt eller av oaktsamhet åsidosätter vad som bestämts i en för jakt meddelad licens döms till böter, högst ettusen kronor.

Den som i annat fall än som avses i 43 § 1 med uppsåt eller av oaktsamhet åsidosätter vad som bestämts i en för jakt meddelad licens döms till penningböter.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar enligt denna paragraf.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i lagen (1987:773) om fritidsbåtsregister

Härigenom föreskrivs att 18 § lagen (1987:773) om fritidsbåtsregister skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

18 §

Den som underlåter att fullgöra sin skyldighet enligt 8 § eller 11 § första stycket döms till *böter, högst ettusen kronor*.

Den som underlåter att fullgöra sin skyldighet enligt 8 § eller 11 § första stycket döms till *penningböter*.

Är såväl förutvarande som ny ägare skyldig att göra anmälan enligt 8 § första och andra styckena och lämnar en av dem föreskrivna uppgifter, är dock den andre fri från ansvar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i vägtrafikskattelagen (1988:327)

Härigenom föreskrivs att 79 § vägtrafikskattelagen (1988:327) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*79 §¹

Brukas ett fordon i strid mot 64 § sedan fordonets registreringsskyltar har tagits om hand enligt 78 §, döms ägaren till böter eller fängelse i högst sex månader.

Till samma straff döms ägaren till ett avställt fordon som brukas, om fordonets registreringsskyltar har tagits om hand enligt 78 § och brukandeförbud skulle ha gällt för fordonet enligt 64 § om fordonet hade varit skattepliktigt.

Brukas ett fordon på annat sätt i strid mot 26 § andra stycket eller 64 §, döms ägaren till <i>böter, högst ettusen kronor.</i>	Brukas ett fordon på annat sätt i strid mot 26 § andra stycket eller 64 §, döms ägaren till <i>penningböter.</i>

Om ägaren visar att han iakttagit vad som ankommit på honom för att hindra att fordonet brukades, är han fri från ansvar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1989:197.

Lag om ändring i lagen (1988:328) om vägtrafikskatt på utländska fordon

Härigenom föreskrivs att 14 § lagen (1988:328) om vägtrafikskatt på utländska fordon skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

14 §

Har införselhandling utfärdats och kan den inte företes i fall som avses i 9 § andra stycket eller i 10 §, skall den som svarar för fordonet dömas till böter, högst *ettusen kronor*.

Har införselhandling utfärdats och kan den inte företes i fall som avses i 9 § andra stycket eller i 10 §, skall den som svarar för fordonet dömas till *penningböter*.

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet till tullmyndighet lämnar en felaktig uppgift om ett fordons väglängdmätarställning eller om annat förhållande som är av betydelse för fastställande av skatt enligt denna lag, skall dömas till böter eller fängelse i högst sex månader, om gärningen inte är belagd med straff i skattebrottslagen (1971:69).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 9 § lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

9 §

Till böter, högst femhundra kronor, skall den dömas som inte fullgör skyldighet

Till penningböter skall den dömas som inte fullgör skyldighet

1. att lämna handlingar och uppgifter enligt 2 kap. 22 eller 30 §,

2. att utan föreläggande lämna särskild uppgift som avses i 2 kap. 26 § rörande inkomst och förmögenhet och som inte uppgetts till beskattning i självdeklarationen,

3. att enligt 3 kap. 28 och 29 §§, 30 § andra stycket samt 31 § lämna särskilda uppgifter eller kontrolluppgifter om utdelningar och räntor,

4. att utan föreläggande enligt 3 kap. 44--46 eller 48 § lämna kontrolluppgifter från bostadsförening eller bostadsaktiebolag eller sådan juridisk person som förvaltar samfällighet,

5. att enligt 3 kap. 63 § lämna kontrolluppgift till ledning vid beskattning utomlands.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar enligt första stycket.

Ansvar enligt första stycket inträder inte, om gärningen är belagd med straff enligt skattebrottslagen (1971:69).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i järnvägssäkerhetslagen

Härigenom föreskrivs att 32 § järnvägssäkerhetslagen¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

32 §

Den som bryter mot förbudet i 25 § skall dömas till *böter, högst 1 000 kr.* Den som bryter mot förbudet i 25 § skall dömas till *penningböter.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Lydelse enligt prop. 1990/91:1

Lag om ändring i lagen om tillfällig försäljning

Härigenom föreskrivs att 11 § lagen om tillfällig försäljning¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

11 §

Till böter, högst ettusen kronor, skall den dömas som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 2 § eller 10 § andra stycket.

Till penningböter, skall den dömas som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 2 § eller 10 § andra stycket.

Till böter, skall den dömas som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bedriver försäljning utan föreskrivet tillstånd, eller
2. bryter mot villkor som har ställts upp med stöd av 8 § andra stycket.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Lydelse enligt prop. 1990/91:17.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 december 1990

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Engström, S. Andersson, Göransson, Dahl, R. Carlsson, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Freivalds, Wallström, Löow, Person, Molin, Sahlin, Larsson, Åsbrink

Föredragande: statsrådet Freivalds

Proposition om ändring i brottsbalken (böter)

1 Inledning

Med stöd av regeringens bemyndigande tillkallade dåvarande chefen för justitiedepartementet i maj 1979 en kommitté för att utreda vissa frågor om bl. a. fängelse och kriminalvård i anstalt. Kommittén antog namnet fängelsestraffkommittén (Ju 1979:05).

Kommittén avlämnade i april 1986 sitt huvudbetänkande (SOU 1986:13 – 15) Påföljd för brott. Vid denna tidpunkt ingick i kommittén som ledamöter hovrättslagmannen Carl-Johan Cosmo, ordförande, riksdagsledamöterna Helge Klöver, Blenda Littmark och Lars-Erik Lövdén, f.d. riksdagsledamoten Lisa Mattson, fastighetsmäklaren Jan Nilsson och landstingsrådet Kay-Vilhelm Winqvist.

Kommitténs huvudbetänkande har hittills lett till att det förts in nya bestämmelser om straffmätning och påföljdsval i brottsbalken (prop. 1987/88:120, JuU 45, rskr. 404, SFS 1988:942).

I huvudbetänkandet läggs också fram förslag som rör bl. a. bötesstraffets utformning och tillämpningsområde. Jag avser nu att ta upp dessa frågor.

Kommitténs lagförslag i fråga om böter bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Efter remiss har yttranden över betänkandet i denna del avgetts av riksåklagaren (RÅ), Svea hovrätt, hovrätten för Nedre Norrland, Stockholms, Norrköpings, Göteborgs och Luleå tingsrätter, kriminalvårdsstyrelsen, juridiska fakultetsstyrelsen vid Uppsala universitet, riksrevisionsverket, Sveriges advokatsamfund, Sveriges domareförbund, Föreningen Sveriges åklagare, Svenska polisförbundet samt Motormännens riksförbund.

RÅ har överlämnat yttranden från överåklagaren i Göteborgs åklagardistrikt och från överåklagarna vid regionåklagarmyndigheterna i Stockholm, Kalmar och Härnösand.

En sammanställning av remissyttrandena har upprättats i justitiedepartementet och finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (dnr 86-980).

Regeringen uppdrog i november 1984 åt rikspolisstyrelsen (RPS) att i samråd med RÅ, domstolsverket, datainspektionen och Sveriges domareförbund genomföra en försöksverksamhet med nya rutiner för kontroll av underlaget för bestämmande av dagsbot. RPS har i en skrivelse till regeringen i december 1986 redovisat och utvärderat den genomförda försöksverksamheten.

Trafiksäkerhetsrådet har i en skrivelse till regeringen i mars 1989 begärt bl. a. att maximibeloppet för penningböter höjs vid överträdelse av bestämmelserna om högsta tillåtna hastighet.

I detta lagstiftningsärende har jag samrått med cheferna för försvars-, social-, kommunikations-, finans-, utbildnings-, jordbruks-, arbetsmarknads-, industri-, civil- och miljödepartementet samt statsråden Gradin, Lindqvist, Åsbrink och Wallström.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 1 november 1990 att inhämta lagrådets yttrande över förslag till ändringar i brottsbalken och rättegångsbalken. Lagförslagen och lagrådets yttrande bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2* resp. *bilaga 3*.

Lagrådet har i allt väsentligt lämnat förslagen utan erinran. Beträffande en fråga har lagrådet förordat ändring av lagtexten i en bestämmelse och en följdändring i ytterligare en bestämmelse med anledning av detta. Propositionen har utformats i överensstämmelse med lagrådets förslag. Jag återkommer till lagrådets synpunkter i samband med att jag behandlar de enskilda paragraferna i mitt förslag.

2 Bakgrund

2.1 Gällande bestämmelser m. m.

Böter är den vanligaste straffrättsliga påföljden. Enligt den officiella kriminalstatistiken blev böter påföljden i 85 % av alla lagföringar under år 1989.

Sedan år 1932, då dagsbotssystemet infördes, finns det tre olika bötesformer i den svenska strafflagstiftningen: dagsböter, penningböter och normerade böter.

De grundläggande bestämmelserna om böter finns i 25 kap. brottsbalken (BrB). Som huvudregel gäller att straffet skall dömas ut i dagsböter. Om det i straffskalan för brottet är utsatt ett visst maximibelopp som inte överstiger 1 000 kr., skall böterna dömas ut omedelbart i pengar (penningböter). Också när böterna skall bestämmas efter en viss beräkningsgrund (normerade böter) skall de dömas ut med ett visst angivet penningbelopp.

Dagsböter döms ut med ett antal av minst en och högst 120. Varje dagsbot fastställs till ett visst belopp från och med 10 till och med 1 000 kr. Dessa minimi- och maximibelopp bestämdes genom lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 1982 (prop. 1980/81:38, JuU15, rskr. 115, SFS

1980:1133). Ändringarna innebar en relativt kraftig höjning av beloppen (från 2 till 10 och från 500 till 1 000 kr.). Samtidigt höjdes maximibeloppet för penningböter. Detta belopp som ursprungligen sattes till 300 kr. och vid BrB:s tillkomst till 500 kr. höjdes då till nuvarande 1 000 kr. för ett brott. Höjningarna motiverades med att penningvärdet hade undergått betydande förändringar sedan år 1965 då de tidigare gällande beloppen hade fastställts.

När böter döms ut som gemensamt straff för flera brott gäller särskilda maxima. Dagsböter får då dömas ut till ett antal av 180 och penningböter till ett belopp av 2 000 kr.

I BrB finns det inte några speciella föreskrifter om hur antalet dagsböter skall bestämmas. I det avseendet är bestämmelserna i 29 kap. BrB tillämpliga. Det innebär att antalet skall bestämmas efter brottets straffvärde med beaktande av övriga omständigheter som påverkar straffmätningen.

I fråga om dagsbotens belopp föreskrivs att dagsboten skall bestämmas efter vad som är skäligt med hänsyn till den tilltalades inkomst, förmögenhet, försörjningsskyldighet och ekonomiska förhållanden i övrigt. Om brottet är ringa, får dagsboten jämkas med hänsyn till detta.

För bestämmande av dagsbotsbeloppet vid strafföreläggande har RÅ utfärdat detaljerade anvisningar till åklagarna (RÅC I:97, RÅFS 1981:2). Anvisningarna och domstolarnas praxis torde i stort sett stämma överens.

Enligt anvisningarna bestäms dagsbotsbeloppet i princip till 1/1000 av den tilltalades årsinkomst. Med årsinkomst avses inkomsten före skatt med avdrag för kostnaderna för inkomstens förvärvande och för underhållsbidrag. Som inkomst räknas även t. ex. omskolningsbidrag, underhållsbidrag och bostadsbidrag. Avdrag görs för försörjningsbördan och även med hänsyn till bl. a. skatteprogressiviteten vid statlig inkomstbeskattnig. Det framräknade beloppet justeras uppåt vid en förmögenhet över 200 000 kr. Hänsyn tas också till en mera betydande skuldbörda. Beräkningarna grundas i regel på den tilltalades egna uppgifter. Kontroll sker endast om det finns anledning att anta att uppgifterna är felaktiga eller om de är ofullständiga.

I fråga om möjligheten att jämka dagsbotsbeloppet uttalas i anvisningarna att bestämmelsen om jämkning vid ringa brott skall tillämpas mycket restriktivt. Bestämmelsen tillämpas också endast i undantagsfall.

Minsta bötespåföljd är 50 kr., om inte annat är föreskrivet.

Huvudregeln är att böter tillfaller staten. Böter som inte betalas kan förvandlas till fängelse i lägst 14 dagar och högst tre månader. Beträffande bötesförvandling och beträffande uppbörd och indrivning av böter gäller bestämmelserna i bötesverkställighetslagen (1979:189).

Preskriptionstiden för böter är fem år, räknat från det att domen vann laga kraft.

Böter kan tillämpas i förening med villkorlig dom, skyddstillsyn eller överlämnade till vård inom socialtjänsten, även om böter inte ingår i straffskalan. Villkorlig dom skall som huvudregel förenas med böter. Vid skyddstillsyn och överlämnande till vård enligt socialtjänstlagen gäller att böter bör dömas ut när det är påkallat med hänsyn till brottslighetens straffvärde eller art eller till den tilltalades tidigare brottslighet. Böterna

bestäms i dagsböter till ett antal av högst 180. Avsikten är att antalet dagsböter i dessa fall skall bestämmas så att den samlade reaktionen blir lämpligt avvägd. När det gäller verkställigheten behandlas bötesstraffet i dessa fall som skilt från den andra påföljden, vilket innebär att böterna består även om den andra påföljden undanröjs.

Medan normerade böter kan dömas ut endast av domstol, kan dagsböter och penningböter åläggas även genom strafföreläggande. Penningböter kan dessutom åläggas genom föreläggande av ordningsbot.

Strafföreläggande utfärdas av åklagare och får tillämpas för brott med enbart böter i straffskalan och för brott som är belagda med böter eller fängelse i högst sex månader. För brott som förskyller mer än 100 dagsböter får strafföreläggande inte utfärdas.

Ordningsbot får utfärdas bara för brott för vilka endast penningböter är föreskrivet. Vilka av dessa brott som får beivras genom ordningsbot bestäms av RÅ i samråd med RPS. RÅ föreskriver i Riksåklagarens beslut om ordningsbot för vissa brott (SFS 1990:250) för varje förseelse det belopp som skall tas ut som ordningsbot. Flertalet lagöverträdelser som avses med bestämmelserna i fråga utgör trafikförseelser. Ordningsbot föreläggs regelmässigt av en polisman.

2.2 Framlagda förslag m. m.

2.2.1 Fängelsestraffkommittén

Under sina överväganden beträffande bötesstraffets utformning har kommittén stannat för att de tre olika bötesformerna, dagsböter, penningböter och normerade böter, bör behållas i straffsystemet.

Dagsbotssystemet kom till som en social rättvisereform och har blivit fast rotat och allmänt accepterat. Tillämpningen är relativt enkel och systemet framstår som i stort sett rättvist. De beräkningsgrunder som har utarbetats under årens lopp syftar till att straffet skall drabba alla så lika som möjligt. Någon särskild kritik har heller inte riktats mot dagsbotssystemet som sådant.

I fråga om penningböter konstaterar kommittén att systemet är enkelt och lätt hanterligt. Det har dock kritiserats och då från principiella utgångspunkter. Den kriminalpolitiska arbetsgruppen inom Brottsförebyggande rådet (BRÅ) anser sålunda i sin rapport Nytt straffsystem att beteckningen straffavgifter borde användas i stället för penningböter för att sanktionen inte skulle kopplas ihop med dagsböter. Fängelsestraffkommittén är också inne på tanken att det eventuellt kan finnas förutsättningar att avgränsa systemet med penningböter från systemet med egentliga straffpåföljder, dit dagsböter skall räknas. Frågan har dock inte blivit föremål för närmare överväganden från kommitténs sida.

När det gäller normerade böter pekar kommittén på att den bötesformen i det närmaste har avvecklats. Normerade böter finns för närvarande endast i ett par specialförfattningar, nämligen i lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled och i lagen (1950:596) om rätt till fiske. Sådana böter

infördes i sistnämnda lag den 1 juli 1984 för överträdelse av bestämmelser som gäller trålfiske. Kommittén framhåller också att den form av avkriminalisering (depenalisering) som innebär att vissa administrativa avgifter tas ut i stället för att straff döms ut, t. ex. systemet med skattetillägg, bygger på samma principer som normerade böter. Enligt kommittén skulle man mot bakgrund av detta kunna överväga att avskaffa normerade böter och i stället öppna en möjlighet att döma ut högre penningböter än för närvarande. Kommittén anser emellertid, bl. a. på grund av den på senare tid vidtagna ändringen i fiskelagen, att normerade böter bör vara kvar som bötesform och att nuvarande maximibelopp för penningböter då också bör kunna behållas.

De förslag till ändringar som kommittén har lagt fram präglas av en strävan från kommitténs sida att stärka dagsbotsstraffets ställning i påföljdssystemet.

Kommittén pekar på att dagsböter enligt uttalanden i förarbetena är att anse som en strängare påföljd än penningböter. Dagsböter bör reserveras för brott av allvarigare beskaffenhet medan penningböter bör användas vid brott av ordnings- och förseelsekaraktär. Till följd av dagsbots- och penningbotssystemets konstruktion inträffar det emellertid enligt kommittén inte sällan att dagsböter för ett allvarigare brott kan bli lindrigare i pengar räknat än penningböter för ett mindre allvarligt brott. Detta är särskilt vanligt på trafikområdet och problemet har accentuerats genom de höjningar av ordningsbotsbeloppen som företagits under senare tid. Dessa skevheter mellan lindrigare och allvarigare brott som är inbyggda i systemet bör enligt kommitténs uppfattning undanröjas. Dagsbotsstraffet bör därför höjas, så att ett straff utmätt i dagsböter alltid blir strängare än ett straff utmätt i penningböter.

Kommitténs förslag säkerställer att dagsböter alltid uppgår till minst 1 000 kr. i pengar räknat, dvs. lika mycket som maximibeloppet för penningböter för ett brott. Det enda fall då penningböter enligt förslaget utgår med högre belopp än dagsböter är när ett gemensamt straff för flera brott bestäms i penningböter.

Förslaget innebär att dagsböter alltid skall bestämmas till ett antal av minst 25 och med en dagsbot av minst 20 kr. Dessutom skall alltid ett grundbelopp om 500 kr. läggas till. Om ett dagsbotsbrott bedöms ha ett lägre straffvärde än 25 dagsböter, skall penningböter tillämpas i stället för dagsböter.

När det gäller förslaget att höja minimibeloppet för en dagsbot från 10 till 20 kr. framhåller kommittén att höjningen är motiverad inte bara med hänsyn till den penningmässiga relationen mellan de bägge bötesformerna utan också av andra skäl, bl. a. penningvärdessförsämringen. En höjning av maximibeloppet för en dagsbot anser kommittén däremot inte vara lämplig. Eftersom dagsböter inte skall tillämpas vid ringa brott — utan i stället penningböter — föreslår kommittén att den nuvarande möjligheten att jämka dagsboten vid ringa brott slopas.

När det gäller bestämmandet av antalet dagsböter har kommittén funnit att domstolarna allmänt sett i stor utsträckning håller sig i nedre delen av

skalan. Ungefär två tredjedelar av dem som dömts till dagsböter under 1980-talets första hälft hade fått mindre än 30 dagsböter. De undersökningar som gjorts av straffmätningen vid olika brottskategorier tydde dock på att spännvidden vid de olika brotten var relativt stor. Den grupp som dömts till 100 dagsböter eller däröver var förhållandevis liten. Så höga bötesstraff kom i allmänhet i fråga bara vid vissa typer av brott, främst trafiknykterhetsbrott, vissa våldsbrott och uppbördsbrott.

Enligt kommitténs mening bör tillämpningsområdet för böter vidgas och det bör leda till att domstolarna i större utsträckning dömer ut verkligt höga böter. Om högre och mer kännbara böter kan dömas ut, bör böter i varje fall på sikt kunna ersätta vissa av de kortvariga fängelsestraffen. Kommittén föreslår därför att maximala antalet dagsböter höjs från 120 till 200 för ett brott och från 180 till 300 vid gemensamt straff för flera brott.

Skälet till att gränsen har satts vid 200 dagsböter för ett brott och inte högre är att det svåraste bötesstraffet inte bör ligga på en så hög nivå att det allmänt uppfattas som strängare än det kortaste fängelsestraffet. Kommittén betonar att förslaget inte syftar till en allmän höjning av bötesnivån, utan området mellan 120 och 200 dagsböter är främst avsett för allvarigare brottslighet än som i dag leder till bötesstraff.

I fråga om minsta bötespåföljden, som för närvarande är 50 kr., föreslår kommittén att den höjs till 100 kr. med hänsyn främst till penningvärdets förändring.

2.2.2 Trafiksäkerhetsrådet

I den inledningsvis nämnda skrivelsen till regeringen har rådet pekat på en oroande utveckling av hastighetsöverträdelserna och på sambandet mellan hastighet och antalet trafikolyckor resp. skadekonsekvenserna av dessa. Rådet har i sitt trafiksäkerhetsprogram för år 1988 redovisat flera åtgärder som behöver vidtas och bland dem en höjning av bötesmaximum för hastighetsöverträdelser.

Enligt trafiksäkerhetsrådets mening bör de belopp som för närvarande tas ut vid hastighetsöverträdelser fördubblas. För att det skall bli möjligt måste maximibeloppet om 1 000 kr. i 164 § vägtrafikkungörelsen (1972:603) höjas, men det förutsätter i sin tur förändringar i förhållandet mellan dagsböter och penningböter. Rådet har härvid framhållit att även riksdagen (TU 1987/88:16, rskr. 201) har uttalat sig för skärpta sanktioner mot hastighetsöverträdelser.

2.2.3 Försöksverksamhet med nya rutiner för kontroll av underlaget för dagsbotsberäkning

När det finns anledning att anta att någon kan komma att dömas till dagsböter skall polisen göra en utredning av hans inkomst- och förmögenhetsförhållanden (4 § förundersökningskungörelsen, 1947:948). Enligt av RÅ utfärdade anvisningar (RÅC I:97, RÅFS 1981:2) och råd som RPS har meddelat skall polisen i allmänhet godta den misstänktes egna

uppgifter om sina ekonomiska förhållanden. Kontroll bör dock ske, om det finns anledning att anta att uppgifterna är felaktiga eller ofullständiga.

Som nämndes inledningsvis uppdrog regeringen åt RPS att efter samråd med berörda myndigheter och Sveriges domareförbund genomföra en försöksverksamhet med nya rutiner för kontroll av underlaget för bestämmande av dagsbotens belopp. Syftet med försöksverksamheten var att undersöka om man skulle kunna få ett bättre och säkrare underlag för dagsbotsberäkningen genom att polisen kontrollerar den misstänktes egna uppgifter mot uppgifterna om honom i det statliga person- och adressregistret (SPAR). Bland de uppgifter som kan inhämtas från SPAR på polisens bildskärmsterminaler finns uppgift om make/sambo, antal barn och barnens födelseår, taxerad inkomst, sammanräknad inkomst, förmögenhet, fastighetsinnehav och fastighetens taxeringsvärde.

Sådan försöksverksamhet med utvidgad kontroll har genomförts vid polismyndigheterna i Malmö och Sundsvall och har omfattat i det närmaste 4 000 personer.

RPS har i skrivelse till regeringen i december 1986 redovisat och utvärderat resultatet av den genomförda försöksverksamheten. Enligt RPS har den visat att den misstänktes uppgifter i flertalet fall bara i begränsad mån är lägre än uppgifterna i SPAR. Även i övrigt har utfallet av försöksverksamheten varit sådant att RPS ansett att nuvarande föreskrifter och rutiner är tillfredsställande.

2.3 Rättstillämpningen

Som nämndes förut blev böter påföljden i 85 % av alla lagföringar under år 1989. Enligt den officiella statistiken dömdes det året knappt 320 000 bötesstraff ut, medan utdömda påföljder av annat slag var ca 57 000.

Av de knappt 320 000 bötesstraffen år 1989 utgjorde nästan 210 000, dvs. närmare två tredjedelar, ordningsbot för huvudsakligen trafikförseelser. 21 % av alla bötesstraffen utgjordes av dagsböter, vilket innebär en minskning från år 1987, då dagsböter utgjorde 24 % av samtliga bötesstraff.

Om man fördelar antalet personer som år 1989 fick dagsböter som huvudpåföljd genom dom eller strafföreläggande efter antalet dagsböter, blir resultatet följande (bötfällda enligt BrB inom parentes).

Antal dagsböter	Antal bötfällda
1 - 9	13 (7)
10 - 29	31 952 (9 756)
30 - 49	17 476 (7 980)
50 - 99	14 205 (5 765)
100 - 180	<u>2 091 (535)</u>
Summa	65 737 (24 043)

Av uppställningen framgår att nära hälften av dem som ålades dagsböter fick under 30 dagsböter. 3 % av dem fick 100 eller fler dagsböter. I jämfö-

relse med år 1987 har en viss förskjutning skett genom att det då var drygt hälften som fick under 30 dagsböter och endast 2 % som fick 100 eller fler dagsböter.

I vilken utsträckning som den nedre delen av skalan för antalet dagsböter tillämpas varierar med brottstypen. Brottstyper vid vilka straffet enligt statistiken för år 1989 sattes under 30 dagsböter i hälften eller mer än hälften av fallen är bl. a. snatteri (5 221 fall av 9 912), egenmäktigt förfarande (1 273 fall av 1 659), bedrägligt beteende (520 fall av 820), olaga intrång (206 fall av 287) och åverkan (160 fall av 178). Vid t. ex. våld eller hot mot tjänsteman sattes däremot straffet sällan under 30 dagsböter (37 fall av 419). När det gäller brott mot andra författningar än BrB stannade straffet i mycket stor utsträckning under 30 dagsböter vid vårdslöshet i trafik (10 585 fall av 12 046), vid brott mot vägtrafikförordningen och vägtrafikkungörelsen (23 fall av 30) och vid brott mot andra vägtrafikförfattningar (3 426 fall av 4 552).

Den sparsamma tillämpningen av den övre delen av skalan för antalet dagsböter med straff på 100 dagsböter eller däröver avsåg år 1989 främst trafiknykterhetsbrott samt vissa snatterier, varusmugglingsbrott och vissa våldsbrott.

Under beredningen av detta ärende har uppgifter inhämtats från statistiska centralbyrån som på ett mera differentierat sätt än publicerad statistik belyser fördelningen av antalet dagsböter i domar där dagsböter varit huvudpåföljd eller bipåföljd. Av uppgifterna framgår bl.a. att dagsbotsantal som är lägre än 20 är relativt sällsynt förekommande. År 1987 bestämdes antalet dagsböter till under 20 i endast 8 % av antalet domar där dagsböter var huvudpåföljden. Av de 9 519 fall där dagsböter var bipåföljd bestämdes antalet dagsböter till under 20 i endast 64 fall.

Minimibeloppet för en dagsbot är 10 kr. och maximibeloppet 1 000 kr. Grunderna för beräkningen av dagsbotsbeloppet har utvecklats i domstolspraxis och innebär en ganska långtgående schematisering. Storleksordningen av de belopp som i genomsnitt dömts ut framgår av följande sammanställning av alla domar från åren 1982 och 1987, i vilka dagsböter utgjorde huvudpåföljd. Sammanställningen visar att en viss förskjutning mot högre dagsbotsbelopp har skett inom femårsperioden.

Dagsbotsbelopp	År 1982	År 1987
10 kr.	31,8 %	24,4 %
30 kr. och därunder	67,1 %	50,9 %
50 kr. och därunder	95,4 %	80,3 %
över 50 kr.	4,6 %	19,7 %
över 100 kr.	0,3 %	0,7 %

Fördelningen av dagsbotsbeloppens storlek varierade vid olika typer av brott. Vid vissa brottyper bestämdes dagsboten sålunda i väsentligt större omfattning till minimibeloppet och genomgående till lägre belopp än som skedde vid andra. Exempelvis utgjorde andelen utdömda minimibelopp i

domarna från år 1987 avseende snatteri 34,8 %, medan motsvarande andel vid vårdslöshet i trafik var 12,1 %. Dagsbotsbelopp om 50 kr. och därunder utdömdes i 93 % av snatteridomarna mot i 67 % av domarna avseende vårdslöshet i trafik. Även vid skadegörelse, olovlig körning och brott enligt 2 § narkotikastrafflagen (1968:64) låg de utdömda dagsbotsbeloppen genomgående under genomsnittet i storleksordning.

3 Allmän motivering

3.1 Allmänna synpunkter på bötesstraff

Sedan BrB kom till har användningen av de olika bötesformerna och av bötesstraff överhuvudtaget förändrats i flera avseenden. Böter som straffrättslig påföljd har även kommit att tilldra sig ett stort intresse inom den kriminalpolitiska debatten.

En huvudlinje i det reformarbete som har bedrivits har varit att inrikta rättsväsendets resurser på den "egentliga" brottsligheten och att använda så enkla och samtidigt effektiva metoder som möjligt för att motverka mera bagatellartade brott och ordningsföreseelser. Sedan förfarandet för åläggande och uppbörd av penningböter förenklades genom det system med ordningsbot som infördes i slutet av 1960-talet, har en påtaglig förskjutning från dagsböter till penningböter skett inom den specialstraffrättsliga lagstiftningen, framför allt på trafikområdet. På vissa områden har önskemålet att förenkla hanteringen av ärendena tillgodosetts genom avkriminalisering, varigenom böter har ersatts med en sanktionsavgift (t. ex. felparkeringsavgift).

Ett ytterligare inslag i reformarbetet har varit att anpassa specialstraffrättsens påföljdssystem till BrB:s. Normerade böter förekommer inte som påföljd för brott enligt BrB, och anpassningen har inneburit att den bötesformen successivt i det närmaste har försvunnit ur specialstraffrätten. Numera förekommer den endast i ett par författningar. Samtidigt som normerade böter har avvecklats har på vissa områden införts sanktionsavgifter som påminner om normerade böter genom att avgiften bestäms med utgångspunkt från en föreskriven beräkningsgrund (t. ex. skattetillägg, övertidsavgift, varselavgift och vattenföroreningsavgift). Övergången till sanktionsavgift har på dessa områden inte i första hand föranletts av önskemålet att förenkla hanteringen av ärendena utan främst av behovet av en tillräckligt effektiv ekonomisk sanktion.

Jämsides med de rationaliserings- och effektivitetssträvanden som har medfört förändringar i användningen av de olika bötesformerna har intresset kommit att riktas mot bötesstraffet av kriminalpolitiska och humanitära skäl. Man har i olika sammanhang pekat på den ökade insikt som den kriminologiska forskningen har gett om de frihetsberövande påföljdernas skadeverkningar och på att böter — som inte har motsvarande verkningar — borde kunna spela en betydande roll som alternativ till frihetsberövande.

Vid sin översyn av bötesstraffets utformning och tillämpning har fängelsestraffkommittén funnit att de tre olika bötesformerna behövs i strafflag-

stiftningen och bör bibehållas. Men utifrån grundtanken att straffet skall stå i proportion till brottets svårhet och att detta bör gälla även för bötesstraffet och genom hela skalan har kommittén föreslagit vissa ändringar av den nuvarande regleringen. Dagsböter bör enligt kommittén reserveras för brott av allvarigare beskaffenhet medan penningböter bör användas för brott av ordnings- och förseelsekaraktär. Förhållandet mellan penningböter och dagsböter behöver ändras så att ett straff utmätt i dagsböter alltid blir strängare i kronor räknat än ett straff utmätt i penningböter. Med utgångspunkt från ett oförändrat maximibelopp för penningböter, 1 000 kr. vid ett brott, har kommittén därför föreslagit att dagsböter alltid skall bestämmas till ett antal av minst 25 och en dagsbot av minst 20 kr. ($25 \times 20 = 500$) samt att till detta skall läggas ett grundbelopp om 500 kr. ($500 + 500 = 1\,000$). Vid brott som förskyller ett lägre straff än 25 dagsböter skall enligt förslaget penningböter tillämpas i stället för dagsböter. Kommittén vill vidare stärka dagsbotsstraffets ställning i påföljdssystemet för att åstadkomma en vidgad tillämpning av böter på de korta fängelsestraffens bekostnad. Maximala antalet dagsböter som får dömas ut bör därför enligt kommittén höjas kraftigt, nämligen från nuvarande 120 till 200 vid ett brott och från 180 till 300 vid flera brott. Kommittén betonar att den med förslaget inte syftar till att få till stånd en allmän höjning av bötesnivån. Området mellan 120 och 200 dagsböter är främst avsett för allvarigare brottslighet än som i dag leder till bötesstraff.

Kommitténs förslag har fått ett blandat mottagande av remissinstanserna.

Jag är i likhet med remissinstanserna ense med kommittén om att de olika bötesformerna behövs i strafflagstiftningen. Jag delar också kommitténs principiella syn på bötesstraffet och dess fördelar framför frihetsberövande påföljder. Den avgörande fördelen ligger naturligtvis i att bestraffningen inskränker sig till den ekonomiska uppoffring som gärningsmannen åsamkas och i att böter inte i sig är förbundna med samma risk för social utslagning som ett frihetsberövande. Åtskilligt talar också för att kraftiga bötesstraff verkar starkt avhållande. Så som den tillgängliga statistiken är uppbyggd stöter det på vissa problem att bilda sig en uppfattning om betalningsfrekvensen, dvs. i vilken utsträckning som utdömda bötesbelopp inflyter genom uppbörd och indrivning. Senast gjorda beräkningar (se SOU 1975:55 och BRÅ Apropå 1985 nr 5 s. 27 ff) pekar emellertid på ett slutligt indrivningsresultat för böter i trakten av 90 %, något som får anses tyda på att böter även är en på det hela taget effektiv form av bestraffning. Av betydelse i det sammanhanget är självfallet också de möjligheter som finns att under vissa omständigheter förvandla böter till fängelse.

Jag är vidare ense med kommittén om att ändringar behöver vidtas av de nuvarande bestämmelserna om böter för att stärka bötesstraffets position i påföljdssystemet. Vissa av kommitténs förslag är jag dock inte beredd att tillstyrka.

I fråga om kommitténs förslag att maximala antalet dagsböter som får dömas ut höjs från nuvarande 120 till 200 för ett brott (och från nuvarande 180 till 300 vid flera brott) råder delade meningar bland remissinstanserna. Från domarhåll har man framhållit att redan intervallen 100 – 120 dagsböter

tillämpas i mycket ringa utsträckning. Av skäl som jag senare återkommer till anser även jag att en viss skärpning av straffskalan är påkallad. Jag är dock inte beredd att gå lika långt som kommittén utan kommer att föreslå att det högsta antal dagsböter som får dömas ut höjs till 150 vid ett brott och till 200 vid flera brott.

Jag kan vidare inte heller tillstyrka att dagsbotsstraffet skärps genom att det införs ett grundbelopp som skulle påföras förutom det i dagsböter utmätta straffet. Remisskritiken är så gott som enhällig, och jag delar remissinstansernas uppfattning att en ordning med både grundbelopp, dagsbotsantal och dagsbotsbelopp skulle bli onödigt komplicerad och medföra merarbete i den dömande verksamheten.

I övrigt är jag av skäl som utvecklas i det följande beredd att i princip följa kommitténs förslag. I vissa avseenden — det gäller bl. a. avgränsningen av tillämpningsområdena för dagsböter och penningböter — avviker emellertid mitt förslag från kommitténs när det gäller den närmare utformningen.

3.2 Penningböter

Mitt förslag: Maximum för penningböter höjs från 1 000 kr. till 2 000 kr. vid ett brott och från 2 000 kr. till 5 000 kr. när penningböter tillämpas som gemensamt straff för flera brott.

Trafiksäkerhetsrådets förslag överensstämmer med mitt såvitt avser maximum för ett brott.

Kommittén föreslår ingen höjning av maximibeloppet.

Remissinstanserna: RÅ kan godta det nuvarande maximibeloppet men framhåller att det snart kan bli aktuellt med en höjning.

Skälen för mitt förslag: När dagsbotssystemet infördes i början av 1930-talet skedde det som en social rättvisereform. Fastän hänsyn till gärningsmannens ekonomiska förhållanden egentligen alltid skulle behöva tas för att böter skulle bli ett rättvist straff, lika för alla, måste ändå vissa begränsningar göras i användningen av dagsböter. Dagsböter borde enligt förarbetena i främsta rummet användas vid brott i egentlig mening — brott som var uttryck för en rättsstridig vilja hos gärningsmannen. Penningböter borde användas i fall då inte samma hänsyn behövde tas till den dömdes ekonomiska förhållanden för att straffet skulle fylla sitt syfte, såsom fallet ansågs vara vid ordningsförelser.

Tillämpningsområdena för de båda bötesformerna avgränsades genom ett visst högsta belopp för penningböter. Maximibeloppet sattes till 300 kr. (5 015 kr. i 1988 års penningvärde). Beloppet har sedan höjts, och som berördes tidigare bestämdes nuvarande maximibelopp genom lagändringar som trädde i kraft år 1982.

Penningböter föreskrivs endast för ett brottsbalksbrott nämligen förargelseväckande beteende. Annars används penningböter främst inom trafikområdet och tas i mycket stor utsträckning ut genom föreläggande av ordningsbot. Även ringa varusmuggling (2 § lagen 1960:418 om straff för varusmuggling) är belagd med penningböter och beivras till övervägande del genom föreläggande av ordningsbot. I praktiken tillämpas penningböter i mycket större utsträckning än dagsböter. 79 % av alla bötesstraff togs enligt statistiken för år 1989 ut som penningböter, och då oftast som ordningsbot för vägtrafikbrott.

Det förtjänar framhållas att de 300 kr. som ursprungligen sattes som maximum för penningböter på den tiden var ett mycket kännbart belopp. Den genomsnittliga årsinkomsten var då för vuxna manliga lantarbetare 1 123 kr. (inkl. naturaförmåner) och för vuxna manliga industriarbetare 2 290 kr. Männerna bar då också i stor utsträckning ensamma försörjningsbördan för familjen.

Enligt statistiska centralbyråns inkomststatistik avseende år 1986 uppgick den taxerade medelinkomsten det året för samtliga inkomsttagare i landet till 83 900 kr. (101 800 kr. för manliga och 66 600 för kvinnliga inkomsttagare). Sett i proportion till den genomsnittliga årsinkomsten skulle maximibeloppet behöva höjas utöver de ca 5 000 kr. som 300 kr. representerar i dagens penningvärde, om maximibeloppet skulle göras lika kännbart som det ursprungligen var.

Om man dessutom beaktar att människor i dagens välfärds- och konsumtionssamhälle med socialförsäkringar, andra stöd- och bidragsformer och inte minst ett tvåförsörjarsystem oftast lever under annorlunda och tryggare ekonomiska villkor än människor gjorde när maximibeloppet för penningböter infördes, blir det än tydligare hur påtagligt bötesformen kan anses ha försvagats genom åren.

På senare tid är det framför allt inom trafikområdet som nuvarande bötesbelopp har kommit att framstå som otillräckliga. Detta gäller särskilt böterna vid hastighetsöverträdelse. Trafiksäkerhetsrådet har pekat på en oroande utveckling av dessa överträdelse och förordat en fördubbling av bötesbeloppen.

Även sedan nuvarande maximibelopp för penningböter bestämdes har den ekonomiska uppoffring som bötesstraffet är avsett att åsamka gärningsmannen blivit allt mindre kännbar. Pris- och löneutvecklingen under tiden januari 1982 — januari 1990 har exempelvis medfört en inflation på 69,5 %. För att böter skall kunna vidmakthållas som en användbar sanktion är det nödvändigt att åtminstone i någon mån ta igen eftersläpningarna i förhållande till den ekonomiska och sociala utvecklingen.

Den allmänna bötesnivån är sålunda enligt min mening alltför låg och bör höjas för att komma på en rimligare nivå. Straffmaximum för penningböter bör höjas från 1 000 kr. till 2 000 kr. för ett brott. Det bör emellertid framhållas att även om maximibeloppet höjs till det dubbla, så är inte avsikten att nuvarande penningbotsbelopp generellt skulle fördubblas.

De antalsmässigt viktigaste brotten för vilka penningböter är föreskrivet omfattas av det av riksåklagaren utfärdade beslutet om ordningsbot för vissa

brott. I detta anges också de belopp som skall upptas som ordningsbot för olika brott. Ett nytt ordningsbotcirkulär med höjda ordningsbotsbelopp har nyligen utfärdats (SFS 1990:250).

Det får förutsättas att beslutet om ordningsbot åter ändras i samband med att en ny lagstiftning om maximibeloppet för penningböter träder i kraft. Vilka förändringar som då är påkallade växlar givetvis mellan olika typer av brott. Höjningar på 50 % eller mer torde, mot bakgrund av de nyligen genomförda höjningarna, endast vara påkallade vid vissa speciella brott.

Detta innebär att den översta delen av penningbotsskalan åtminstone i ett inledningsskede sällan eller aldrig torde komma till användning. Även med en sådan utgångspunkt är det emellertid befogat att redan nu höja maximibeloppet till det dubbla i syfte att undvika ett alltför snabbt behov av ny lagstiftning i samband med framtida penningvärdesförändringar.

Ett väsentligt högre belopp bör kunna tas ut vid flerfaldig brottslighet. Om man skall kunna komma tillrätta med de problem som notoriska överträdelse av exempelvis bestämmelser på trafikområdet och även annan seriebrottslighet erbjuder, bör gärningsmannen vid en samtidig lagföring rimligen kunna dömas till böter med belopp upp till 5 000 kr.

Även med de höjningar av maximibeloppet för penningböter som jag nu förordar får man räkna med att motsvarande förändringar kommer att behöva göras även i framtiden i samband med penningvärdesförändringar. Lagtekniskt är sådana förändringar förhållandevis komplicerade genom att maximibeloppet, trots att det i allmänhet överensstämmer med det allmänna maximum, anges i varje enskild straffbestämmelse. En höjning av maximum förutsätter därför ändringar i ett mycket stort antal lagar och förordningar. För att underlätta framtida ändringar förordar jag att lagstiftningen nu ändras så att det i de enskilda straffbestämmelserna normalt endast anges att penningböter är föreskrivet för brottet. Ett särskilt maximum bör endast anges om det finns speciella skäl att avvika från den allmänna regeln om maximum i brottsbalken. Med en sådan ordning kommer en höjning av maximum i framtiden i princip endast att kräva en ändring i brottsbalken.

En höjning av nivån för penningböter skulle, om inte dagsbotsstraffet samtidigt skärps, medföra att olägenheterna med att penningböter i många fall kan uppgå till högre belopp än ett dagsbotsstraff accentuerades ytterligare. Detta problem gör sig särskilt gällande vid vissa trafikförseelser och vid varusmuggling där brottets allvar kan innebära en övergång från penningböter till dagsböter. Jämsides med den nu föreslagna höjningen av straffmaximum för penningböter bör därför dagsbotsstraffet skärpas, så att dagsböter kommer upp till en rimlig nivå i förhållande till höjda penningböter. Som jag strax skall utveckla kommer de ändringar som lämpligen bör vidtas för det ändamålet att lämna utrymme för en något ökad tillämpning av penningböter.

3.3.1 Dagsböternas antal

Mitt förslag: Skalan för antalet dagsböter ändras, så att det lägsta antal dagsböter som kan dömas ut inte längre blir en dagsbot utan 30 dagsböter. Maximala antalet höjs från 120 till 150 för ett brott och från 180 till 200 som gemensamt straff för flera brott.

För brott med ett lägre straffvärde än 30 dagsböter döms straffet ut i penningböter i stället för dagsböter.

Kommittén föreslår 25 som lägsta dagsbotsantal. Brott som har ett lägre straffvärde än så skall enligt kommittén bestraffas med penningböter. Det maximala dagsbotsantalet föreslås bli 200 för ett brott och 300 vid gemensamt straff för flera brott.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrat sig i frågan har vitsordat behovet av att se över relationen mellan penningböter och dagsböter. Nästan alla har emellertid ställt sig kritiska till kommitténs val av lösning. Flera anför principiella betänkligheter mot att det blir möjligt att tillämpa penningböter för brott med lägre straffvärde än 25 dagsböter och framhåller att den föreslagna gränsen mellan de båda bötesformernas tillämpningsområden inte är skarp utan skönsmässig. Några pekar på den varierande praxis som råder vid straffmätning i intervallet 20–25 dagsböter och på tröskeleffekter som kan uppkomma. När det gäller det maximala antalet dagsböter ifrågasätts, framför allt från domarhåll, behovet av en så kraftig höjning.

Skälen för mitt förslag: Ser man till rättstillämpningen är det en allmän erfarenhet att antalet dagsböter i stor utsträckning mäts ut i nedre delen av skalan. År 1989 låg närmare hälften av dagsbotsstraffen under 30 dagsböter. Fördelningen på dagsbotsskalan varierar dock givetvis med brottstypen. Av den tidigare redovisade statistiken (s. 10) framgår att straff under 30 dagsböter är sällsynt vid vissa brottstyper, t. ex. våld eller hot mot tjänsteman, medan det är vanligare vid andra typer av brott. Vid vårdslöshet i trafik bestäms straffet till under 30 dagsböter i närmare 90 % av fallen. Bland brottsbalksbrott vid vilka straffet sätts under 30 dagsböter i mer än 50 % av fallen kan nämnas olaga intrång, snatteri, vissa former av egenmäktigt förfarande och bedrägligt beteende samt åverkan. Att straffet bestäms till under 20 dagsböter är däremot mer ovanligt.

Som jag nämnde förut beräknas dagsboten på grundval av den tilltalades årsinkomst som framräknas på visst sätt. Med de beräkningsgrunder som tillämpas får exempelvis en ensamstående person utan försörjningsskyldighet med en inkomst på 30 000 kr. en dagsbot på 20 kr. För att få en dagsbot på 50 kr. fordras det att denne har en inkomst på 70 000 kr. En familjeförsörjare med hemmame och två barn och en inkomst på 100 000 kr. får en dagsbot på 15 kr. För att denne skall få en dagsbot på 50 kr. fordras det en inkomst på ca 250 000 kr. År 1987 bestämdes dagsboten till 20 kr. eller

lägre för 38 % av de som dömdes till dagsböter som huvudpåföljd och till 50 kr. eller lägre för 80 % av de dömda. Med en dagsbot på 20 resp. 50 kr. blir det totala bötesbeloppet 600 kr. resp. 1 500 kr., om antalet dagsböter är 30.

Även om man antar att en förskjutning mot högre dagsbotsbelopp kan ha skett på grund av löneutvecklingen de senaste åren, måste man konstatera att den eftersträvade principiella skillnaden mellan ordningsförelser och andra brott inte avspeglar sig i praktiken vad bötesbeloppen beträffar. T. ex. är den högsta felparkeringsavgiften (för parkering bl. a. där förbud att stanna råder) i Stockholm och Göteborg 500 kr. och inte sällan 300 kr. i det övriga landet. Nyligen har den generella maximigränsen för felparkeringsavgifter höjts från 500 kr. till 700 kr. i Stockholm och Göteborg och från 300 kr. till 500 kr. i övriga landet. Ordningsboten för en bilförare som överskrider högsta tillåtna hastighet med upp till 15 km/tim när hastighetsbegränsningen är 50 km/tim eller lägre är nu 700 kr. Överskrider den tillåtna hastigheten ytterligare med upp till 30 km/tim är ordningsboten 900 kr. Antalet dagsböter vid exempelvis snatteri, egenmäktigt förfarande och bedrägligt beteende bestäms i stor utsträckning till 20 eller 25. Har gärningsmannen en dagsbot på 30 kr., får han böta motsvarande belopp som vid en fortkörning. Minimibeloppet tio kr. som dagsbot — som år 1987 utdömdes i närmare 35 % av domar avseende snatteri — medför att bötesbeloppet blir lägre än en felparkeringsavgift.

För allmänhetens bedömning av hur strängt straffet är torde bötesbeloppets storlek vara av väl så stor betydelse som om beloppet bestäms i kronor eller i dagsböter. Det förhållandet att bötesbeloppet för samma person kan bli lägre vid ett brott som bestraffas med även ett ganska högt dagsbotstraff än vid en ordningsförelse som bestraffas med penningböter framstår som otillfredsställande principiellt sett. De låga bötesbelopp som i allmänhet blir aktuella vid brott som är frekventa och som bestraffas med ett förhållandevis lågt antal dagsböter kan medföra en fara för att brotten med det högre straffvärdet betraktas som ordningsförelser. Jag delar kommitténs uppfattning att dagsböter i princip bör reserveras för brott i mera egentlig mening medan penningböter bör användas vid brott som har karaktär av ordningsförelse eller som annars är av bagatellartad natur. För att dagsböter också skall framstå som strängare än penningböter är det nödvändigt att se över relationerna mellan de båda bötesformerna.

Som jag berörde förut bör därför den föreslagna höjningen av maximibeloppet för penningböter motsvaras av en skärpning av dagsbotsstraffet så att detta kommer upp till en rimlig nivå i förhållande till de höjda penningböterna.

Gränsdragningen mellan penningböter och dagsböter

Skärpningen kan genomföras på olika sätt. Vid övervägande av tänkbara alternativ har kommittén föreslagit bl. a. att fördelningen av brott som förskyller dagsböter och penningböter förändras genom att nedre delen av

skalan för antalet dagsböter slopas. Det minsta antal dagsböter som får dömas ut höjs således enligt förslaget från en till 25. Brott som bedöms ha ett lägre straffvärde än så bör enligt kommittén bestraffas med penningböter, även om detta inte är särskilt föreskrivet för brottet.

I denna del är kommitténs förslag i sina huvuddrag enligt min mening en framkomlig väg när det gäller att åstadkomma en rimlig relation mellan dagsböter och penningböter. Fördelningen av brott för vilka endast dagsböter kan följa och för vilka penningböter är föreskrivet återspeglar uppenbarligen inte någon systematisk värdering av de olika brotternas relativa straffvärde. I många fall torde det stå klart att konkreta brott som bestraffas med dagsböter inte kan anses ha ett högre straffvärde än många penningbotsbrott. Från den synpunkten framstår det som tilltalande att övergå till att bestraffa den mer bagatellartade dagsbotsbrottsligheten med penningböter.

Kommitténs förslag har emellertid bemötts med invändningar. Dessa rör sig i många fall om den föreslagna gränsen 25 dagsböter. Flera remissinstanser har pekat på att den synes skönmässigt vald och inte motsvarar någon naturlig gränslinje inom dagsbotsskalan utan tvärtom ligger mitt inne i en intervall inom vilken straffmätningen för många vanliga dagsbotsbrott normalt ligger.

Jag har förståelse för dessa invändningar. En gräns mellan penningböter och dagsböter på nivån 25 dagsböter med bibehållen straffmätning inom dagsbotsskalan torde medföra åtskilliga problem och risker för en ojämn praxis och dålig förutsebarhet.

Ett genomförande av kommitténs förslag förutsätter enligt min mening att gränsen mellan penningböter och dagsböter läggs vid en nivå som motsvarar en naturlig gräns inom den nuvarande dagsbotsskalan och som dessutom tillgodoser intresset av att endast sådan brottslighet som framstår som mer bagatellartad bestraffas med penningböter.

I straffmätningen råder en stor spännvidd mellan olika brottstyper. Som jag tidigare berört är dock dagsbotsstraff under 20 dagsböter relativt ovanliga. Enligt nuvarande praxis utgör däremot 20-25 dagsböter normalstraffet för en inte obetydlig del av brottsbalksbrotten när de inte är av särskilt allvarlig beskaffenhet, t. ex. hemfridsbrott, olaga intrång, ofredande, snatteri och bedrägligt beteende avseende ringa värden samt vissa former av egenmäktigt förfarande och åverkan. 20-25 dagsböter utgör också normalstraffet för vårdslöshet i trafik och för åtskilliga brott mot andra trafikförfattningar. Av bötesdomarna år 1987 löd totalt 22 % på 20-25 dagsböter.

Från dessa utgångspunkter anser jag det naturligt att brott som för närvarande förskyller 20 dagsböter eller mer i princip även i fortsättningen bör bestraffas med dagsböter medan brott med ett lägre straffvärde bör kunna bestraffas med penningböter.

Straffskalan för dagsböter

Vid sidan av förslaget att vissa brott som i dag bestraffas med dagsböter i fortsättningen skall bestraffas med penningböter föreslog kommittén vidare

en generell skärpning av dagsbotsstraffet genom att ett grundbelopp om 500 kr. skulle läggas till varje dagsbotsstraff. I den delen har kommitténs förslag kritiserats av en i stort sett enhällig remissopinion.

Som jag tidigare anfört är inte heller jag beredd att ansluta mig till kommitténs förslag i den delen. Den skärpning av dagsbotsstraffet som behövs bör enligt min mening i stället ske genom att minimiantalet dagsböter inte sätts till 20 utan till 30.

Mitt förslag innebär även — vilket jag återkommer till — att minimibelopp för dagsboten höjs till 30 kr. Det sammanräknade minimibeloppet vid dagsböter blir då 900 kr. Mitt förslag innebär således i motsats till kommitténs förslag inte att dagsbotsstraffet beloppmässigt alltid skulle överstiga den högsta penningboten. Såsom framgår av remissbehandlingen av kommitténs förslag synes det emellertid svårt att åstadkomma en sådan samordning utan att andra och svårare olägenheter uppkommer.

Den av mig förordade ändringen av minimiantalet dagsböter bör även föranleda att det nuvarande maximiantalet för ett brott höjs från 120 till 150. När det gäller gränsen för antalet dagsböter vid gemensamt straff för flera brott torde det vara tillräckligt med en höjning från 180 till 200 dagsböter.

Mitt förslag att straffskalan för dagsböter och gränsen mellan penningböter och dagsböter ändras innebär att utgångspunkterna för straffmätningen vid dagsböter förändras i förhållande till den praxis som nu tillämpas. I den mån brotten är så allvarliga att de i dag renderar 20 dagsböter eller mer, bör straffet även fortsättningsvis bli dagsböter. Detta betyder att fall som i dag bestraffas med 20 dagsböter enligt mitt förslag i fortsättningen bör rendera 30 dagsböter.

För att bibehålla proportion i straffmätningen bör en liknande skärpning ske vid brott som förskyller högre dagsbotsantal. Med tanke på att problemen med alltför låga totalbelopp för dagsbotstraffen i förhållande till penningböter främst gäller domar med ett lågt antal dagsböter bör emellertid ökningen av antalet dagsböter kunna vara proportionellt något mindre vid brott som redan i dag bestraffas med ett högt dagsbotsantal. Jag har därför begränsat mitt förslag till höjning av det högsta antalet dagsböter till 150. Detta innebär att antalet dagsböter för brott som i dag förskyller ett straff nära maximiantalet med mitt förslag i princip bör öka med 30. För brott som idag förskyller runt 60 till 80 dagsböter bör i sin tur antalet dagsböter i princip öka med 20.

Jag är medveten om att en ändring av förhållandet mellan dagsböter och penningböter och en ny straffskala för dagsböter av det slag som jag föreslår i ett inledningsskede kan medföra en viss ojämnhet och osäkerhet i straffmätningen. Inte heller i dag finns emellertid någon fast etablerad praxis utan det utdömda antalet dagsböter beror, särskilt vid högre dagsbotsbelopp, på omständigheterna i det särskilda fallet och domstolens värdering av dessa. Tillämpningsproblemen bör därför i princip inte bli större med mitt förslag än de är i dag. Jag vill också betona att mitt förslag i princip inte är avsett att påverka bedömningen av förhållandet mellan olika

Tillämpningsområdet för penningböter

När det gäller brott av bagatellartad karaktär bör som jag nämnde nyss penningböter tillämpas i stället för dagsböter. Jag syftar här på brott som är av så ringa beskaffenhet att de enligt nuvarande praxis inte tillmäts ett högre straffvärde än 10–15 dagsböter.

Till den grupp av brott där penningböter därför bör kunna bli aktuella hör vissa fall av vårdslöshet i trafik som inte är ringa men som ändå bedöms som mindre allvarliga. Sådan vårdslöshet i trafik som består i fortkörning torde däremot som regel inte kunna föranleda penningböter. När det gäller snatteri finns det vissa typer av butikstillgrepp som visserligen avser högre värden än de 50 kr. som enligt RÅ:s allmänna råd (RÅC I:105) i allmänhet iaktas som värdegräns för åtalsunderlåtelse när tillgreppet är av engångsnatur, men som med hänsyn till det tillgripnas värde eller andra speciella omständigheter ändå kan bedömas vara mindre allvarliga. Det bör i dessa fall vara möjligt att döma till penningböter även i många av de fall som i dag normalt bestraffas med 20 dagsböter.

Även vid andra ringa förmögenhetsbrott än snatteri, exempelvis vissa fall av bedrägligt beteende och egenmäktigt förfarande, bör på liknande sätt penningböter kunna dömas ut.

Det bör dock framhållas att utrymmet för att tillämpa penningböter i stället för dagsböter generellt sett kan antas bli förhållandevis begränsat. År 1987 utdömdes 10 dagsböter i bara 2 % och 15 dagsböter i 6 % av alla bötesdomar.

Kommittén har i anledning av sitt förslag om ökad användning av penningböter framhållit att det därigenom skulle kunna öppnas möjligheter till en vidgad användning av ordningsbot. Som förutsättning för att använda ordningsbot gäller att endast penningböter är föreskrivet för brottet (48 kap. 13 § rättegångsbalken). Genom att ändra bestämmelsen så att ordningsbot får användas även i andra fall då penningböter kan följa på brottet skulle man kunna få möjlighet att beivra den bagatellartade bötesbrottsligheten genom föreläggande av ordningsbot.

Systemet med ordningsbot har uppenbara fördelar, inte bara genom att det är resursbesparande utan även kriminalpolitiskt sett genom att samhällsreaktionen sker i nära anslutning till brottet. Det finns emellertid också problem av olika slag. Motionsyrkanden om att införa av ordningsbot vid snatteri har också behandlats av riksdagen vid flera tillfällen utan att vinna bifall. Frågan har senast behandlats av justitieutskottet (se JuU 1989/90:16 s. 7 f. och där gjorda hänvisningar) vars majoritet då vidhöll sin tidigare uttalade tveksamhet till ett system med ordningsbot vid snatteri. Riksdagen följde utskottsmajoriteten.

Inte heller enligt min mening finns det för närvarande tillräckligt underlag för att öppna möjligheten att använda ordningsbot vid snatterier eller

annan brottslighet som enligt mitt förslag kan föranleda penningböter. Erfarenheten av reformen bör få visa om det är lämpligt att så sker och för vilken eller vilka typer av brott som ordningsföreläggande i så fall bör kunna komma i fråga. Frågan kommer att övervägas av den parlamentariskt sammansatta kommitté (Ju 1990: 04) som jag nyligen med regeringens be- myndigande tillkallat för att göra en översyn av åklagarverksamheten och förundersökningsreglerna (dir. 1990:27).

Dagsbotsutredning

En fråga som har tagits upp av remissinstanserna är om övergången från dagsböter till penningböter vid bagatellartade brott inverkar på polisens skyldighet att göra en dagsbotsutredning, så att polisen skulle kunna under- låta att göra en sådan utredning när den bedömer att straffet kommer att bli penningböter. Beträffande dagsbotsutredning gäller enligt 4 § tredje stycket förundersökningskungörelsen (1947:948) att sådan utredning skall göras om det finns anledning att anta att dagsböter kan komma att dömas ut. I fråga om brott som är belagda med böter — och inte med penningböter eller nor- merade böter — får man därför åtminstone i inledningsskedet utgå från att dagsbotsutredningar görs i samma omfattning som nu. Det är dock på sikt mycket möjligt att sådana utredningar kommer att kunna göras i minskad omfattning, exempelvis genom att det på grundval av domstolspraxis ut- vecklas rutiner för när det finns anledning att anta att böterna kommer att dömas ut i penningböter och inte i dagsböter.

3.3.2 Dagsbotsbeloppet

Mitt förslag: Minsta beloppet för en dagsbot höjs från 10 till 30 kr. Beräkningsgrunderna för dagsbotens belopp bibehålls i sina grund- drag. Om särskilda skäl föreligger, får dagsbotens belopp jämkas.

Kommittén föreslår att minimibeloppet höjs till 20 kr. och att den nuva- rande möjligheten att jämka dagsbotsbeloppet slopas.

Remissinstanserna tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran. Ett par remissinstanser ställer sig dock tveksamma till att möjligheterna att jämka avskaffas.

Skälen för mitt förslag: Som en allmän huvudregel gäller att dagsbo- tens belopp skall anpassas till den dömdes betalningsförmåga och bestämmas inom en viss given ram. Lägsta dagsbot är för närvarande 10 kr. och den högsta 1 000 kr.

Som jag tidigare nämnt bestämdes dessa belopp genom lagändringar som trädde i kraft år 1982 och som innebar att de tidigare minimi- och maxi- mibeloppen höjdes. I samband därmed uttalades att höjningarna inte var av- sedda att rubba principerna för beräkningen av dagsbotens storlek och inte

hade betydelse för andra fall än då ett särskilt lågt eller ett särskilt högt belopp skulle fastställas (prop. 1980/81:38 s. 15 f).

En tanke bakom dagsbotssystemet när det genomfördes var att dagsboten skulle bestämmas till ett penningbelopp som den tilltalade kan avstå från räknat dag för dag utan att han lider nöd eller brister i sin försörjningsskyldighet. Principer för beräkningen av dagsboten har därefter utvecklats i praxis. För åklagarnas del har riktlinjer för bestämmandet av dagsboten i strafförelägganden meddelats av RÅ i det s. k. dagsbotscirkuläret. Som jag tidigare berört är den allmänna utgångspunkten att dagsboten i princip beräknas till 1/1000 av årsinkomsten före skatt med avdrag för kostnaderna för intäkternas förvärvande. Från det på detta sätt beräknade beloppet görs olika avdrag med hänsyn till bl. a. försörjningsbörd, direkta skatter samt skatteprogressiviteten vid den statliga direkta beskattningen.

Med de anvisningar som RÅ har meddelat får en ensamstående utan försörjningsskyldighet med en inkomst på 30 000 kr. en dagsbot på 20 kr. En inkomst på 60 000 kr. ger en dagsbot om 40 kr. och en inkomst på 120 000 kr. en dagsbot om 75 kr. Det bör framhållas att anvisningarna endast är avsedda att uppfattas som allmänt vägledande riktlinjer samt att det inte bara är inkomst och förmögenhet som skall läggas till grund för beräkningen av dagsbotens belopp, utan även ekonomiska förhållanden i övrigt. Den tilltalades levnadsstandard kan också beaktas som ett uttryck för betalningsförmågan. I lagens förarbeten sägs: "Har den sakkällde ringa eller ingen inkomst, oaktat hans levnadskostnader äro höga, böra dessa senare i stället för inkomsten läggas till grund vid dagsbotsbeloppets bestämmande" (prop. 1931:188 s. 55)

Lägsta och högsta dagsbotsbelopp

Det totala bötesbeloppet vid ett dagsbotsstraff är antalet dagsböter multiplicerat med det belopp som varje dagsbot fastställs till. Även med den skärpning av dagsbotsskalan som jag tidigare förordat kan ett dagsbotsstraff bli beloppsmässigt väsentligt lägre än ett flertal vanliga penningbotsbelopp, om inte också minimibeloppet för varje dagsbot ändras. Om nuvarande minimibelopp behålls, kommer den lägsta totala bötessumman vid 30 dagsböter att bli 300 kr. Även vid allvarlig bötesbrottslighet, som exempelvis rattfylleri, som kan föranleda straff i den övre delen av dagsbotsskalan kan det totala bötesbeloppet komma att klart understiga maximibeloppet för penningböter.

Bl. a. i syfte att upprätthålla en rimlig relation i förhållande till penningböter är det därför enligt min mening påkallat med en väsentlig höjning av minimibeloppet för en dagsbot. För att inte betalningssvaga grupper skall drabbas alltför hårt bör minimibeloppet dock inte sättas till mer än 30 kr.

Mitt förslag innebär således att dagsbotsstraffet i kronor räknat i de fall dagsboten bestäms till minimibeloppet blir minst 900 kr. (30x30) och högst 4 500 kr. (150x30). Enligt min bedömning kan bötesbelopp i den storleksordningen inte allmänt sett anses ligga på en alltför hög nivå, även om man beaktar att vissa grupper har en begränsad betalningsförmåga. Jag återkom-

mer emellertid strax till frågan om möjligheterna att i vissa fall jämka dagsbotens belopp.

När det gäller det nuvarande maximibeloppet om 1 000 kr. har kommittén ansett att en höjning inte är lämplig för närvarande. För att komma upp till högsta dagsbot fordras för närvarande enligt de anvisningar som RÅ har utfärdat en årsinkomst på runt 1,2 milj. kr. Det fordras en förmögenhet på 10 milj. kr. för en dagsbot på 500 kr. När det gäller så extremt goda inkomst- och förmögenhetsförhållanden delar jag kommitténs uppfattning att det nuvarande maximibeloppet får anses vara tillräckligt. Jag är alltså inte beredd att nu föreslå någon höjning av detta.

Beräkningen av dagsbotens storlek

En höjning av dagsbotens minimibelopp innebär att den differentiering med hänsyn till betalningsförmågan som dagsbotssystemet syftar till kommer att få en minskad betydelse, om inte de allmänna beräkningsgrunderna för dagsbotens storlek samtidigt ändras. Som jag tidigare redovisat bestämdes dagsbotsbeloppet år 1987 till 10 kr. i närmare 25 % av domarna och till 30 kr. eller därunder i över 50 % av domarna. Även om förskjutningen mot högre dagsbotsbelopp säkerligen fortsatt sedan dess, är det dock uppenbart att ett minimibelopp om 30 kr. skulle innebära en förhållandevis långtgående schablonisering.

Grunderna för att beräkna dagsbotens storlek anges endast i allmänna drag i lagen. Ytterst ankommer det på domstolarna att, mot bakgrund av de allmänna uttalanden som gjorts i samband med lagstiftningen på området, bedöma hur systemet skall tillämpas. I praktiken torde domstolarna i dag till stor del söka vägledning i de anvisningar som RÅ meddelat för åklagarnas del.

Ser man till innehållet i dessa anvisningar, kan dock den statistiska fördelningen av dagsbotsbeloppen i olika domar framstå som något förvånande. En förklaring som ibland framförs till de förhållandevis låga beloppen är att vissa domstolar och åklagare skulle genomföra en s.k. tyst jämkning och således bestämma dagsboten till ett lägre belopp än de allmänna principerna föranleder. Det kan naturligtvis inte uteslutas att en sådan jämkning kan vara motiverad i enskilda fall. Om det tillämpas i större omfattning, innebär det emellertid betydande risker för att lika fall kommer att behandlas olika.

Allmänt sett är problemen med dagsbotsstraffen knappast heller att de skulle fastställas så att bötesbeloppen blev alltför höga. Snarare gäller motsatsen. Ser man till andra jämförbara länder, synes bötesstraffen ofta fastställas till belopp som väsentligt överstiger de svenska.

Det torde också stå klart att dagsbotsstraffen i Sverige ursprungligen var väsentligt mera kännbara än de är idag. Delvis sammanhänger detta med den allmänna samhällsutvecklingen. Allmänt stigande välstånd och utvecklingen av sociala trygghetssystem har inneburit att bötesstraffen normalt inte får samma betydelse som tidigare för den enskildes ekonomi.

Härtill kommer dock också att beräkningsgrunderna förändrats. Den allmänna utgångspunkten att dagsboten bestäms till 1/1000 av årsinkomsten har visserligen lång hävd. De avvikelser som gjordes från detta synes emellertid under lång tid efter dagsbotssystemets införande främst ha varit i höjande riktning, exempelvis med hänsyn till förmögenhet eller till att den dömde saknade försörjningsskyldighet.

Enligt de anvisningar som RÅ utfärdat görs däremot förhållandevis kraftiga generella avvikelser i sänkande riktning. Hänsyn till direkta och indirekta skatter samt rekommenderad avrundning innebär således att de 100 resp. 250 kr. som utgör 1/1000 av årsinkomster på 100 000 resp. 250 000 kr. reduceras med 35 resp. 125 kr. Det kan sättas i fråga om så kraftiga reduktioner är väl förenliga med de ursprungliga intentionerna bakom dagsbotsstraffet.

För egen del anser jag att det saknas skäl att frångå den hittills gällande utgångspunkten att dagsbotsbeloppet i princip skall beräknas till 1/1000 av årsinkomsten. Det utesluter emellertid inte att det är angeläget att beräkningsgrunderna i övrigt anpassas till ändrade förhållanden. En faktor som är av betydelse i det sammanhanget är självfallet dagsbotsstraffets relation till penningbotsstraffet och intresset av att bibehålla den differentiering i förhållande till betalningsförmåga som dagsbotsstraffet syftar till. Skattereformen och dess betydelse för progressiviteten är en annan faktor som självfallet måste beaktas vid dagsbotsberäkningen.

Jag har inhämtat att RÅ påbörjat en översyn av sina anvisningar för dagsbotens beräkning. Översynen sker i samråd med Sveriges domareförbund. En huvuduppgift för översynen är självfallet den anpassning av progressivitetsavdragen som krävs med hänsyn till skattereformen. Jag utgår från att en av de frågor som kommer att övervägas i det sammanhanget är från vilken nivå det över huvud taget är befogat att göra avdrag med hänsyn till progressivitetsavdragen liksom även frågan om behovet av ett särskilt avdrag för indirekta skatter och existensminimum. Andra frågor som kan förtjäna närmare överväganden är om avdragen för hemmavarande barn är rätt avvägda och om anvisningarna för beräkning av dagsbotsbeloppen för den som är gift eller sammanbor med annan under äktenskapsliknande former är anpassade till nutida syn på samlevnadsfrågor.

Jämkning av dagsbotens storlek

Den nuvarande regeln om att dagsboten kan jämkas vid ringa brott ställdes ursprungligen upp för att ge möjlighet till en utjämning mellan fall då böter skulle dömas ut i dagsböter och fall då penningböter skulle dömas ut. Bestämmelsen tar sikte på lagöverträdelse som med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet inte framstår som allvarliga utan mer har karaktären av ordningsförselser.

Enligt mitt förslag skall inte dagsböter utan i stället penningböter tillämpas vid sådana lagöverträdelse och vid brott av bagatellartad karaktär.

Under sådana förhållanden är det som kommittén påpekat följdriktigt att slopa den nuvarande jämningsregeln.

Det synes emellertid mindre lämpligt att utesluta möjligheten att jämka dagsboten. I vissa fall kan ett straff utmätt i dagsböter tänkas komma att drabba onödigt hårt.

Ett sådant fall är då ett högt antal dagsböter döms ut och gärningsmannens betalningsförmåga är väsentligt nedsatt t. ex. på grund av långvarig sjukdom eller allvarligt handikapp. Dagsbotsbeloppet bör då kunna jämkas så att böterna inte står helt utom betalningsförmågan. Inom grupper med små eller inga arbetsinkomster — t. ex. vissa ungdomar, hemmavarande med barn och pensionärer — kan i vissa fall omständigheterna tänkas vara sådana att minimibeloppet för en dagsbot kan behöva jämkas för att inte straffet skall drabba alltför hårt. En annan situation kan vara att brottet straffvärdemässigt ligger vid nedre gränsen för dagsböter och att gärningsmannen har så goda ekonomiska förhållanden att tröskeleffekten av att brottet föranleder dagsböter och inte penningböter blir orimlig.

Möjligheten att jämka dagsboten bör — i likhet med vad som är fallet med den nuvarande jämningsregeln — tillämpas restriktivt. För att markera att det rör sig om undantagsfall bör det fordras att särskilda skäl föreligger för att jämkning skall få ske. Jag återkommer till frågan om lägsta bötesbelopp för dagsböter.

Underlag för dagsbotsberäkningen

När det gäller underlaget för dagsbotsberäkningen har den tidigare (2.2.3) nämnda försöksverksamheten med utvidgad kontroll av den misstänktes egna uppgifter om sina ekonomiska förhållanden visat en förhållandevis god överensstämmelse mellan dennes uppgifter och de uppgifter som inhämtats genom kontrollslagning i SPAR. De skillnader som förekommit har i ganska stor utsträckning fått sin naturliga förklaring genom ändrade arbets- och levnadsförhållanden o. dyl. och den misstänktes egna uppgifter har i flertalet fall bara i begränsad mån varit lägre än registeruppgifterna. Jag delar RPS' uppfattning att det nuvarande systemet får anses fungera i stort sett tillfredsställande och anser därför att föreskrifterna och rutinerna för inhämtande av dagsbotsuppgifter inte behöver ses över för närvarande.

3.4.1 Böter som gemensamt straff

Mitt förslag: Ingår bland brotten ett som ensamt skulle bestraffas med dagsböter, skall det gemensamma straffet vara dagsböter. För brott för vilka det endast är föreskrivet penningböter skall det emellertid, om särskilda skäl föreligger, gå att döma särskilt till detta straff.

Kommittén föreslår ingen ändring.

Remissinstanserna berör inte denna fråga.

Skälen för mitt förslag: Som gemensamt straff döms böter enligt 25 kap. 5 § BrB ut i dagsböter, om sådana är föreskrivna för något av brotten. Av 1 § framgår att dagsböter skall dömas ut när det i en straffbestämmelse endast anges att böter är föreskrivet. Gemensamt straff får inte avse brott för vilket är föreskrivet normerade böter eller böter som inte får förvandlas till fängelse.

Mitt förslag när det gäller dagsböter innebär att uttrycket böter i en straffbestämmelse skall omfatta både penningböter och dagsböter. Med nuvarande regel om böter som gemensamt straff vid flera bötesbrott skulle straffet alltid bli dagsböter så snart det fanns något brott som inte var ett rent penningbotsbrott, även om detta brott i sig endast skulle bestraffas med penningböter. Regelen om gemensamt straff bör enligt min mening ändras så att det endast blir när något av brotten i sig skulle bestraffas med dagsböter som det gemensamma straffet skall dömas ut i dagsböter. Om de enskilda brotten var för sig bara skulle bestraffas med penningböter, bör det gemensamma straffet bli penningböter. Det av mig föreslagna förhöjda maximibeloppet för penningböter som gemensamt straff för flera brott sörjer för att straffet i det enskilda fallet vid behov kan göras tillräckligt kännbart. En annan sak är att flerfaldig brottslighet av visst slag kan leda till bedömningen att dessa brott var för sig förskyller dagsböter i stället för penningböter.

Ett problem vid dagsböter som gemensamt straff för både dagsbotsbrott och penningbotsbrott är att det förstnämnda proportionellt sett kan vara av mindre betydelse. Ett exempel på detta kan vara en kombination av ett ringa förmögenhetsbrott, exempelvis snatteri, och ett flertal hastighetsöverträdelser. Resultatet kan bli att straffet i kronor räknat genom det gemensamma dagsbotsstraffet blir väsentligt lägre. För att undvika denna olägenhet bör det ges en möjlighet att döma särskilt till penningböter för ett eller fler brott i särskilda fall.

Mitt förslag: Allmänna bötesminimum differentieras och höjs till 100 kr. vid penningböter och normerade böter samt till 450 kr. vid dagsböter.

Kommittén föreslår att minsta bötespåföljden höjs till 100 kr.

Remissinstanserna tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran.

Skälen för mitt förslag. Det minsta belopp som får dömas ut i böter är för närvarande 50 kr. Detta belopp har gällt sedan år 1982. Den skärpning av bötesstraffet som behövs på grund av penningvärdesförändringarna under senare år bör avse även allmänna bötesminimum. Den av kommittén föreslagna höjningen av beloppet till 100 kr. får anses vara rimlig när det är fråga om penningböter eller normerade böter.

När det däremot gäller dagsböter är jag inte beredd att godta ett så lågt generellt minimibelopp. Enligt mitt förslag skall bötesformen inte längre tillämpas vid brott av obetydlig beskaffenhet eller med karaktär av ordningsföreseelser — utan penningböter i stället. Att dagsböter är den allvarligare formen av bestraffning bör lämpligen markeras genom ett högre minimibelopp än det som gäller vid penningböter. Det lägsta dagsbotsstraff som får dömas ut blir regelmässigt 900 kr. (30 x 30). Den jämkning av dagsboten som kan bli aktuell i speciella fall bör rimligen inte gå längre än att straffet som lägst blir 450 kr.

3.5 Följdändringar

Det finns ett mycket stort antal författningar som innehåller föreskrifter om böter som straff för olika brott. Sådana bestämmelser finns även i grundlag (se t. ex. 5 kap. 12 och 14 §§ samt 6 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen).

I de flesta av bestämmelserna anges inte vilken bötesform som är avsedd att användas. Enligt 25 kap. 1 § första punkten i dess nuvarande lydelse skall böter i dessa fall dömas ut i dagsböter. Mina förslag till ändringar innebär att såväl dagsböter som penningböter i fortsättningen kan komma i fråga vid dessa brott. För att åstadkomma detta krävs inte några ändringar i de enskilda straffbestämmelserna.

Mina förslag påkallar inte heller några ändringar i de bestämmelser där normerade böter föreskrivs som straff.

När det gäller penningböter är situationen annorlunda. I de straffbestämmelser för vilka penningböter nu tillämpas är genomgående böter till ett visst högsta belopp föreskrivet. Normalt överensstämmer det i bestämmelserna angivna beloppet med det i brottsbalken nu föreskrivna generella maximibeloppet, 1 000 kr. För att det föreslagna nya maximibeloppet skall gälla för de enskilda brotten krävs ändringar om detta i bestämmelserna. Mitt förslag om ändring av dessa bestämmelser innebär att de i princip ändras så att det i fortsättningen endast anges att penningböter är föreskrivet för brottet. Härigenom kommer de i brottsbalken angivna maximi- och mi-

nimibeloppen för penningböter att bli tillämpliga. En fördel med en sådan ordning är att beloppen i framtiden kan justeras utan att varje straffbestämelse behöver ändras. Möjligheten att i vissa fall föreskriva ett visst lägre högsta bötesbelopp bör dock bibehållas. I dessa fall bör uttrycket "penningböter högst..." komma till användning.

Ett genomförande av de lagändringar som jag nu berört kan medföra vissa övergångsproblem. Frågan behandlas närmare i specialmotiveringen till förslaget till övergångsbestämmelser i brottsbalken.

Vid sidan av de straffbestämmelser i vilka endast böter, normerade böter eller penningböter är föreskrivet finns ett inte obetydligt antal bestämmelser i vilka dagsböter föreskrivs som straff. I sak har dessa bestämmelser inte annan innebörd än om endast böter föreskrivs. Dessa bestämmelser bör därför ändras så att ordet dagsböter byts ut mot böter. Detta innebär att penningböter skall användas där brottet förskyller ett lägre straff än trettio dagsböter.

I vissa av de bestämmelser i vilka dagsböter är föreskrivet anges ett särskilt minimum. Möjligheterna att föreskriva ett sådant minimum kommer att finnas kvar även efter ett genomförande av mina förslag. Redan en föreskrift att dagsböter skall utdömas för brottet innebär emellertid att minimistraflet blir 30 dagsböter. De flesta särskilda minima som nu är föreskrivna ligger kring detta minimistraflet. Bestämmelserna bör därför ändras så att dagsböter föreskrivs för brotten utan att något särskilt minimum anges.

Förslag till ändringar av vissa bestämmelser i grundlag har tagits upp i propoposition (1990/91:64) om yttrandefrihetsgrundlag m. m.

3.6 Ikraftträdande

Ikraftträdandet av de här föreslagna lagändringarna måste föregås av ett förhållandevis omfattande administrativt arbete. RÅ och RPS, som jag har samrått med under beredningen av detta lagstiftningsärende, har sålunda framhållit att en viss tid efter ett riksdagsbeslut erfordras dels för den översyn av RÅ:s föreskrifter om ordningsbot för vissa brott som påkallas av bl.a. höjningen av bötesminimum och dels för att fastställa nya blanketter och anvisningar och för att förbereda information inom bl. a. polisväsendet om de nya reglerna. För att tillgodose behovet av tid föreslås att lagändringarna träder i kraft vid årsskiftet 1991/92.

4 Upprättade lagförslag

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats de lagförslag som framgår av hemställan (avsnitt 6).

Lagförslagen 1 och 2 i hemställan har granskats av lagrådet. Övriga lagförslag, som omfattas av 8 kap. 18 § regeringsformen, är följdändringar till ändringarna i brottsbalken. Dessa ändringar är av sådan beskaffenhet att lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

Beträffande lagförslagen har jag samrått med andra berörda statsråd.

5.1 Förslaget till lag om ändring i brottsbalken

16 kap.

16 §

Den som för oljud på allmän plats eller annars offentligen betar sig på ett sätt som är ägnat att väcka förargelse hos allmänheten, döms för förargelseväckande beteende till penningböter.

Ändringen innebär endast att uttrycket penningböter införs i paragrafen för att beteckna straffet.

25 kap. Om böter m.m.

1 §

Böter skall dömas ut, enligt vad som är föreskrivet för brottet i fråga, i dagsböter, penningböter eller normerade böter. Är viss bötesform inte föreskriven för brottet, döms böter ut i dagsböter eller, om brottet förskyller lägre straff än trettio dagsböter, i penningböter.

I paragrafens inledning sägs att böter skall dömas ut i den bötesform som är föreskriven för brottet. Närmare bestämmelser om de olika bötesformerna finns i 2 – 4 §§. Det nuvarande uttrycket — böter, högst visst belopp i kronor — som används i enskilda straffbestämmelser för att ange penningböter kommer att bytas ut mot termen penningböter.

I den andra meningen anges att om viss bötesform inte är särskilt föreskriven för ett brott så skall bötesstraffet som huvudregel dömas ut i dagsböter. Detta gäller alla brott för vilka det endast stadgas böter och som enligt nuvarande regler skall bestraffas med dagsböter. Förskyller ett sådant brott lägre straff än 30 dagsböter skall i fortsättningen penningböter tillämpas i stället för dagsböter. I den allmänna motiveringen lämnas, med utgångspunkt i nuvarande straffmättningspraxis, en redogörelse för hur gränsen skall dras mellan de båda bötesformerna. Innebörden är att penningböter skall komma till användning endast i fall där brottet har ett ringa straffvärde. Härmed avses närmast de fall då dagsbotsantalet med nuvarande praxis blir lägre än 20 dagsböter.

Det bör anmärkas att de allmänna reglerna om straffmätning i 29 kap. BrB är tillämpliga när ett bötesstraff skall dömas ut som dagsböter eller penningböter.

2 §

Dagsböter skall bestämmas till ett antal av minst trettio och högst ethundrafemtio.

Varje dagsbot fastställs till ett visst belopp från och med trettio till och med ettusen kronor, efter vad som bedöms som skäligt med hänsyn till den tilltalades inkomst, förmögenhet, försörjningsskyldighet och ekonomiska förhållanden i övrigt. Om det finns särskilda skäl, får dagsbotens belopp jämkas.

Minsta bötesbelopp är fyrahundrafemtio kronor.

I första stycket regleras det antal dagsböter som får dömas ut för ett brott. Bestämmelser om flerfaldig brottslighet och när dagsböter och penningböter får användas som gemensamt straff tas upp i 5 och 6 §§.

Dagsbotsstraffet har skärpts genom att skalan för det antal dagsböter som får dömas ut har ändrats från 1–120 till 30–150 för ett brott. Det högsta antal dagsböter som får dömas ut som gemensamt straff för flera brott har ökats från 180 till 200. Detta framgår av 6 § andra stycket.

I andra stycket återfinns regler om beräkningsgrunderna för dagsbotens storlek. Minimibeloppet för dagsboten har höjts från 10 till 30 kr. Möjligheten att jämka dagsboten vid ringa brott har ersatts av en regel om att dagsbotens belopp får jämkas om det föreligger särskilda skäl. Angående dessa två frågor hänvisas till vad som har anförts i den allmänna motiveringen under 3.3.2.

I tredje stycket anges att minsta bötesbelopp är 450 kr. Det medför att dagsboten inte kan jämkas mer än till 15 kr. i de fall där antalet dagsböter inte skall vara mer än 30. Det bör dock understrykas att möjligheten till jämkning inte är avsedd särskilt för de lägsta bötesstraffen utan att den kan användas på alla nivåer.

3 §

Penningböter skall bestämmas till lägst etthundra kronor och högst tvåtusen kronor. Om ett lägre högsta belopp är särskilt föreskrivet, gäller dock detta.

Paragrafen innehåller regler om lägsta och högsta belopp för penningböter. Det lägsta belopp som får dömas ut i penningböter har höjts från 50 kr. till 100 kr. och maximibeloppet för penningböter vid ett brott har höjts från 1 000 till 2 000 kr. Möjlighet finns dock att genom en särskild förskrift i en straffbestämmelse bestämma ett lägre maximibelopp än 2 000 kr.

Reglerna om straffmätning i 29 kap. BrB är tillämpliga också när dagsböter och penningböter skall mätas ut. När domstolen bestämmer penningböter skall den alltså beakta inte bara brottets straffvärde utan också andra omständigheter som enligt bestämmelserna i nämnda kapitel påverkar straffmätningen, t. ex. om det föreligger försvårande eller förmildrande omständigheter eller om det är fråga om återfall. Även gärningsmannens ungdom skall beaktas särskilt, när brottet har begåtts av någon som inte fyllt 21 år. Vilket bötesbelopp som bör dömas ut vid olika brott är alltså beroende av förhållandena i det enskilda fallet.

Normerade böter är böter som, enligt vad som är föreskrivet för brottet, skall bestämmas efter särskild beräkningsgrund.

Minsta bötesbelopp är etthundra kronor.

Definitionen av normerade böter är densamma som i nuvarande 1 §.

Minsta bötesbelopp som får bestämmas är 100 kr. Det innebär att om den särskilda beräkningsgrunden i en straffbestämmelse för en viss gärning egentligen skulle föranleda ett lägre straff än 100 kr. så skall straffet ändå bestämmas till detta belopp.

Bestämmelserna om gemensamt straff har sammanförts i 5 §.

5 §

Böter får användas som gemensamt straff för flera brott, om böter kan följa på vart och ett av brotten.

Om det finns särskilda skäl, får rätten döma till penningböter för ett eller flera brott för vilka sådan påföljd är föreskriven och samtidigt döma till annan form av böter för brottsligheten i övrigt.

Gemensamt straff i böter får inte avse brott för vilket är föreskrivet normerade böter eller böter som inte får förvandlas till fängelse.

I paragrafen regleras användningen av böter som gemensamt straff för flera brott.

I första stycket slås fast att böter får användas som gemensamt straff för flera brott om böter kan följa på vart och ett av brotten. Av 30 kap. 3 § första stycket följer att det alltid skall dömas till gemensam påföljd när någon döms för flera brott, om något annat inte är föreskrivet.

I andra stycket ges en möjlighet att döma särskilt till penningböter för ett eller flera penningbotsbrott och samtidigt döma till annan form av böter för brottsligheten i övrigt. För att detta skall vara möjligt krävs det att det föreligger särskilda skäl. Förutsättningarna är således desamma som när rätten enligt 30 kap. 3 § andra stycket BrB får döma till mer än en påföljd. Det bör vara fråga om brottslighet av olika art där ett gemensamt straff skulle ge ett orimligt resultat. Exempel på detta kan vara ett förmögenhetsbrott som förskyller ett lågt antal dagsböter och ett antal trafikförseelser som förskyller höga penningböter. Dagsböter som gemensamt straff skulle i en sådan situation kunna ge ett proportionellt sett för lågt straff i kronor.

Det bör anmärkas att möjligheten att döma särskilt till penningböter äger tillämpning också när åklagare utfärdar strafföreläggande.

Regleringen i paragrafens tredje stycke motsvarar nuvarande 4 § andra stycket. Bestämmelser om bötesstraff som inte får förvandlas till fängelse finns i bl. a. 22 § bötesverkställighetslagen (1979:189).

Böter som gemensamt straff för flera brott döms ut i dagsböter, om något av brotten förskyller dagsböter.

Som gemensamt straff får dagsböter bestämmas till ett antal av högst tvåhundra och penningböter till ett belopp av högst femtusen kronor.

Om det för något av brotten är föreskrivet ett visst lägsta bötesstraff, får detta inte underskridas.

I första stycket föreskrivs att dagsböter döms ut som gemensamt straff om ett av brotten förskyller dagsböter och de andra förskyller dagsböter eller penningböter. Det räcker således inte — så som gäller enligt nuvarande bestämmelse — att dagsböter är föreskrivet. Domstolen eller, vid strafföreläggande, åklagaren måste bedöma om något av brotten sett för sig förskyller dagsböter. Om så inte är fallet skall det gemensamma straffet dömas ut i penningböter. Dagsböter skall således inte användas vid flerfaldig brottslighet om brotten var för sig förskyller endast penningböter.

Antalet dagsböter som skall kunna dömas ut som gemensamt straff har höjts från 180 till 200. Högsta beloppet för penningböter som gemensamt straff har höjts från 2 000 kr. till 5 000 kr.

I tredje stycket anges att om det är föreskrivet ett visst lägsta bötesstraff för något av brotten så får detta belopp inte underskridas vid straffmätningen beträffande flerfaldig brottslighet.

Paragrafen är tillämplig också när någon skall dömas till böter för flera brott och samtidigt dömas till annan påföljd för brottsligheten i övrigt enligt 30 kap. 3 § andra stycket.

7 §

Böter tillfaller staten.

Paragrafen ersätter bestämmelserna i nuvarande 6 §.

Lagrådet har föreslagit att paragrafen skall innehålla endast en bestämmelse om att böter tillfaller staten. Jag vill inte motsätta mig lagrådets förslag mot bakgrund av att det såvitt kunnat utrönas i detta ärende, sedan lagen (1983:274) om rätt till jakt upphörde att gälla år 1988, endast i en författning, reglementet (1891:23 s.1) för farten å Strömsholms kanal, finns bestämmelser om att böter skall tillfalla annan än staten. Dessa bestämmelser torde inte tillämpas numera.

Bestämmelsen är genom hänvisning i 9 § tillämplig även när det gäller viten, som i särskilt fall förelagts genom beslut av domstol eller annan myndighet. Inte heller beträffande sådana viten torde det numera förekomma att vitet skall tillfalla annan än staten.

8 §

Om uppbörd och indrivning av böter finns bestämmelser i bötesverkställighetslagen (1979:189).

Böter som inte betalas får, om inte annat är föreskrivet, förvandlas till fängelse i lägst fjorton dagar och högst tre månader enligt bestämmelserna i bötesverkställighetslagen.

Bestämmelsen motsvarar nuvarande 7 §.

9 §

Beträffande vite som blivit någon i särskilt fall förelagt genom beslut av domstol eller annan myndighet skall 7 och 8 §§ äga motsvarande tillämpning. I fråga om annat vite skall tillämpas vad i detta kapitel är föreskrivet om böter.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 §. I enlighet med *lagrådets* förslag har hänvisningen i paragrafen jämkats med anledning av de ändringar som gjorts i 7 §. Detta medför inte någon ändring i sak eftersom det inte torde finnas några bestämmelser om att viten av ifrågavarande slag skall tillfalla annan än staten.

27 kap. 2 §, 28 kap. 2 §, 31 kap. 1 § samt 34 kap. 5 och 6 §§

Det högsta antal dagsböter som får dömas ut i samband med villkorlig dom, skyddstillsyn och överlämnande till vård enligt socialtjänstlagen och med tillämpning av 34 kap. 5 eller 6 § har höjts från 180 till 200. Dessutom har några språkliga ändringar gjorts i 34 kap. 5 och 6 §§.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

2. Är i äldre bestämmelser för böter utsatt ett visst högsta belopp som inte överstiger ettusen kronor skall böter dömas ut i penningböter till högst det utsatta beloppet. I fråga om brott för vilket det i en bestämmelse som har trätt i kraft före den 1 januari 1965 har utsatts ett högsta belopp för böter som överstiger femhundra kronor skall dock straffet dömas ut i dagsböter eller, om brottet förskyller lägre straff än trettio dagsböter, i penningböter.

3. Äldre bestämmelser om böter som skall tillfalla annan än staten, skall fortfarande tillämpas. Detsamma skall gälla beträffande äldre bestämmelser om viten, som blivit någon i särskilt fall förelagda av domstol eller annan myndighet och som skall tillfalla annan än staten.

Den nya lagstiftningen träder i kraft den 1 januari 1992.

Såsom tidigare redovisats är avsikten att penningböter skall föreskrivas i samtliga straffbestämmelser där i dag ett visst högsta belopp som inte överstiger 1 000 kr. är föreskrivet. Sammantaget gäller detta ett mycket stort antal straffbestämmelser. I andra stycket har därför tagits in en föreskrift om att penningböter skall tillämpas i de aktuella fallen även om författningstexten inte blivit ändrad.

Enligt övergångsbestämmelserna till de ändringar i 25 kap.BrB som trädde i kraft år 1982 skall 25 kap. 1 § i dess äldre lydelse fortfarande tillämpas i fråga om böter för vilka det i en bestämmelse som trätt i kraft före den 1 januari 1965 har utsatts ett högsta belopp som överstiger 500 kr. Detta innebär att böter i dessa fall skall dömas ut i dagsböter. Om ett sådant brott förskyller mindre än trettio dagsböter bör straffet i fortsättningen kunna

dömas ut i penningböter. I andra stycket har därför föreskrivits att dessa fall skall behandlas på samma sätt som fall där någon särskild bötesform inte är föreskriven.

För den händelse det skulle bli aktuellt att tillämpa någon nu gällande äldre bestämmelse om att böter och vissa slag av viten skall tillfalla annan än staten har i tredje stycket tagits in en föreskrift om att bestämmelsen i så fall fortfarande gäller (jfr. tidigare 25 kap 7 §).

När det gäller frågan om enligt vilken lag som straff skall bestämmas när en gärning begåtts före ikraftträdandet men bedöms därefter, har ingen särskild reglering ansetts behövlig. Enligt 5 § andra stycket lagen (1964:163) om införande av brottsbalken gäller nämligen som huvudregel att straff skall bestämmas efter den lag som gällde när gärningen företogs. Gäller annan lag när dom meddelas skall den lagen tillämpas om den leder till frihet från straff eller lindrigare straff.

Ändringarna av dagsböternas minimi- och maximiantal, minimibeloppet för varje dagsbot samt de generella minimibeloppen för de olika bötesformerna innebär samtliga skärpningar av lagstiftningen. Härav följer att äldre lag skall tillämpas i bedömningen av gärningar som begåtts före ikraftträdandet.

När det gäller brott för vilka straffet enligt tidigare lagstiftning skall dömas ut i dagsböter men som enligt den nya lagstiftningen förskyller penningböter är situationen något mer komplicerad. Emellertid torde den principen gälla att en jämförelse skall ske mellan de resultat till vilka man kommer i det konkreta fallet genom tillämpning av äldre och ny lag. Böterna bör således i princip utmätas i penningböter endast om det står klart att detta innebär ett beloppsmässigt lägre straff än ett enligt äldre bestämmelser i dagsböter utmätt straff.

Föreligger flera brott till bedömning för vilka ett gemensamt straff skall dömas ut, skall jämförelsen i princip utgå från varje särskilt brott. Den nya regleringen innebär ju ingen ändring när det gäller grunderna för utmätande av gemensamt straff. En förutsättning för att de maximum som enligt äldre bestämmelser gäller för gemensamt straff skall kunna överskridas är dock att minst två av de brott som föreligger till bedömning har begåtts efter ikraftträdandet.

Den i 25 kap. 5 § andra stycket öppnade möjligheten att döma särskilt för brott för vilka penningböter är föreskrivet får endast utnyttjas för brott som begåtts efter ikraftträdandet.

5.2 Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken

9 kap. Om straff, vite och hämtning

1 §

En part, som mot bättre vetande inleder eller föranleder rättegång i tvistemål, döms till böter.

Förslaget innebär att termen dagsböter ersätts med böter. Överträdelse kommer således i fortsättningen att kunna bestraffas även med penningböter. Ändringen är påkallad av att lägsta antalet dagsböter höjs från en till trettio.

2 §

Om en part mot bättre vetande för talan mot dom eller beslut, döms han till böter.

I paragrafen görs motsvarande ändring som i 1 §. I paragrafens nuvarande lydelse finns upptaget ett särskilt straffminimum på 25 dagsböter, när det gäller överrätts dom. Denna särregel kan med dagens synsätt och regelsystem knappast anses befogad och har därför tagits bort. Även i dessa fall skall således göras en fri bedömning av överträdelseernas straffvärde. Självfallet kan det vid en sådan bedömning finnas anledning att beakta att överklagandet avsett en högre rätts avgörande.

3 §

Försöker en part i tvistemål eller en målsägande i brottmål förhålla rättegången genom påståenden eller invändningar, som är uppenbart ogrundade, eller genom innehållande av bevis eller någon annan otillbörlig åtgärd döms han till böter. Vad nu sagts om part gäller också intervenient, även om han inte har ställning som part.

Ändringen motsvarar den som föreslagits för 1 §.

5 §

Den som vid sammanträde inför rätten stör förhandlingen eller fotograferar i rättssalen eller bryter mot föreskrift eller förbud, som har meddelats med stöd av 5 kap. 9 §, döms till penningböter. Till samma straff döms den som muntligen inför rätten eller i rättegångsskrift uttalar sig otillbörligt.

Ändringen innebär att uttrycket böter, högst ettusen kronor ersätts med termen penningböter. Bötesbeloppets storlek regleras i 25 kap. 3 § BrB.

6 §

Röjer någon utan giltigt skäl vad enligt rättens eller undersökningsledarens förordnande inte får uppenbaras, döms han till böter.

Ändringen motsvarar den som har föreslagits för 1 §.

4 §

Strafföreläggande får utfärdas beträffande brott, för vilket inte föreskrivs svårare straff än böter, dock inte normerade böter, och beträffande brott, för vilket föreskrivs böter eller fängelse i högst sex månader. Om dagsböter skall användas som påföljd för brottet, får dock strafföreläggande utfärdas endast när brottet ensamt eller tillsammans med annat sådant brott som nu har nämnts förskyller högst ethundratjugo dagsböter.

Det finns särskilda bestämmelser om strafföreläggande för brott som har begåtts av någon som är under arton år.

Ändringen innebär att det maximala antalet dagsböter som får föreläggas genom strafföreläggande höjs från 100 till 120. Höjningen föranleds av att det högsta antalet dagsböter som får dömas ut för ett brott enligt förslaget ändras från 120 till 150. Enligt förslaget skall detta medföra en straffskärpning på 30 dagsböter i det översta skiktet. För att utrymmet för att använda strafföreläggande inte skall ändras höjs taket till 120 dagsböter.

5.3 Övriga lagförslag

Förslagen är rena följdändringar som bör göras med anledning av förslagen om ändring i 25 kap. BrB. Därutöver har i de flesta författningar gjorts vissa redaktionella ändringar. Det bör särskilt anmärkas att de bestämmelser som finns i vissa författningar om att böter och vissa viten skall tillfalla kronan inte längre behövs med hänsyn till den föreslagna regleringen i 25 kap. 7 och 9 §§ BrB. Dessa bestämmelser har därför tagits bort. Vidare finns i några författningar bestämmelser om att böter som inte betalas får förvandlas enligt allmänna strafflagen. Dessa föreskrifter är numera överflödiga. Frågan regleras i de nu gällande bestämmelserna i 25 kap. 7 § BrB. De bestämmelser som finns i vissa författningar om åklagare och domstol i mål angående förseelser mot den aktuella författningen bör också tas bort. Vad som gäller i dessa frågor regleras i rättegångsbalken.

6 Hemställen

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta förslagen till

1. lag om ändring i brottsbalken,
2. lag om ändring i rättegångsbalken,
3. lag om ändring i kungörelsen (1885:56 s.1) med vissa föreskrifter till beredande av skydd för undervattenstelegrafkablar,
4. lag om ändring i kungörelsen (1915:288) angående förbud att utan särskilt tillstånd framdraga enskild telegraf-, telefon- eller annan svagströmsledning över riksgränsen,
5. lag om ändring i lagen (1918:163) med vissa bestämmelser om sjöfynd,

6. lag om ändring i lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled,
7. lag om ändring i lagen (1929:116) om tillsyn över stiftelser,
8. lag om ändring i lagen (1932:55) om viktmärkning i vissa fall av gods som skall inlastas å fartyg,
9. lag om ändring i checklagen (1932:131),
10. lag om ändring i lagen (1932:242) om skyldighet i vissa fall att tillhandahålla förnödenheter m. m. för ordningsmaktens behov,
11. lag om ändring i förordningen (1933:78) angående beteckning för vissa slag av vin,
12. lag om ändring i skeppsklärerförordningen (1934:119),
13. lag om ändring i kungörelsen (1935:47) angående viss uppgiftsskyldighet i fråga om hamnar och lastageplatser ävensom kanaler och andra vattentrafikleder,
14. lag om ändring i lagen (1935:113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling,
15. lag om ändring i lagen (1939:299) om förbud i vissa fall mot överlåtelse eller upplåtelse av fartyg m. m.,
16. lag om ändring i kungörelsen (1939:707) angående skyldighet för förvaltare av fastighet att biträda vid utlämnande av inköpskort, m. m.,
17. lag om ändring i lagen (1940:176) med vissa bestämmelser om fraktfart med svenska fartyg,
18. lag om ändring i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt,
19. lag om ändring i vämpliktslagen (1941:967)
20. lag om ändring i kungörelsen (1942:155) angående förbud mot försäljning av vissa kemikalier,
21. lag om ändring i lagen (1942:335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar m. m.,
22. lag om ändring i lagen (1942:723) om skyddsympning inom försvarsväsendet,
23. lag om ändring i lagen (1943:459) om tillsyn över hundar och katter,
24. lag om ändring i lagen (1944:133) om kastrering,
25. lag om ändring i kungörelsen (1945:174) med vissa bestämmelser till skydd mot skada från gasdrivet fordon eller redskap,
26. lag om ändring i kungörelsen (1945:494) angående lån från vämpliktslånefonden,
27. lag om ändring i lagen (1947:164) om förbud mot politiska uniformer,
28. lag om ändring i kungörelsen (1947:175) angående postverkets ensamrätt till brevfordran m. m.,
29. lag om ändring i lagen (1949:183) om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar,
30. lag om ändring i kungörelsen (1949:491) om förbud att använda bensolhaltigt ämne vid tillverkning av läderskodon,
31. lag om ändring i lagen (1949:722) om pantlånerörelse,
32. lag om ändring i lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige,
33. lag om ändring i sjönödskungörelsen (1952:581),

34. lag om ändring i lagen (1952:270) om skyddssympning vid krig eller krigsfara m. m.,

35. lag om ändring i lagen (1956:245) om uppgiftsskyldighet rörande pris- och konkurrensförhållanden,

36. lag om ändring i förordningen (1956:413) om klassificering av kött,

37. lag om ändring i allmänna ordningsstadgan (1956:617),

38. lag om ändring i taxeringslagen (1956:623),

39. lag om ändring i allmänna tjänstepliktslagen (1959:83)

40. lag om ändring i lagen (1959:118) om krigsansvarighet för liv- och invaliditetsförsäkring,

41. lag om ändring i civilförsvarslagen (1960:74),

42. lag om ändring i lagen (1960:409) om förbud i vissa fall mot verksamhet på hälso- och sjukvårdens område,

43. lag om ändring i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling,

44. lag om ändring i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat,

45. lag om ändring i lagen (1961:394) om tobaksskatt,

46. lag om ändring i lagen (1961:655) om undanförelse och förstöring,

47. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,

48. lag om ändring i läkemedelsförordningen (1962:701),

49. lag om ändring i lagen (1963:76) om kreditaktiebolag,

50. lag om ändring i lagen (1963:583) om avveckling av fideikommiss,

51. lag om ändring i krigshandelslagen (1964:19),

52. lag om ändring i lagen (1965:61) om behörighet att utöva veterinäryrket m. m.,

53. lag om ändring i förordningen (1966:36) om vissa uppgifter från näringsidkare,

54. lag om ändring i kungörelsen (1966:37) om statistiska uppgifter från rörelseidkare och ägare till flerfamiljshus,

55. lag om ändring i lagen (1966:413) om vapenfri tjänst,

56. lag om ändring i lagen (1966:742) om hotell- och pensionatörrelse,

57. lag om ändring i radiolagen (1966:755)

58. lag om ändring i folkbokföringslagen (1967:198),

59. lag om ändring i patentlagen (1967:837),

60. lag om ändring i delgivningslagen (1970:428),

61. lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291),

62. lag om ändring i lagen (1971:965) om straff för trafikbrott som begåtts utomlands,

63. lag om ändring i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom,

64. lag om ändring i förordningen (1973:568) om vissa uppgifter från rörelseidkare,

65. lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157),

66. lag om ändring i terrängkörningslagen (1975:1313),

67. lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410),

68. lag om ändring i lagen (1976:157) om skyldighet för arbetsgivare att anmäla ledig plats till den offentliga arbetsförmedlingen,

- 69. lag om ändring i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet,
- 70. lag om ändring i lagen (1977:292) om tillverkning av drycker, m. m.,
- 71. lag om ändring i lagen (1977:293) om handel med drycker,
- 72. lag om ändring i lagen (1979:377) om registrering av båtar för yrkesmässig sjöfart m. m.,
- 73. lag om ändring i jaktlagen (1987:259),
- 74. lag om ändring i lagen (1987:773) om fritidsbåtsregister,
- 75. lag om ändring i vägtrafikskattelagen (1988:327),
- 76. lag om ändring i lagen (1988:328) om vägtrafikskatt på utländska fordon,
- 77. lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter,
- 78. lag om ändring i järnvägssäkerhetslagen,
- 79. lag om ändring i lagen om tillfällig försäljning.

7 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

28 kap. Om böter

1 § Böter ådöms i dagsböter, om ej penningböter eller normerade böter är stadgade eller fråga är om fall som avses i 3 § andra stycket.

2 § Dagsböter ådöms till ett antal av minst tjugofem och högst tvåhundra eller, om böterna ådöms som gemensamt straff för flera brott, högst trehundra.

Varje dagsbot fastställs i pengar till ett belopp från och med tjugo till och med ettusen kronor, efter vad som bedöms som skäligt med hänsyn till den tilltalades inkomst, förmögenhet, försörjningsskyldighet och ekonomiska förhållanden i övrigt.

Utöver vad nu sagts skall vid ådömande av dagsböter alltid ett grundbelopp på femhundra kronor dömas ut.

3 § Dagsböter får ådömas för ett eller flera brott på vilka dagsböter kan följa. Som gemensamt straff för flera brott får dagsböter även ådömas, om dagsböter kan följa på något av brotten och för övriga brott ej är stadgat annat straff än penningböter.

Bör på brottet eller brotten lägre straff än tjugofem dagsböter följa skall penningböter högst ettusen kronor ådömas.

4 § Penningböter är böter för vilka är utsatt ett visst högsta belopp som inte överstiger ettusen kronor.

Penningböter högst tvåtusen kronor får ådömas som gemensamt straff för flera brott, om penningböter kan följa på alla brotten.

5 § Normerade böter är böter som bestäms efter särskild beräkningsgrund.

6 § Gemensamt straff i böter får inte avse brott för vilket stadgats normerade böter eller böter som inte får förvandlas till fängelse.

7 § Minsta bötesstraff är etthundra kronor, om ej annat är föreskrivet.

När böter ådöms som gemensamt straff och för något av brotten är stadgat ett visst lägsta bötesstraff, får detta ej underskridas.

8 § Om det med hänsyn till brottens antal, svårhet och inbördes samband föreligger synnerliga skäl får annan påföljd än böter användas som gemensamt straff för flera brott enligt denna balk, även om endast böter är stadgade för brotten. Fängelse får härvid ådömas i lägst en och högst tre månader.

9 § Böter skall tillfalla staten, om ej annat är föreskrivet.

Ådöms böter som gemensamt straff för flera brott och skall böter för något av brotten helt eller delvis tillfalla annan än staten eller användas för särskilt ändamål, skall efter omständigheterna förordnas hur böterna skall fördelas.

10 § Om uppörd och indrivning av böter finns bestämmelser i bötesverkställighetslagen (1979:189).

Böter som inte betalas får, om inte annat är föreskrivet, förvandlas till fängelse i lägst fjorton dagar och högst tre månader enligt bestämmelserna i bötesverkställighetslagen.

11 § Beträffande vite som blivit någon i särskilt fall förelagt genom beslut av domstol eller annan myndighet skall 9 § första stycket och 10 § äga motsvarande tillämpning. I fråga om annat vite skall tillämpas vad i detta kapitel är stadgat om böter.

Lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken

dels att 16 kap. 16 §, 25 kap. 1-8 §§, 27 kap. 2 §, 28 kap. 2 §, 31 kap. 1 § samt 34 kap. 5 och 6 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i 25 kap. skall införas en ny paragraf, 9 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

16 §¹

Den som för oljud på allmän plats eller annars offentligen betar sig på ett sätt som är ägnat att väcka förargelse hos allmänheten, döms för förargelseväckande beteende till böter, högst ettusen kronor.

Den som för oljud på allmän plats eller annars offentligen betar sig på ett sätt som är ägnat att väcka förargelse hos allmänheten, döms för förargelseväckande beteende till penningböter.

25 kap.

1 §²

Böter ådöms i dagsböter.

Är för böter utsatt ett visst högsta belopp som inte överstiger ettusen kronor eller skall böter bestämmas efter särskild beräkningsgrund (normerade böter), ådöms de dock omedelbart i pengar.

Böter skall dömas ut, enligt vad som är föreskrivet för brottet i fråga, i dagsböter, penningböter eller normerade böter. Är viss bötesform inte föreskriven för brottet, döms böter ut i dagsböter eller, om brottet förskyller lägre straff än trettio dagsböter, i penningböter.

2 §³

Dagsböter ådöms till ett antal av minst en och högst etthundratjugo.

Dagsböter skall bestämmas till ett antal av minst trettio och högst etthundrafemtio.

¹ Senaste lydelse 1980:1133.

² Senaste lydelse 1980:1133.

³ Senaste lydelse 1980:1133.

Varje dagsbot fastställs i pengar till ett belopp från och med tio till och med ettusen kronor, efter vad som bedöms som skäligt med hänsyn till den tilltalades inkomst, förmögenhet, försörjningsskyldighet och ekonomiska förhållanden i övrigt. År brottet ringa får dagsbotens belopp jämkas med hänsyn härtill.

Varje dagsbot fastställs till ett visst belopp från och med trettio till och med ettusen kronor, efter vad som bedöms som skäligt med hänsyn till den tilltalades inkomst, förmögenhet, försörjningsskyldighet och ekonomiska förhållanden i övrigt. Om det finns särskilda skäl, får dagsbotens belopp jämkas.

Minsta bötesbelopp är fyrahundrafemtio kronor.

3 §⁴

Minsta bötespåföljd är femtio kronor, om ej annat är stadgat.

Penningböter skall bestämmas till lägst etthundra kronor och högst tvåtusen kronor. Om ett lägre högsta belopp är särskilt föreskrivet, gäller dock detta.

4 §

Böter må användas såsom gemensamt straff för flera brott, om böter kunna följa å vart och ett av brotten.

Gemensamt straff i böter må ej avse brott, för vilket stadgats normerade böter eller böter som icke må förvandlas till fängelse.

Normerade böter är böter som, enligt vad som är föreskrivet för brottet, skall bestämmas efter särskild beräkningsgrund.

Minsta bötesbelopp är etthundra kronor.

5 §⁵

Böter såsom gemensamt straff för flera brott döms i dagsböter, om sådana är stadgade för något av brotten.

Såsom gemensamt straff får dagsböter dömas till ett antal av etthundraåttio och böter omedelbart i pengar till ett belopp av tvåtusen kronor.

År för något av brotten stadgat ett visst lägsta bötesstraff, får det straffet ej underskridas.

Böter får användas som gemensamt straff för flera brott, om böter kan följa på vart och ett av brotten.

Om det finns särskilda skäl, får rätten döma till penningböter för ett eller flera brott för vilka sådan påföljd är föreskriven och samtidigt döma till annan form av böter för brottsligheten i övrigt.

Gemensamt straff i böter får inte avse brott för vilket är föreskrivet normerade böter eller böter som inte får förvandlas till fängelse.

⁴ Senaste lydelse 1980:1133.

⁵ Senaste lydelse 1980:1133.

6 §

Böter skola tillfalla kronan, om ej annat är föreskrivet. Ådömas böter såsom gemensamt straff för flera brott och skola böter för något av brotten helt eller delvis tillfalla annan än kronan eller användas för särskilt ändamål, skall efter omständigheterna förordnas huru böterna skola fördelas.

Böter som gemensamt straff för flera brott döms ut i dagsböter, om något av brotten förskyller dagsböter.

Som gemensamt straff får dagsböter bestämmas till ett antal av högst tvåhundra och penningböter till ett belopp av högst femtusen kronor.

Om det för något av brotten är föreskrivet ett visst lägsta bötesstraff, får detta inte underskridas.

7 §⁶

Om uppbörd och indrivning av böter finnes bestämmelser i bötesverkställighetslagen (1979:189).

Böter som inte betalas får, om inte annat är föreskrivet, förvandlas till fängelse i lägst fjorton dagar och högst tre månader enligt bestämmelserna i bötesverkställighetslagen.

Böter skall tillfalla staten, om inte annat är föreskrivet.

Om rätten dömer till böter som gemensamt straff för flera brott och böter för något av brotten helt eller delvis skall tillfalla annan än staten eller användas för särskilt ändamål, skall rätten med hänsyn till omständigheterna bestämma hur böterna skall fördelas.

8 §

Beträffande vite som blivit någon i särskilt fall förelagt genom beslut av domstol eller annan myndighet skola 6 § första stycket och 7 § äga motsvarande tillämpning. I fråga om annat vite skall tillämpas vad i detta kapitel är stadgat om böter.

Om uppbörd och indrivning av böter finns bestämmelser i bötesverkställighetslagen (1979:189).

Böter som inte betalas får, om inte annat är föreskrivet, förvandlas till fängelse i lägst fjorton dagar och högst tre månader enligt bestämmelserna i bötesverkställighetslagen.

9 §

Beträffande vite som blivit någon i särskilt fall förelagt genom beslut av domstol eller annan myndighet skall 7 § första stycket och 8 § äga motsvarande tillämpning. I fråga om annat vite skall tillämpas vad i detta kapitel är föreskrivet om böter.

⁶ Senaste lydelse 1983:351.

27 kap.

2 §⁷

Villkorlig dom får förenas med dagsböter, högst *etthundra*ttio, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller *ej*.

Villkorlig dom får förenas med dagsböter, högst *tvåhundra*, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller *inte*.

28 kap.

2 §⁸

Skyddstillsyn får förenas med dagsböter, högst *etthundra*ttio, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller *ej*.

Skyddstillsyn får förenas med dagsböter, högst *tvåhundra*, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller *inte*.

31 kap

1 §⁹

Kan den som är under tjuogoett år och som begått brottslig gärning bli föremål för vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (1980:620) eller lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga får rätten överlämna åt socialnämnden att föranstalta om erforderlig vård inom socialtjänsten.

Om brottslighetens straffvärde eller art eller den tilltalades tidigare brottslighet påkallar det, får jämte överlämnande till vård inom socialtjänsten dömas till dagsböter, högst *etthundra*ttio, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller *ej*.

Om brottslighetens straffvärde eller art eller den tilltalades tidigare brottslighet påkallar det, får jämte överlämnande till vård inom socialtjänsten dömas till dagsböter, högst *tvåhundra*, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller *inte*.

Om skada på egendom har uppkommit genom brottet och det bedöms vara ägnat att främja den dömdes anpassning i samhället, får rätten, i samband med överlämnande enligt första stycket, föreskriva att den dömde på tid och sätt som anges i domen skall biträda den skadelidande med visst arbete, som syftar till att avhjälpa eller begränsa skadan eller som annars i belysning av brottets och skadans art framstår som lämpligt. Sådan föreskrift får meddelas endast med den skadelidandes samtycke .

⁷ Senaste lydelse 1988:942.

⁸ Senaste lydelse 1988:942.

⁹ Senaste lydelse 1990:64.

34 kap.

5 §¹⁰

Är den tidigare *ddömda* påföljden villkorlig dom, får förordnande enligt 1 § 1 meddelas endast för brott som begåtts före prövotidens början.

Meddelas förordnande enligt 1 § 1, får rätten, om den nya brottslighetens straffvärde eller art påkallar det, även döma till dagsböter, högst *etthundraåttio*, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller inte.

Tillämpas 1 § 1 eller 2, får rätten besluta åtgärd som sägs i 27 kap. 6 § 1 eller 2 eller förlänga prövotiden till tre år, dock endast om fråga därom uppkommer i mål vari den dömda häktats eller erhållit del av åtal före prövotidens utgång.

Undanröjande av villkorlig dom enligt 1 § 3 får inte ske, med mindre fråga därom uppkommer i mål vari den dömda häktats eller erhållit del av åtal inom ett år från prövotidens utgång.

Är den tidigare påföljden villkorlig dom, får förordnande enligt 1 § 1 meddelas endast för brott som begåtts före prövotidens början.

Meddelas förordnande enligt 1 § 1, får rätten, om den nya brottslighetens straffvärde eller art påkallar det, även döma till dagsböter, högst *tvåhundra*, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller inte.

6 §¹¹

Är den tidigare *ddömda* påföljden skyddstillsyn, får rätten vid tillämpning av 1 § 1, om den nya brottslighetens straffvärde eller art eller den tilltalades tidigare brottslighet påkallar det, även döma till dagsböter, högst *etthundraåttio*, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller *ej*. Är fängelse föreskrivet för det nya brottet och kan, med hänsyn till sådana omständigheter som i 30 kap. 11 § sägs, 1 § 1 inte tillämpas med mindre än att sådant förordnande förenas med frihetsberövande, får rätten i stället för att döma till böter döma till fängelse enligt 28 kap. 3 §.

Tillämpas 1 § 1 eller 2 får rätten besluta åtgärd som avses i 28 kap. 9 § eller förlänga prövotiden till högst fem år. Har den dömda åtagit sig att följa en sådan behandlingsplan som avses i 30 kap. 9 § andra stycket 3, tillämpas bestämmelserna i 28 kap. 6 a §.

Är den tidigare påföljden skyddstillsyn, får rätten vid tillämpning av 1 § 1, om den nya brottslighetens straffvärde eller art eller den tilltalades tidigare brottslighet påkallar det, även döma till dagsböter, högst *tvåhundra*, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller *inte*. Är fängelse föreskrivet för det nya brottet och kan, med hänsyn till sådana omständigheter som i 30 kap. 11 § sägs, 1 § 1 inte tillämpas med mindre än att sådant förordnande förenas med frihetsberövande, får rätten i stället för att döma till böter döma till fängelse enligt 28 kap. 3 §.

¹⁰ Senaste lydelse 1988:942.

¹¹ Senaste lydelse 1988:942

Döms den tilltalade med tillämpning av 1 § 3 till fängelse, skall när straffets längd bestäms skälig hänsyn tas till vad han har undergått till följd av domen på skyddstillsyn och till vad han har avtjänat av fängelse som *ddömts* enligt första stycket eller 28 kap. 3 § liksom till böter som *ddömts* enligt första stycket eller 28 kap. 2 §. I fall som här avses får fängelse *ddömas* på kortare tid än vad som är föreskrivet för brottet. Har uppgift som avses i 28 kap. 6 a § första stycket lämnats i domen skall, om fängelse *ddöms*, detta beaktas, när straffets längd bestäms.

Fängelse enligt första stycket får inte *ddömas* och beslut enligt andra stycket eller beslut om undanröjande av skyddstillsyn får inte meddelas, i annat fall än när fråga därom uppkommer i mål vari den dömde häktats eller erhållit del av åtal före prövotidens utgång.

Döms den tilltalade med tillämpning av 1 § 3 till fängelse, skall när straffets längd bestäms skälig hänsyn tas till vad han har undergått till följd av domen på skyddstillsyn och till vad han har avtjänat av fängelse som *dömts ut* enligt första stycket eller 28 kap. 3 § liksom till böter som *dömts ut* enligt första stycket eller 28 kap. 2 §. I fall som här avses får fängelse *dömas ut* på kortare tid än vad som är föreskrivet för brottet. Har uppgift som avses i 28 kap. 6 a § första stycket lämnats i domen skall, om fängelse *döms ut*, detta beaktas, när straffets längd bestäms.

Fängelse enligt första stycket får inte *dömas ut* och beslut enligt andra stycket eller beslut om undanröjande av skyddstillsyn får inte meddelas, i annat fall än när fråga därom uppkommer i mål vari den dömde häktats eller erhållit del av åtal före prövotidens utgång.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

2. Är i äldre bestämmelser för böter utsatt ett visst högsta belopp som inte överstiger ettusen kronor skall böter dömas ut i penningböter till högst det utsatta beloppet. I fråga om brott för vilket det i en bestämmelse som har trätt i kraft före den 1 januari 1965 har utsatts ett högsta belopp för böter som överstiger femhundra kronor skall dock straffet dömas ut i dagsböter eller, om brottet förskyller lägre straff än trettio dagsböter, i penningböter.

Häriigenom föreskrivs att 9 kap. 1–3, 5 och 6 §§ samt 48 kap. 4 § rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

1 §

Part, som mot bättre vetande inleder eller föranleder rättegång i tvistemål, straffes med dagsböter.

En part, som mot bättre vetande inleder eller föranleder rättegång i tvistemål, döms till böter.

2 §

Föres av part mot bättre vetande talan mot dom eller beslut, dömes han till dagsböter; är det överrätts dom eller beslut, vare straffet lägst tjugufem dagsböter.

Om en part mot bättre vetande för talan mot dom eller beslut, döms han till böter.

3 §

Söker part i tvistemål eller målsägande i brottmål genom påståenden eller invändningar, som är uppenbart oggrundade, eller genom innehållande av bevis eller annan otillbörlig åtgärd förhållande rättegången, straffes han med dagsböter. Vad nu sagts om part gäller ock intervenient, även om han ej äger ställning av part.

Försöker en part i tvistemål eller en målsägande i brottmål förhållande rättegången genom påståenden eller invändningar, som är uppenbart oggrundade, eller genom innehållande av bevis eller någon annan otillbörlig åtgärd, döms han till böter. Vad nu sagts om part gäller också intervenient, även om han inte har ställning som part.

5 §¹

Den som vid sammanträde inför rätten stör förhandlingen eller fotograferar i rättssalen eller bryter mot föreskrift eller förbud, som har meddelats med stöd av 5 kap. 9 §, döms till böter, högst etusen kronor. Till samma straff döms den som muntligen inför rätten eller i rättegångsskrift uttalar sig otillbörligt.

Den som vid sammanträde inför rätten stör förhandlingen eller fotograferar i rättssalen eller bryter mot föreskrift eller förbud, som har meddelats med stöd av 5 kap. 9 §, döms till penningböter. Till samma straff döms den som muntligen inför rätten eller i rättegångsskrift uttalar sig otillbörligt.

¹ Senaste lydelse 1987:747.

döms till böter, högst ettusen kronor. Till samma straff döms den som muntligen inför rätten eller i rättegångsskrift uttalar sig otillbörligt.

döms till penningböter. Till samma straff döms den som muntligen inför rätten eller i rättegångsskrift uttalar sig otillbörligt.

6 §

Röjer någon utan giltigt skäl vad enligt rättens eller undersökningsledarens förordnande *icke* får uppenbaras, straffes han med dagsböter.

Röjer någon utan giltigt skäl vad enligt rättens eller undersökningsledarens förordnande *inte* får uppenbaras, döms han till böter.

48 kap.

4 §²

Strafföreläggande får utfärdas beträffande brott, för vilket *ej stadgas* svårare straff än böter, dock ej normerade böter, och beträffande brott, för vilket *stadgas dagsböter* eller fängelse i högst sex månader. Om dagsböter skall användas som påföljd för brottet, får dock strafföreläggande utfärdas endast när brottet ensamt eller tillsammans med annat sådant brott som nu har nämnts förskyller högst *ettundra* dagsböter.

Strafföreläggande får utfärdas beträffande brott, för vilket *inte föreskrivs* svårare straff än böter, dock ej normerade böter, och beträffande brott, för vilket *föreskrivs böter* eller fängelse i högst sex månader. Om dagsböter skall användas som påföljd för brottet, får dock strafföreläggande utfärdas endast när brottet ensamt eller tillsammans med annat sådant brott som nu har nämnts förskyller högst *ettundratjugo* dagsböter.

Det finns särskilda bestämmelser om strafföreläggande för brott som har begåtts av någon som är under arton år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

² Senaste lydelse 1988:820.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1990-11-07

Närvarande: f. d. regeringsrådet Bengt O. Hamdahl,
regeringsrådet Bertil Werner, justitierådet Ulf Gad.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 1 november 1990 har regeringen på hemställan av statsrådet Freivalds beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i brottsbalken, m. m.

Förslagen har inför lagrådet föredragits av kammaråklagaren Agneta Isborn Lind.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

Förslaget till lag om ändring i brottsbalken

Enligt vad som upplysts vid föredragningen finns inte längre några föreskrifter om att böter skall tillfalla annan än staten eller användas för särskilt ändamål. Med hänsyn härtill bör 25 kap. 7 § endast innehålla att böter tillfaller staten och hänvisningen i 25 kap. 9 § jämkas i överensstämmelse härmed.

Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken lämnas utan erinran.

Proposition.....	1
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	1
Propositionens lagförslag.....	2
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 december... 1990.....	95
1 Inledning.....	95
2 Bakgrund.....	96
2.1 Gällande bestämmelser m. m.	96
2.2 Framlagda förslag m. m.....	98
2.2.1 Fängelsestraffkommittén.....	98
2.2.2 Trafiksäkerhetsrådet.....	100
2.2.3 Försöksverksamhet med nya rutiner för..... kontroll av underlaget för dagsbotsberäkning.....	100
2.3 Rättstillämpningen.....	101
3 Allmän motivering.....	103
3.1 Allmänna synpunkter på bötesstraff.....	103
3.2 Penningböter.....	105
3.3 Dagsböter.....	108
3.3.1 Dagsböternas antal.....	108
3.3.2 Dagsbotsbeloppet.....	113
3.4 Vissa gemensamma frågor.....	118
3.4.1 Böter som gemensamt straff.....	118
3.4.2 Minsta bötespåföljd.....	119
3.5 Följdändringar.....	119
3.6 Ikraftträdande.....	120
4 Upprättade lagförslag.....	120
5 Specialmotivering.....	121
5.1 Förslaget till lag om ändring i brottsbalken.....	121
5.2 Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken.....	126
5.3 Övriga lagförslag.....	128
6 Hemställan.....	128
7 Beslut.....	131
Bilaga 1 Fängelsestraffkommitténs förslag till lagtext be-..... träffande böter (brottsbalken).....	132
Bilaga 2 Lagrådsremissens lagförslag.....	134
Bilaga 3 Lagrådets yttrande.....	142

